

ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์

THE FACTORS SUPPORTING STUDENTS TOWARDS THE CULTIVATION
OF STUDENTS' MORALITY AT PRINCESS CHULABHORN'S
COLLEGE, LOEI

อุไทย โกยชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๘

ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลย

อุไทย โกยชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๘

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Factors Supporting Students Towards the Cultivation
of Student's Morality at Princess Chulabhorn's
College, Loei

Uthai Koychai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The requirement for The Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2015

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬารามราชวิทยาลัย
เลย” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
(พระมหากฤษณะ ตรุโณ, ผศ.ดร.)

กรรมการ
(พระครูอมรรตมานุสิฐ, ดร.)

กรรมการ
(รศ.วิเชียร ชาบุตรบุญธรรม)

กรรมการ
(ผศ.ดร.จักรพรรณ วงศ์พรพจน์)

กรรมการ
(รศ.ดร.ภัทรพร เกษสังข์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูอมรรตมานุสิฐ, ดร.

ประธานกรรมการ

รศ.วิเชียร ชาบุตรบุญธรรม

กรรมการ

ผศ.ดร.จักรพรรณ วงศ์พรพจน์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายอุทัย โกยชัย)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน
โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

ผู้วิจัย : นายอุทัย โกยชัย

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูอมรธรรมานุสิฐ, ดร., พธ.บ. (พระพุทธศาสนา),

ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา) Ph.D. (Buddhist Studies).

: รศ.วิเชียร ชาบุดรบุญทริก, ปธ.8, ร.บ.(ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์)

B.A. (Pali & Buddhist Studies), M.A. (Philosophy).

: ผศ.ดร.จักรพรรณ วงศ์พรพวัน, พธ.บ. (ปรัชญา),

M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy).

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๖ / มี.ค. / ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ๒) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ๓) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ดำเนินการวิจัย โดยวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย จำนวน ๒๕๓ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย อยู่ในระดับมากที่สุด มาก และปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สภาพครอบครัว ของนักเรียน, สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา, ความเมตตา, ความอดทน, ความซื่อสัตย์, มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ, ความมีวินัย, เศรษฐกิจพอเพียง, สภาพแวดล้อมทางสังคม ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ที่มี เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง และ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นปีที่เรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตามลำดับ

๓. แนวทางส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย มีดังต่อไปนี้

๑) ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักรักสามัคคีกัน มีการทานอาหารร่วมกัน และมีการพูดคุย ปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดในทุกปัญหา บิดา-มารดา หรือผู้ปกครองควรมีเวลาให้กับครอบครัว บิดา-มารดาหรือผู้ปกครองต้องประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน

๒) ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้ครูและนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อย่างต่อเนื่อง ครูควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบที่ดีแก่นักเรียน

๓) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม สมาชิกในชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่นักเรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้

Thesis Title : The Factors Supporting Students Towards
the Cultivation of Studenth' Morality
at Princess Chulabhorn's College, Loei

Researcher : Mr. Uthai Koychai

Degree : Master of Arth

Thesis Supervisory Committee

: Dr. Phrakru Amorn Thammanusit,B.A.(Buddhist Studies),
M.A., Ph.D. (Buddhist Studies)

: Assoc. Prof. Wichian Chabutrabuntarik, Pali VIII, B.A.
(Political Science in Theories and Techniques), B.A.
(Pali & Buddhist Studies), M.A. (Philosophy)

: Asst. Prof. Dr. Chakkraphan Wongpornphawan, B.A.
(Philosophy), M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

Date of Graduation :16 / March / 2016

Abstract

The purposes of This research were to (1) study the inverted factor toward and ethics of students at Princess Chulabhorn's College, Loei (2) to compare of the encourage factors to ward virtue and ethics of Students at Princess Chulabhorn's College, Loei (3) to Study approach to promote of the factors Supporting toward virtue and ethics of Students at Princess Chulabhorn's College, Loei. This is a quantitative research using the questionnaires. The samples in this study were 253 students at Princess Chulabhorn's College, Loei. Analyze the data by using the Social Science Software Package, The statistic were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one way analysis of variance and multiple comparison by Least significant Differences (LSD)

The results of research were found that :

1) the overall factors Supporting toward virtue and ethics of students at Princess Chulabhorn's College Loei were the High level ($\bar{x}=3.92$). And found that The family, The school context, The kindness, The tolerance, The honesty, The responsibility, The economic sufficiency and The social are impacted for Students respectively.

2) the results of the Comparison of impacted factors toward virtue and ethics of students, who had the differences in sex, age, parents, occupations, parents, mean salary, and students' monthly expense were no differences among students' opinion. In term of the overall impacted factors, students' who were at difference grade, had difference opinion In term of the overall impacted factors with statistically significantly at the level .05 and found that Grade 12 students have the highest level of thinking and Grade 7 students and Grade 8 students respectively.

3) The approach to promote of impacted factors toward virtue and ethics:

1) family unity must has love, harmony, have meal together, talk about every problems. Parents should spend time and give a good relationship in family and be a good model for students.

2) School should be provide students, and teachers should participated in virtue and ethics activities continually. teachers should be a good model for students.

3) Social context and community members should give the opportunity for students to participated in involving virtue ethnics activities.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ต้องขอกราบขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนสำคัญยิ่ง คือ พระครูอมรธรรมานุสิฐ,ดร. ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รศ.วิเชียร ชาบุดรบุญทริก และ ผศ.ดร.จักรพรรณ วงศ์พรพวัน กรรมการที่ได้สละเวลาให้ความรู้คอยชี้แนะแนวทาง ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีจนสำเร็จจุล่งไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย และพระมหาสมศักดิ์ สติสมฺปนฺโน(สินนา) ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการแนะนำการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ ดร.อุตร จันทวัน, ดร.ธงชัย สิงอุดม,ดร.สามารถ บุญรัตน์,อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาสงฆ์เลย ดร.ทนต์เกียรติ พลไชยา ครู ค.ศ. 3 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย และนางสาวสุรจิตา เศรษฐภักดี ครู ค.ศ.3 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ที่กรุณาเสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการทำวิจัย และให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาพระพุทธศาสนาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเพื่อนนิสิตทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจ และคำปรึกษาดีๆมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณนายทินกร นนทการ ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย และคณะครูที่อำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลพร้อมทั้งให้คำแนะนำสิ่งต่างๆ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดี อันเป็นประโยชน์ และขอขอบใจนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทุกคน

ขอขอบพระคุณ คุณบิดา มารดา และครอบครัว ที่ได้สนับสนุน ส่งเสริมและเป็นที่กำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ใดๆอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณบิดา มารดา บุรพาอาจารย์ ซึ่งถือได้ว่าทุกท่านได้ร่วมสรรค์สร้างวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

อุไทย โกยชัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	๘
๒.๒ แนวคิดปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม	๒๐
๒.๓ แนวคิดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	๔๒
๒.๔ แนวคิดในการส่งเสริม / พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	๔๔
๒.๕ บริบทของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์	๔๖
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๙
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๒

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๔
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๔
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๕
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๘

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	๖๙

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	๗๐
๔.๒ วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	๗๒
๔.๓ วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	๘๓
๔.๔ วิเคราะห์แนวทางส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	๑๑๖

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๑๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๒๔
๕.๓ อภิปรายผลการเปรียบเทียบ	๑๒๘
๕.๔ ข้อเสนอแนะ	๑๒๙

บรรณานุกรม	๑๓๑

ภาคผนวก	๑๔๑

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	๑๔๒
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๔๙
ภาคผนวก ค ผลของการหาค่า IOC แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	๑๕๑
ภาคผนวก ง ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม	๑๕๘
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	๑๖๑
ภาคผนวก ฉ หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๖๗

ประวัติผู้วิจัย	๑๗๐

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ ระดับการใช้เหตุผลตามทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	๑๕
๓.๑ แสดงตารางการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น	๖๕
๔.๑ แสดงจำนวน(Frequency) และค่าร้อยละPercentageของปัจจัยส่วนบุคคล ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	๗๑
๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล จำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนตัวอย่างจำแนกตามปัจจัย ที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ โดยภาพรวม และรายด้าน	๗๓
๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล จำแนกตามปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ด้านความเมตตา และรายข้อ	๗๔
๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล จำแนกตามปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ด้านความซื่อสัตย์ และรายข้อ	๗๕
๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล จำแนกตามปัจจัยที่ส่งเสริม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ด้านความมีวินัย และรายข้อ	๗๖
๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล จำแนกตามปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ด้านความอดทน และรายข้อ	๗๗
๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล จำแนกตามปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ และรายข้อ	๗๘
๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตาม ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และรายข้อ	๗๙

๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตาม ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ปัจจัยภายนอกด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน	๘๐
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตาม ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา	๘๑
๔.๑๑	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตาม ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	๘๒
๔.๑๒	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามเพศ และรายด้าน	๘๔
๔.๑๓	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามอายุ และรายด้าน	๘๖
๔.๑๔	แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามอายุ และรายด้าน	๘๗
๔.๑๕	แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน และรายด้าน	๘๙
๔.๑๖	แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านความเมตตา	๙๑
๔.๑๗	แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตาม ระดับชั้นปีที่เรียน ด้านความซื่อสัตย์	๙๓
๔.๑๘	แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านความมีวินัย	๙๕
๔.๑๙	แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านความอดทน	๙๗
๔.๒๐	แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ	๙๙
๔.๒๑	แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	๑๐๑

๔.๒๒ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านครอบครัว	๑๐๓
๔.๒๓ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา	๑๐๕
๔.๒๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม จำแนกตาม สภาพแวดล้อมทางสังคม	๑๐๗
๔.๒๕ แสดงระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง และรายด้าน	๑๐๙
๔.๒๖ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อปัจจัยที่ส่งเสริม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง	๑๑๐
๔.๒๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตาม ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน	๑๑๒
๔.๒๘ แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย	๑๑๔
๔.๒๙ แสดงจำนวนความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว	๑๑๕
๔.๓๐ แสดงจำนวนความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา	๑๑๖
๔.๓๑ แสดงจำนวนความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	๑๑๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยกำลังเดินทางมาถึงจุดวิกฤต เป็นคำพูดที่คนไทยใช้สรุปสภาพของสังคมในปัจจุบัน ในขณะที่สังคมไทยอยู่กันแบบครอบครัวเดี่ยว เป็นสังคมที่ขาดความอบอุ่น คำพูดนี้ไม่ผิดนัก เพราะเยาวชนถูกเลี้ยงดูด้วยเงิน เต็มโตมากับสังคมแบบวัตถุนิยม ในขณะที่ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นแบบอย่างแก่เยาวชน กำลังแข่งขันกันหาเงิน โดยมีได้เอาใจใส่สังคม หรือแม้แต่คนในครอบครัว ส่งผลให้สังคมไทย กลายเป็นสังคมที่อยู่แบบตัวใครตัวมัน เยาวชนโดยเฉพาะวัยรุ่น ถูกปล่อยให้อยู่กับกลุ่มเพื่อน รวมกลุ่มทำสิ่งที่ไร้สาระ มีความเชื่อและค่านิยมที่ผิดๆ จนเลยเถิดถึงขั้นทำในสิ่งที่ผิดพลาด ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ มีคำถามที่หลายๆคน อัดคิดไม่ได้หลังจากที่ได้ติดตามข่าวจากสื่อต่างๆคือ เกิดอะไรขึ้นกับเยาวชนของชาติไทย นับวันจะมีแต่ข่าวที่แสดงถึงความรุนแรง ความเสื่อมถอยทางศีลธรรม มากขึ้นทุกวัน ภาพที่เห็นได้ชัด คือ การเสพและการค้ายาเสพติด กำลังแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนไทย การเพิ่มขึ้นของปัญหายาเสพติดของนักศึกษา การที่นักศึกษาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันท์สามเณร-ภรรยา สามารถพบได้ตามหอพักต่างๆที่นักศึกษาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก การทะเลาะวิวาท คำกล่าวทั้งหมดนี้ไม่ถือว่าเป็นการกล่าวหาอย่างลอยๆ เพราะจากข้อมูลการสำรวจของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พบว่า “ในปัจจุบัน มีสถานที่ที่มีลักษณะเป็นหอพักตามกฎหมายเป็นจำนวนมากกว่า ๕๐,๐๐๐ แห่งแต่มีผู้ประกอบการมาจดทะเบียนเพียง ๑๐,๖๗๗ แห่ง ซึ่งการที่สถานที่ดังกล่าว ไม่จดทะเบียนและไม่แยกเป็นหอพักชายและหอพักหญิงนั้น ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและปัญหาเยาวชนตามมาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ปัญหามั่วสุมปัญหายาเสพติดและปัญหาการพนัน”^๑ ทั้งหมดนี้เป็นเพียงบางส่วนที่เกิดขึ้นกับเยาวชนไทย

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชน ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่า เยาวชนไทยของเราขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างยั่งยืน คือ อาจจะมีอยู่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวย ไม่เกิดผลที่ถาวร ในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพ การพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรมมี

---

^๑ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “ประกาศกระทรวงฯ เรื่องการจัดระเบียบหอพัก”, ประกาศ ณ วันที่ ๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐, หน้า ๑.หอพัก”,ประกาศ ณ วันที่ ๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐, หน้า ๑.

จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๒ ปัญหาดังกล่าว มีความรุนแรงและขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างน่าวิตก เมื่อพิจารณาถึงรากเหง้าของปัญหา ทำให้ทราบได้ว่า เกิดจากการขาดการบูรณาการทางความคิด และการดำเนินงานร่วมกันของสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้อง นำมาสู่กระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่ไร้ประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุมทุกมิติของปัญหา และมิติของการพัฒนา ประกอบกับสภาพการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน ตกอยู่ในขั้นวิกฤต เกิดวิกฤตศีลธรรมและจรรยาบรรณในตัวบุคคล อันนำไปสู่ ปัญหาความไม่สอดคล้องกันของคนในชาติ ขาดซึ่งการมีอุดมการณ์ ความรักชาติ และการมีจิตสำนึกร่วมกันของคนในชาติ ในการพัฒนานักศึกษานั้น จะดำเนินการเป็นส่วนๆ หรือส่วนย่อยเพียงลำพังไม่ได้ แต่ต้องพัฒนาเป็นส่วนรวม อีกทั้งยังต้องเข้าใจธรรมชาติและการพัฒนาการของนักเรียน ดังนั้น กระบวนการพัฒนานักศึกษา จึงจำเป็นต้องสร้างโอกาส ให้เยาวชนในการฝึกพัฒนาตนเองผู้อื่น และสังคมโดยรวม เพื่อให้เกิดการหล่อหลอมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักศึกษา ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ในหมวด ๑ มาตรา ๖ ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ ต้องยึดแนวการจัดการศึกษา ในหมวด ๔ มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษา ต้องเน้นให้ความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการ ตามความเหมาะสม และในมาตรา ๒๔ (๔) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ ในทุกรายวิชา^๓

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ต้องตั้งอยู่บนหลักการที่เป็นการพัฒนาที่สมบูรณ์รอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม พร้อมทั้งเป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพราะฉะนั้นบทบาทของการศึกษา จึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเท่านั้น แต่จะต้องเป็นทั้งตัวการสำคัญ ในการพัฒนาโดยตรง และเป็นผลของการพัฒนาอีกด้วย ปัญหาความอ่อนแอทางด้านคุณธรรม และจริยธรรม ของเยาวชนไทยมีเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะในกลุ่มของนักศึกษา ตามที่มิชวาทได้รับรู้กันผ่านสื่อต่างๆ เป็นระยะๆ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ถึงปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม

^๒สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร, การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักศึกษา, (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม : มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐), หน้า ๔๙.

^๓ราชกิจจานุเบกษา, หมวดที่ ๑ บททั่วไปความหมายและหลักการ, (เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ก ,๑๙สิงหาคม ๒๕๔๒), หน้า ๓.

จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย เพื่อให้ทราบว่ามิจำจยใดบ้างที่ส่งเสริม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน สามารถนำมาสร้างแนวทางส่งเสริมการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะ ทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาต่างๆ ที่สนใจต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของ นักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๓.๒ การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ มีแนวทางไหนบ้างที่ส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดหลักการและทฤษฎีทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงปัจจัยต่างๆที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมีรายละเอียดดังนี้

๑. เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกอรรถกถาฎีกาและปกรณ์วิเสสอื่นๆ

๒. เอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ วิทยานิพนธ์งานวิจัยและหนังสืออื่นๆที่เกี่ยวข้องได้ แนวคิดในการศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาที่ได้ ศึกษาไว้ดังนี้

ปัจจัยภายในตัวนักเรียนประกอบด้วย ความเมตตา, ความซื่อสัตย์, ความมีวินัย, ความอดทน, มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ และเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย สภาพครอบครัวของนักเรียน, สภาพแวดล้อมสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมทางสังคม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ในปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๖๙๕ คน ข้อมูลจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากฝ่ายทะเบียน และวัดผล โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักศึกษาที่มี เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียน อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนที่มี ระดับชั้นปีที่เรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ปัจจัยที่ส่งเสริม หมายถึง สิ่งที่ส่งผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียน และปัจจัยที่เกิดจากภายนอกตัวนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์

๑.๖.๒ ปัจจัยภายในตัวนักเรียน หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด สภาพจิตใจ รวมถึงความรู้ และประสบการณ์ ที่สั่งสมมาของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์

๑.๖.๓ ปัจจัยภายนอก หมายถึง สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมในห้องเรียนรวมถึงสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบัน และการรับรู้เลียนแบบผ่านสื่อต่างๆ ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์

๑.๖.๔ **สภาพครอบครัว** หมายถึง พ่อ-แม่, ผู้ปกครองการเลี้ยงดู อบรม สั่งสอน สถานภาพทางด้านอาชีพ และรายได้ในครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๖.๕ **สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา** หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวนักเรียน ที่มีอยู่ภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นทั้งกิจกรรม และประสบการณ์ด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้รับจาก สถานศึกษาก็คือ การคบเพื่อน บรรยากาศภายในสถานศึกษา กิจกรรมภายในสถานศึกษา ผลการเรียนรู้ในกลุ่มทักษะต่างๆ ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๖.๖ **สภาพแวดล้อมทางสังคม** หมายถึง สิ่งแวดล้อมตัวนักเรียนที่อยู่ภายนอก บ้าน ห้องเรียน สถานศึกษา อันได้แก่ สมาชิกในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อแขนงต่างๆ รวมถึงการเลียนแบบ พฤติกรรมของดารา – นักร้องที่ตนเองชื่นชอบ ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๖.๗ **ความเมตตา** หมายถึง การที่นักเรียนรู้จัก การแบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือ ผู้อื่น ด้วยความเอื้อเฟื้อ และเต็มใจ รู้จักการให้อภัย ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น เพื่อผลประโยชน์ ของตนเอง นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่อ่อนโยน สุภาพมองโลกในแง่ดี ชวนให้น่าคบหา

๑.๖.๘ **ความซื่อสัตย์** หมายถึง นักเรียนที่ประกอบไปด้วย ๔ ลักษณะ คือ ๑. มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ๒. มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ๓. มีความซื่อสัตย์ต่อบุคคลที่อยู่รอบข้างและ ๔. มีความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะสังคม และประเทศชาติ

๑.๖.๙ **ความมีวินัย** หมายถึง นักเรียนที่มีคุณลักษณะดังนี้ มีความรับผิดชอบตรงตามเวลาที่นัดหมายไว้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำงานเสร็จตามกำหนด และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่นั้นๆ

๑.๖.๑๐ **ความอดทน** หมายถึง นักเรียนที่มีความอดทน จะมีคุณลักษณะที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจ มีอารมณ์ที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่างๆ ที่เข้ามาขัดขวางในการทำงาน และที่สำคัญ มีความอดทนต่อการกล่าวร้ายของผู้ที่ไม่หวังดี

๑.๖.๑๑ **จิตสำนึกในความรับผิดชอบ** หมายถึง นักเรียนที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความรอบคอบมีความซื่อสัตย์รู้จักวางแผนในการใช้จ่ายและการปฏิบัติงานสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและยังเป็นผู้ที่ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม

๑.๖.๑๒ **เศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึง นักเรียนที่รู้จักประหยัด อดออม ใช้จ่ายแต่พอตัว ไม่สร้างหนี้จนเกินความจำเป็น ไม่ฟุ้งเฟ้อ

๑.๖.๑๓ **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ใน ปีการศึกษา ๒๕๕๘

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน
โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๗.๒ ทำให้ทราบการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของ
นักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๑.๗.๓ ทำให้ได้แนวทางในการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน
โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๑.๑ ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๑.๒ ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๒ ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

๒.๒.๑ ปัจจัยภายในตัวของนักเรียน ประกอบด้วย

๑. ความเมตตา

๒. ความซื่อสัตย์

๓. ความมีวินัย

๔. ความอดทน

๕. จิตสำนึกในความรับผิดชอบ

๖. เศรษฐกิจพอเพียง

๒.๒.๒ ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ประกอบด้วย

๑. ปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียน

๒. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา

๓. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

๒.๓ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๔ แนวทางส่งเสริม / พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๕ บริบทของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๑.๑ ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

คนส่วนใหญ่จะเข้าใจว่า “คุณธรรมจริยธรรม” คำทั้งสองมีความหมายเป็นอันเดียว หรือมีความหมายเหมือนกันในความเป็นจริง คำว่าคุณธรรมกับคำว่าจริยธรรม เป็นคำที่แยกออกจากกันเป็น ๒ คำและมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่าคุณธรรมและจริยธรรมให้ถ่องแท้ก่อน

ความหมายของคำว่าคุณธรรม(Virtue)

Longman Dictionary of contemporary English ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Virtue” ไว้๒ประการด้วยกันคือ ๑) หมายถึงความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำจนเคยชิน ๒) หมายถึงคุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม^๔

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึงสภาพคุณงามความดี^๕

พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่๑/ยุค) ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อหนุน^๖

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้อธิบายคำว่า คุณธรรมไว้ว่า คุณ หมายถึง ค่าที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย คือ ไม่ว่าจะทำให้จิตใจยินดีหรือยินร้ายก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมาย ๔ อย่างคือ

๑. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ
๒. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติที่เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้
๓. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติเรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ
๔. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นเรามีหน้าที่จะต้องมีหรือใช้มันอย่างถูกต้อง^๗

วัฒนากร เรื่องจินดา ได้กล่าวถึง ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรมโดยอ้างถึงคำจำกัดความที่ อริสโตเติล ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า เป็นคุณสมบัติที่ทำให้มนุษย์ บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย เฉพาะของความเป็นมนุษย์ได้ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือคุณธรรมทางปัญญา

^๔Longman. *Dictionary of Contemporary English*, (London : Longman Group 1995), p. 180.

^๕ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นา มีบุ๊คพับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕๓.

^๖พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระเพิ่มเติม ช่วงที่๑/ยุค), พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๔), หน้า ๕๑.

^๗พุทธทาสภิกขุ, แนวแนวจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริพธน์, ๒๕๐๕), หน้า ๓.

(Intellectual Virtue) และคุณธรรมทางจริยธรรม (Ethical Virtue) โดยได้กล่าวว่าคุณธรรมทางปัญญา เกิดจากการสอน และการไตร่ตรองทางปรัชญา ที่ต้องอาศัยเวลา และประสบการณ์ ส่วนคุณธรรมทางจริยธรรมเป็นผลมาจากลักษณะนิสัยเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีอยู่ก่อน แต่เป็นผลมาจากการฝึกฝนจนเป็นนิสัย^๙

วศิน อินทสระ ได้กล่าวถึง คุณธรรมไว้ว่า หมายถึงอุปนิสัยอันดีงาม ซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยนี้ได้มาจากการพยายาม และความประพฤติที่ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน^๙

ประกาศรี สืออำไพ ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง หลักธรรมจริยา ที่สร้างความรู้สึก ผิดชอบชั่วดีทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจ จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดี การกระทำที่ดี ย่อมได้รับผลของความดี คือความชื่นชม ยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วย่อมได้รับผลของความชั่ว คือ ความเจ็บปวดหรือความทุกข์ต่างๆ^{๑๐}

ลิขิต ธีรเวคิน ได้ให้ความหมายของ “คุณธรรม”ไว้ว่า หมายถึง จิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล ศาสนา และอุดมการณ์เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคล และสังคมด้วยปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณ สังคมต้องมีจิตวิญญาณ คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อมเกลาเรียนรู้ โดย พ่อ - แม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมือง และองค์กรของรัฐ^{๑๑}

สรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นลักษณะของความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ เป็นสภาพคุณงามความดี ที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์ เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติ อยู่ในกรอบที่ดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามทางจิตใจ เป็นคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ให้เกิดความรักสามัคคีความอบอุ่น มั่นคงในชีวิต ดังนั้นคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรม

คุณธรรมที่สำคัญยิ่งของคนในชาติที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านทางพระพุทธศาสนา โดยปรัชญาแนวคิดนั้น เน้นหลักธรรมที่เป็นสัจธรรม เป็นวิธีการสอน การเผยแผ่สืบทอดหลักธรรมสู่การปฏิบัติ เน้นคุณธรรมในการใช้ปัญญา พิจารณาเหตุผล หลักธรรมที่เป็นหัวใจพุทธศาสนานำมาสั่งสอนมี ๓ ประการคือ ๑. ให้เว้นจากความชั่วทั้งปวง ๒. ให้ทำความดี ๓. ให้ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด

^๙ วัฒนาร เรื่องจินดา, “คุณธรรมที่จะช่วยให้สังคมเข้มแข็งและก้าวหน้า : ศึกษากรณีทัศนคติของนักคิดในสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๘), หน้า ๓๗ – ๓๘.

^๙ วศิน อินทสระ, **พุทธจริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เมธทราย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๙๙.

^{๑๐} ประกาศรี สืออำไพ, **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐) หน้า ๗.

^{๑๑} ลิขิต ธีรเวคิน, **คนไทยในอุดมคติ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗.

หลักธรรมที่พระพุทธศาสนานำมาประกาศเป็น “คุณธรรม” อันมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งหมด คือ เมื่อปฏิบัติตามข้อธรรมข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมเกี่ยวข้องกับข้อธรรมข้ออื่นๆตามมา เป็นแนวคิดทางจริยศาสตร์ ที่กำหนดข้อประพฤติปฏิบัติทางกาย และใจเริ่มตั้งแต่ข้อปฏิบัติพื้นฐานทางกายไปสู่ขั้นสูง ที่เป็นข้อปฏิบัติทางความคิด เพื่อความหลุดพ้นทางจิตใจ

ความหมายของคำว่าจริยธรรม (Ethics)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง ธรรม ที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ^{๑๒}

พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่๑/ยุค) ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง ธรรม คือความประพฤติ, การดำเนินชีวิต, ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม ความหมายตามบัญญัติสมัยปัจจุบัน กำหนดให้จริยธรรมเป็นคำแปลสำหรับคำภาษาอังกฤษว่า Ethics นอกจากนี้ ยังให้ความหมายว่า จริยะ หรือจริยธรรม อันประเสริฐ เรียกว่า พรหมจริยะ แปลว่า ความประพฤติอันประเสริฐ หมายถึงมรรคมีองค์ ๘ หรือศีล สมาธิ ปัญญา^{๑๓}

พุทธทาสภิกขุ ได้อรรถาธิบายความหมายของคำว่า “จริยธรรม” แปลว่า เป็นสิ่งที่พึงประพฤติ จะต้องประพฤติในส่วนศีลธรรมนั้น หมายถึง สิ่งที่กำลังประพฤติอยู่หรือประพฤติแล้ว จริยธรรมหรือ Ethics อยู่ในรูปของปรัชญา คือ สิ่งที่ต้องคิดต่อนึก ส่วนเรื่องศีลธรรม Morality นี้ ต้องทำอยู่จริงๆเพราะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า^{๑๔}

พระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวถึงจริยธรรมไว้ว่า เป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ดังนี้

- ๑) พฤติกรรมทางกาย วาจา และการใช้อินทรีย์ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- ๒) จิตใจของเรา ซึ่งมีเจตจำนงความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำให้เรามีพฤติกรรมสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไรตามภาวะ และคุณสมบัติต่างๆของจิตใจนั้นๆ
- ๓) ปัญญาความรู้ ซึ่งเป็นตัวชี้ทางให้เราจะสัมพันธ์อย่างไร จึงจะได้ผลและเป็นตัวจำกัดขอบเขตว่า เราจะสัมพันธ์กับอะไร จะใช้พฤติกรรมได้แค่ไหน เรามีปัญญามีความรู้แค่ไหนเราก็ใช้พฤติกรรมได้ในขอบเขตนั้น ถ้าเราขยายปัญญาความรู้ออกไป เราก็มีพฤติกรรมที่ซับซ้อนและได้ผลดียิ่งขึ้น^{๑๕}

^{๑๒} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๒๙๑.

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่๑/ยุค), หน้า ๕๗.

^{๑๔} พุทธทาสภิกขุ, พุทธทาสแนะแนวจริยธรรมร่วมสมัยชุดที่ ๓ จุดหมายปลายทางและตัวแท้ของจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงตะวัน, ๒๕๕๓), หน้า ๙๕.

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย, (โครงการตำราสำนักที่ปรึกษากรมอนามัย : กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕.

ทศนา แคมมณี ได้ให้ความหมายของ “จริยธรรม” หมายถึง ความประพฤติหรือการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งหลักเกณฑ์มาตรฐานของความประพฤติ ที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้อื่น ต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสันติสุขในสังคม^{๑๖}

เพ็ญแข ประจันปัจฉินีก และคณะ ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ไว้ว่า หมายถึง หลักการศีลธรรมความรู้สึกลึกซึ้งข้อดี พฤติกรรมอันดีงามที่ปลูกฝังอยู่ในตัวบุคคล สามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่บุคคล ในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นเกณฑ์ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลว่าสิ่งใดดี หรือไม่ดีควรจะทำหรือไม่ควรทำ^{๑๗}

สรุปได้ว่า “จริยธรรม” หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึง การปฏิบัติดี ปฏิบัติถูกต้อง อันเป็นผลมาจากความคิด ที่สังคมหรือบุคคล มีความเห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ดีเป็นกรอบกำหนดไว้ เพื่อให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความร่มเย็นเป็นสุข มีความรักความสามัคคี และมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารชั้นต้น ที่ได้นำเสนอแล้วนั้นสามารถประมวลคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” เข้าด้วยกันได้เป็น “คุณธรรมจริยธรรม” (Moral Virtug) มีความหมายว่า เป็นการประพฤติปฏิบัติที่เป็นสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของสังคม หรืออาจจะให้ความหมายได้ว่า “คุณธรรมตามกรอบจริยธรรม”

๒.๑.๒ ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ อาทิ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง ปัญหาทางสังคม รวมถึงปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชน เพื่อให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้าขึ้น

เพ็ญแข ประจันปัจฉินีก และ คณะ ได้นำเสนอ พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานไว้ในพระราชพิธีบวงสรวง สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เป็นสมบัติของคนไทยทั้งประเทศมีอยู่ ๔ ประการดังนี้

๑) การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม

๒) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น

^{๑๖} ทศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๔๗.

^{๑๗} เพ็ญแข ประจันปัจฉินีกและคณะ, รายงานการวิจัยการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๔.

๓) การอดทนอดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติก่อความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด

๔) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริตและรู้สละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง^{๑๘}

คุณธรรมและจริยธรรม ทั้ง ๔ ประการ ประชาชนทุกคนควรนำมาประพฤติปฏิบัติ จะช่วยให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุขร่มเย็น และส่งผลให้ประเทศสามารถพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ได้กล่าวถึง ความสำคัญของ คุณธรรมและจริยธรรมไว้ พอสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชน เป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านความรู้ และ คุณธรรม ซึ่งจำเป็นต้องกระทำตั้งแต่วัยเด็ก จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ สังคมในปัจจุบันและอนาคต^{๑๙}

บ๊วย อึ้งภากรณ์ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับ ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม ที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาไว้ พอสรุปได้ว่า การศึกษาควรมุ่งหมายต่อไปนี้

๑) เพื่อที่จะอบรมนักเรียน ให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรมเป็น พลเมืองดี มีความคิดชอบทำชอบประพฤติชอบ

๒) ควรจะอบรมนักเรียน รวมทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัย ให้รู้จักใช้ความคิด รู้จักบำรุง สติปัญญาให้เฉียบแหลม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์แก่ตน และแก่ประชาชน

๓) ฝึกนักเรียนให้มีความรู้สำหรับใช้ประกอบอาชีพ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

พร้อมได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมอีกว่า การศึกษาอบรมดังกล่าว ไม่ได้จำกัดอยู่แต่ใน สถานศึกษาเท่านั้น โดยเฉพาะในหัวข้อที่ ๑ ควรจะได้รับการอบรมจากทางบ้าน ข้อนี้สำคัญมาก แม้จะเป็นเรื่องที่รู้ๆกันอยู่ แต่ด้วยสมัยปัจจุบัน พ่อ – แม่ผู้ปกครอง มักโยนความรับผิดชอบไปให้ ครู – อาจารย์และสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษามีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับ วิชาการและวิชาชีพตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ผู้ใดได้รับการศึกษาในระดับต่ำก็จะได้ประโยชน์น้อย แต่ถ้าการศึกษาสูงขึ้นไปก็จะได้ประโยชน์เพิ่มพูนขึ้น แต่หากผู้ใดมีสันดานเลวและบกพร่องในข้อ ๑ คือ ปราศจากความซื่อสัตย์สุจริต และศีลธรรม คุณประโยชน์ที่จะได้รับจากข้อ ๒ และข้อ ๓ ย่อมกลายเป็นโทษ และในบางกรณีย่อมกลายเป็นโทษมหันต์^{๒๐}

^{๑๘} เพ็ญแข ประจันปัจฉินึกและคณะ, รายงานการวิจัยการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของ สังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ, หน้า ๑๔.

^{๑๙} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม), สังคมมีคุณค่าจากต้นกล้า คุณธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๗.

^{๒๐} บ๊วย อึ้งภากรณ์, ทัศนะว่าด้วยการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง , ๒๕๔๕), หน้า ๓-๔.

สรุปได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรม มีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ เพื่อให้มีคุณภาพลักษณะอันนำมาซึ่งความเป็นพลเมืองที่ดี ความประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ตามคำสั่งสอนในศาสนา หรือการประพฤติตามเกณฑ์ที่ถูกต้อง ทั้งกาย วาจา และใจ อันก่อให้เกิดประโยชน์และความสุข ทั้งต่อตนเอง และสังคมส่วนรวม นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคมเพราะฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ให้เกิดมีในตัวบุคคลมากที่สุด

๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอันพึงประสงค์ ให้แก่ นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา สถาบันในระดับอุดมศึกษา ได้ให้ความสำคัญและใส่ใจมาโดยตลอด พร้อมกันนี้ได้นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมไว้หลายท่านนักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่า คุณธรรมและจริยธรรม มีการพัฒนาเป็นลำดับตั้งแต่วัยเด็กจนถึงเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งสามารถประมวลทฤษฎีในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมได้ ดังนี้

๑. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ฌองเพียเจท์

เพียเจท์ (Jean Piaget) ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์เกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตน สัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรม ตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ พัฒนาการคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์ สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอนและสามารถนำมาเป็นหลักเกณฑ์ ในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ ดังนี้

๑) ขั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๒ ขวบ) เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อม และระบบกฎเกณฑ์ได้ แต่ยังมีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการการตอบสนอง ดังนั้น การกระทำจะพึงกระทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง โดยที่ไม่คำนึงถึงผู้อื่น

๒) ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (ระหว่างอายุ ๒ - ๘ ขวบ) เด็กจะสามารถรับสภาพแวดล้อม และบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ โดยเห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม โดยไม่สนใจถึงผลที่จะตามมา

๓) ขั้นยึดหลักแห่งตน (ระหว่างอายุ ๘ - ๑๐) เด็กในวัยนี้ จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูงขึ้น คลายความเกรงกลัวอำนาจจากภายนอก สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจ สามารถประเมินความถูกต้องโดยดูจากเจตนาของผู้กระทำ และตั้งเกณฑ์ของตนเองได้^{๒๑}

^{๒๑} Jean Piaget, *The Moral Judgment of the Child*, (London :Routledge&Kegan Paul Ltd., 1997),pp. 133 - 134.

๒. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของลอว์เรนซ์โคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการศึกษา ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจต์ ทำให้พบว่าพัฒนาการทางจริยธรรม สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ระดับ ๖ ขั้นมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันดังนี้

ระดับที่ ๑ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) เด็กในระดับนี้จะตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ในระดับนี้บุคคลจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ ๒ – ๑๐ ขวบแบ่งได้เป็น ๒ ขั้นคือ

ขั้นที่ ๑ ขั้นหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ(The Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะปฏิบัติตามผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตน เพราะกลัวการถูกลงโทษเช่น ไม่กล้าหนีเรียนเพราะกลัวครูตักเตือน เป็นต้น (พบในเด็กอายุ ๒ – ๗ ขวบ)

ขั้นที่ ๒ ขั้นหลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์เพราะเห็นว่า เป็นเครื่องมือที่ทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ โดยมุ่งการตอบแทนทางกายและวัตถุ มากกว่าในเรื่องของนามธรรม (พบในเด็กอายุ ๗ – ๑๐ ขวบ)

ระดับที่ ๒ ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เด็กในระดับนี้ จะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับ จะเลียนแบบหรือคล้อยตามบุคคลในกลุ่ม เพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในขณะนั้น ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ ๑๐ – ๑๖ ปีแบ่งได้เป็น ๒ ขั้นคือ

ขั้นที่ ๓ ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Enter Personal) เด็กจะกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วยและพอใจ เพื่อการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน โดยจะกระทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ ๑๐ – ๑๓ ปี)

ขั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (The Law and Order Orientation) ในระดับนี้ บุคคลจะเข้าใจในกฎเกณฑ์บรรทัดฐานของสังคม ถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ ๑๓ – ๑๖ ปี)

ระดับที่ ๓ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) ในระดับนี้ บุคคลจะตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยตนเอง พิจารณาสິงต่างๆอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง หลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม แบ่งได้เป็น ๒ ขั้นคือ

ขั้นที่ ๕ ขั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง (Social Contract Legalistic Orientation) บุคคลจะเห็นความสำคัญของชนหมู่มาก เคารพตนเองเคารพมติที่มาจาก การลงความเห็น มีเหตุผล ถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆเปลี่ยนแปลงได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นใหญ่ (พบในผู้ที่มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลาย และผู้ใหญ่)

ขั้นที่ ๖ ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle) บุคคลจะสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้อง โดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม และปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างไม่หวั่นไหว มีความละเอียดต่อการทำความชั่ว

ในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมข้างต้น สามารถสรุปสาระโดยสังเขปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ ระดับการใช้เหตุผล ตามทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ ๑ ขั้นหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ	๑. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (อายุ ๒ – ๑๐ ปี)
ขั้นที่ ๒ ขั้นหลักการแสวงหารางวัล	
ขั้นที่ ๓ ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ	๒. ระดับตามกฎเกณฑ์ (อายุ ๑๐ – ๑๖ ปี)
ขั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม	
ขั้นที่ ๕ ขั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผล เคารพตนเอง	๓. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ ๖ ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล	

โคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการจริยธรรมนั้น ไม่ใช่การรับรู้จากการสั่งสอนจากผู้อื่น แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเอง ต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นรวมถึงกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่างๆ การพัฒนาทางด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามขั้น ส่วนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม จะพัฒนาจากขั้นต่ำแล้วพัฒนาขึ้นไปด้วยประสบการณ์ใหม่ๆทางสังคม ทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงขึ้น^{๒๒}

๓. ทฤษฎีความต้องการของอับราฮัม มาสโลว์

มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดด้านจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Theory) เป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันมาก ในการพัฒนามนุษย์ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีความดี และมีคุณค่าต่อการยอมรับ มาสโลว์มองว่า ความต้องการของมนุษย์ มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นๆในระดับที่สูงขึ้นต่อไป มาสโลว์แบ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็น ๕ ขั้น ดังนี้

๑) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน เป็นต้น

๒) ความต้องการความปลอดภัย และมั่นคง (Security or Safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้ว มนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับที่สูงขึ้น

^{๒๒} Lawrence Kohlberg, Development of Moral Character and Moral Ideology Review of Child Development Research, (New York : Russell Sage Foundation, 2000), pp. 159-161.

ต่อไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิต และหน้าที่การงาน

๓) ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (Affiliation or Acceptance needs) เป็นความต้องการ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้และได้รับซึ่งความรักความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการยอมรับความต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

๔) ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) หรือ ความภาคภูมิใจในตนเองเป็น ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ และสถานะจากสังคม เช่น ความต้องการได้รับความเคารพนับถือ ความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

๕) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคลที่มีความรักและศรัทธาในตน มีวินัย มีจริยธรรมและประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิต เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ ความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง แต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น^{๒๓}

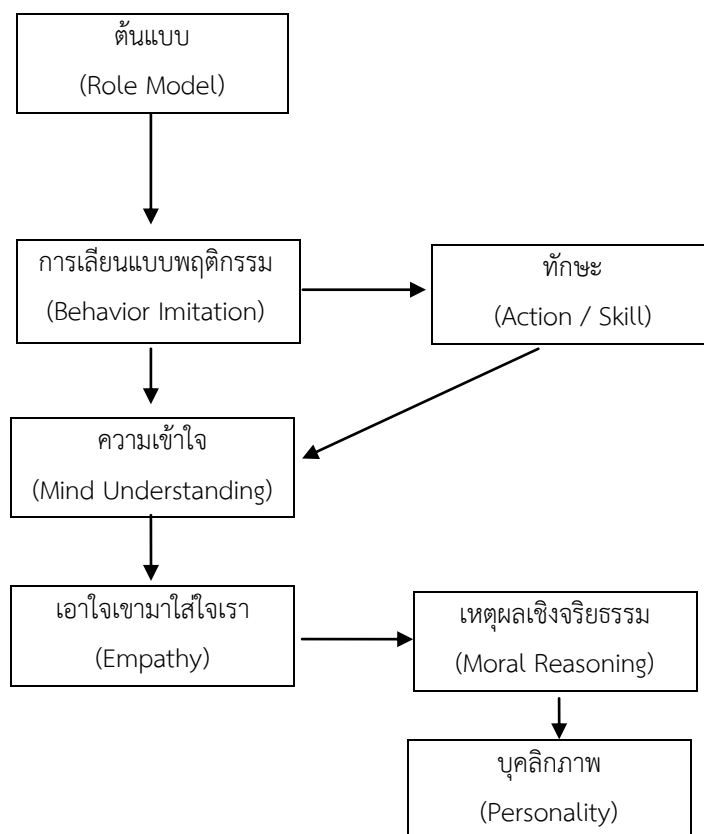
สรุปได้ว่า แนวคิดตามทฤษฎีขั้นความต้องการของ มาสโลว์ เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย

๔. ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory)

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้อธิบายถึงทฤษฎี เซลล์กระจกเงาไว้ว่า ทฤษฎีเซลล์กระจกเงาเป็นการค้นพบของ Vittorio Gallese, Leonardo Fogassi and Giacomo Rizzolatti ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ในประเทศอิตาลี ได้อธิบายว่า เซลล์กระจกเงาเป็นเซลล์ชนิดหนึ่งของมนุษย์ที่คอยทำหน้าที่ ในการเลียนแบบพฤติกรรมด้านต่างๆ ของผู้อื่นมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง หมายความว่า พฤติกรรมของเด็กเยาวชน มีผลมาจากเซลล์กระจกเงาที่เด็กได้เลียนแบบมาจากพฤติกรรมของบุคคลใกล้ชิด หรือแม้กระทั่งบุคคลต่างๆ ที่เด็กได้พบเห็นถึงแม้ว่าเด็กจะไม่ได้เลียนแบบในทันทีที่เห็น แต่สมองของเด็กจะเก็บภาพการกระทำเหล่านั้นไว้และพร้อมที่จะเลียนแบบ เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน ข้อค้นพบจากทฤษฎีเซลล์กระจกเงาชี้ชัดว่าการสอนที่ดีที่สุดคือ การประพฤติเป็นแบบอย่างให้เห็นของผู้สอน หรือผู้ที่เลี้ยงดู ดังนั้น การเลียนแบบจากพฤติกรรมที่ถูกต้องของต้นแบบ รวมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจในการเข้าใจผู้อื่น ทำให้เด็กค่อยๆ มีความเข้าใจและพัฒนาเหตุผลในเชิงจริยธรรม ท้ายที่สุดเด็กก็จะมีบุคลิกภาพที่

^{๒๓} Maslow Abraham, *Motivation and Personality*, (New York : Harper and Row Publishers, 1987), pp. 15-23.

ถูกต้อง ตามความหมายของคำว่า “คนดี” ในสังคมทฤษฎีเซลล์กระจกเงาและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสามารถแสดงได้ดัง แผนภาพที่ ๒.๑^{๒๔}

๕. ทฤษฎีต้นไม้ของ ดวงเดือน พันธุนาวิน

ดวงเดือน พันธุนาวิน ได้นำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับ คุณธรรมและจริยธรรมไว้ คือ ทฤษฎีต้นไม้อธิบายไว้ว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง รวมถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆของคนไทย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ ๖ - ๖๐ ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไร และนำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรมออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑) ส่วนดอกผล แสดงถึงพฤติกรรม การทำความดี ละเว้นความชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อเพื่อต่อการพัฒนาประเทศ

๒) ส่วนลำต้น แสดงถึงพฤติกรรม การทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ด้านคือ

^{๒๔} สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, โครงการวิจัย คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย, รายงานวิจัย, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, ๒๕๕๒), หน้า ๓๕.

(๑) เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ ความซื่อสัตย์สุจริตมีความรับผิดชอบ

(๒) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง คือ การรู้จักควบคุมตนเองให้อุดหนุนมีความภูมิใจในการทำความดี

(๓) ความเชื่ออำนาจในตน คือ เชื่อว่าผลที่เกิดมาจากการกระทำของตนเอง

(๔) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามจุดหมาย กล้าฝ่าอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ

(๕) ทศนคติคุณธรรมและค่านิยม คือ การมองเห็นและเข้าใจในคุณค่า ประโยชน์และความดีของการปฏิบัติหน้าที่

๓) ส่วนของราก แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานประกอบอาชีพอย่างขยันขันแข็งประกอบด้วย จิตลักษณะ ๓ ด้าน คือ

(๑) สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาด มีความรู้ ความคิด ที่เหมาะสมกับอายุ

(๒) ประสบการณ์ทางสังคม คือ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้รับประสบการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสมกับอายุ

(๓) สุขภาพจิต คือ การมีความสุขในการทำงาน มีอารมณ์ที่มั่นคง^{๒๕}

สรุปได้ว่า เมื่อบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจทั้ง ๓ ด้าน คือ ส่วนที่เป็นราก และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน รวมถึงกลุ่มเพื่อนๆ ผู้นั้นก็พร้อมที่จะพัฒนาจิตใจที่เป็นส่วนของลำต้น เกิดเป็นพฤติกรรมที่ดี เป็นคนเก่ง ในส่วนที่ดอก และผลบนต้นไม้นี้ ก็จะมีความงอกงามสมบูรณ์ ก็จะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

๖. ทฤษฎีทางพุทธศาสตร์

พระพุทธศาสนา เกิดขึ้นและดำรงอยู่มากกว่า ๒,๕๐๐ ปี โดยมีพระสมณโคตมเป็นศาสดา ผู้ประกาศปรัชญาในแนวคิดนี้ โดยเน้นที่หลักสัจธรรม วิธีการสอน การเผยแผ่ การสืบทอดหลักธรรมสู่การปฏิบัติ เน้นคุณธรรมในการใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผล ดังนั้น หลักธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนามี ๓ ประการ คือ

๑) ให้ละเว้นจากความชั่วทั้งปวง

๒) ให้ทำความดี

๓) ให้ชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์

หลักธรรมที่พระพุทธศาสนานำมาประกาศ เป็นคุณธรรมที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งหมด คือ การปฏิบัติตามหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเกี่ยวโยงกับหลักธรรมข้ออื่นๆ อันเป็นหลักแนวคิดทางจริยศาสตร์ ที่กำหนดข้อประพฤติปฏิบัติทางกาย และทางจิตใจเริ่มตั้งแต่สิ่งที่ เป็นข้อ

^{๒๕} ดวงเดือน พันธมนาวิน, **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘๗-๑๘๘.

ประเพณีปฏิบัติขั้นพื้นฐานทางการกระทำทางกายเป็นลำดับ ไปสู่ข้อประเพณีปฏิบัติข้อสูงที่เป็นแนวคิดที่มุ่งสู่ความบริสุทธิ์ ความหลุดพ้นทางจิตใจ

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ ได้นำเสนอ หลักจริยศาสตร์ของศาสนาพุทธไว้ว่า หลักจริยศาสตร์ของศาสนาพุทธมี ๓ ขั้น คือ^{๒๖}

๑) จริยศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยศีล ๕ ธรรม ๕ ดังนี้

(๑) เว้นจากการเบียดเบียนทำร้ายชีวิตสัตว์หรือมนุษย์ การมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ จัดเป็นศีล ในส่วนของการมีความเมตตาต่อมนุษย์ด้วยกันจัดเป็น ธรรม

(๒) เว้นจากการลักทรัพย์ จัดเป็นศีลในส่วนของการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประกอบอาชีพที่สุจริตจัดเป็น ธรรม

(๓) เว้นจากการประพฤติดินในกาม จัดเป็นศีล ส่วนการสำรวมในกามจัดเป็น ธรรม

(๔) เว้นจากการพูดเท็จ จัดเป็นศีล การพูดแต่สิ่งที่เป็นจริงสร้างสรรค์จัดเป็น ธรรม

(๕) เว้นจากการดื่มสุรา จัดเป็นศีล การมีสติสำรวมระวังกายใจและวาจาจัดเป็น ธรรม

๒) จริยศาสตร์ชั้นกลาง ประกอบด้วย กุศลกรรมบถ ๑๐ ดังนี้

(๑) เว้นจาก การฆ่าหรือทำร้ายเบียดเบียนชีวิตทั้งมนุษย์และสัตว์

(๒) เว้นจาก การลักทรัพย์

(๓) เว้นจาก การประพฤติดินในกาม

(๔) เว้นจาก การพูดเท็จ

(๕) เว้นจาก การพูดยุยงให้แตกร้าง

(๖) เว้นจาก การพูดคำหยาบ

(๗) เว้นจาก การพูดเหลวไหลพูดเพ้อเจ้อ

(๘) ไม่โลภ อยากได้ของผู้อื่นเอามาเป็นของตนเอง

(๙) ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น หรือคิดให้ผู้อื่นถึงความพินาศ

(๑๐) ไม่มีความเห็นผิดไปจากทำนองคลองธรรม มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง

๓) จริยศาสตร์ชั้นสูง ประกอบด้วย อริยมรรค คือ ทางอันประเสริฐมี ๘ ประการดังนี้

(๑) ความเห็นชอบ หมายถึง มีปัญญาเห็นอริยสัจ๔ประการ

(๒) ความดำริชอบ หมายถึง ดำริในการออกจากกามไม่เบียดเบียนผู้อื่น

(๓) การเจรจาชอบ หมายถึง ไม่พูดเท็จไม่พูดคำหยาบไม่พูดเพ้อเจ้อ

(๔) การกระทำชอบ หมายถึง ไม่ฆ่าสัตว์หรือมนุษย์ไม่ลักทรัพย์ไม่ประพฤติดินในกาม

(๕) การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การประกอบอาชีพโดยชอบธรรม ถูกกฎหมาย

^{๒๖} สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, ประวัติศาสตร์ศาสนา, พิมพ์ครั้งที่๘, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิมิ่งกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘๐ – ๑๘๕.

(๖) ความเพียรชอบ หมายถึง การเพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้น เพียรสร้างความดีเพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่

(๗) การตั้งสติชอบ หมายถึง ตั้งสติพิจารณาร่างกาย เวทนา ความรู้สึกสุข – ทุกข์ ให้รู้เท่าทันเห็นความเกิดดับ

(๘) การตั้งใจมั่นชอบ หมายถึง การทำจิตใจให้สงบ เป็นสมาธิอย่างแน่วแน่

สรุปได้ว่า คำสอนของพระพุทธศาสนา เน้นการสอนแบบอริยสัจ ที่ถือว่าเป็นต้นแบบของการพัฒนาการทางจริยธรรม พระพุทธเจ้าทรงนำเอาหลักอริยสัจธรรมมาแสดงให้แก่มนุษย์ในข้อธรรมที่ชื่อ ว่าอริยสัจ ๔ ในขณะที่เนื้อหาสาระสำคัญที่พระองค์ต้องการสื่อ คือเรื่องของ อิทัปปัจจยตาปฏิบัติจนสมบูรณ์ และในเรื่องของนิพพาน เหตุที่พระองค์ทรงแสดงด้วยอริยสัจ ๔ เพื่อให้เป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้ สำหรับบุคคลทั่วไป

๒.๒ แนวคิดปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณา ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ออกเป็น ๒ ด้าน คือ ปัจจัยภายในตัวของตนเอง และปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียน

๒.๒.๑ ปัจจัยภายในตัวของนักเรียน

ผู้วิจัยทำการศึกษาถึงหลักคุณธรรมที่อยู่ในตัวของนักเรียน ที่จะส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คือ ความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน จิตสำนึกในความรับผิดชอบ และเศรษฐกิจพอเพียง

๑. ความเมตตา

๑) ความหมายของความเมตตา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “เมตตา” หมายถึง ความรักและความเอ็นดูความปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุขเป็นข้อหนึ่งในพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตาการุณามุทิตาอุเบกขา^{๒๗}

พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่๑/ยุค) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เมตตา” หมายถึง ความรักความปรารถนาให้เขามีความสุขแผ่ไมตรีจิตคิดจะให้สัตว์ทั้งปวงเป็นสุขทั่วหน้า (ข้อ ๙ ในบารมี ๑๐ ข้อ ๑ ในพรหมวิหาร ๔ และข้อ ๒ ในอารักขกรรมฐาน ๔)^{๒๘}

^{๒๗} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๕๖๕.

^{๒๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่๑/ยุค), หน้า ๓๒๔.

สมเด็จพระญาณสังวรฯ ได้ให้ความหมายไว้ว่าเมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้เป็นสุขคือมุ่งหมายหรือมุ่งหวังให้เป็นสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่นไม่ใช่จะให้ผู้อื่นได้ผู้หนึ่งเท่านั้นเป็นสุขต้องให้สุขทุกผู้ทุกฝ่าย^{๒๙}

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายไว้ว่าเมตตา หมายถึง ความเป็นมิตรอันแท้จริงอันบริสุทธิ์ไม่ใช่เป็นมิตรเพื่อประโยชน์ทางวัตถุ ไม่ใช่การมณัจจึงเรียกว่า เมตตานอกจากนี้เมตตายังหมายถึง ความรักอย่างบริสุทธิ์ไม่ได้หวังผลทางวัตถุทางกามมณเป็นเครื่องตอบแทน^{๓๐}

มิตซูโอะ เคเวสโก ได้ให้ความหมายไว้ว่า เมตตากฤณา หมายถึงปรารถนาให้เขามีความสุข ความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์^{๓๑}

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ ฐิตธมฺโม) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเมตตา – มิตร – ไมตรี คำทั้งสามนี้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ เป็นสุข มิตร หมายถึง ผู้มีเมตตาปรารถนาสุขประโยชน์ต่อกัน ไมตรี หมายถึง ความมีเมตตาปรารถนาดีต่อกัน นอกจากนี้พระธรรมสิงหบุราจารย์ยังได้กล่าวว่าเมตตาจิตไม่ได้ให้ความสุขเฉพาะบุคคลแต่ให้ความสุขแก่ชนส่วนรวมตั้งแต่๒คนขึ้นไป^{๓๒}

Venerable Sujiva. ได้ให้ความหมายไว้ว่า เมตตา หมายถึง ความมีมิตรความเป็นมิตรและการมีความรักให้กับผู้อื่นนอกจากนี้ความเมตตาเกิดขึ้นจากจิตใจของตนเองที่จะแผ่ความรักความเป็นมิตรให้ผู้อื่น โดยไม่มีความเห็นแก่ตัว และโดยความบริสุทธิ์ใจ^{๓๓}

จากความหมายทั้งหมดที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า ความเป็นมิตรที่ดีด้วยความบริสุทธิ์ใจมีความปรารถนาให้ทั้งตนเองและผู้อื่นเป็นสุขปราศจากความทุกข์พร้อมให้อภัยกับทุกคน

๒) ความสำคัญของความเมตตา

อภิญฺญวณฺณ โปธิสํ ได้นำเสนอถึงความสำคัญของการมีเมตตาไว้ว่าบุคคลที่เจริญเมตตาอยู่เป็นนิตยย่อมได้รับคุณประโยชน์คือ

^{๒๙} สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, เมตตาทานการให้ที่มีผลเป็นความสุขอย่างยิ่ง, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

^{๓๐} พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์),เมตตาทานการให้ที่มีผลเป็นความสุขอย่างยิ่ง, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓), หน้า ๔๖.

^{๓๑} มิตซูโอะ เคเวสโก, ความจริงเกี่ยวกับความรักความโกรธและความเมตตาเล่ม๒, พิมพ์ครั้งที่ ๘,(กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์สุภาจำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๘๗.

^{๓๒} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญฐิตธมฺโม), เมตตาทานการให้ที่มีผลเป็นความสุขอย่างยิ่ง(กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓), หน้า ๙๑ – ๙๒.

^{๓๓} Venerable Sujiva Kota Tinggi, Loving-kindness Meditation, (Malaysia : Buddha Dharma Education Association Inc., 2000), p. 4.

- (๑) นอนหลับสนิทอย่างมีความสุข
- (๒) ขณะตื่นก็ใช้ชีวิตอยู่เป็นสุขไม่ต้องเดือดร้อนใจ
- (๓) ไม่นอนหลับฝันร้าย
- (๔) เป็นที่รักใคร่พอใจของผู้อื่น
- (๕) เป็นที่รักใคร่พอใจของมนุษย
- (๖) เทวดาคุ้มครอง
- (๗) ไฟยาพิษอาวุธไม่กล้ากรายทำร้ายได้
- (๘) มีจิตเป็นสมาธิเร็ว
- (๙) มีหน้าตาผ่องใสขึ้นบาน
- (๑๐) ตายสงบ
- (๑๑) ยังไม่บรรลุนิพพานไปสู่พรหมโลก^{๓๔}

สมเด็จพระญาณสังวรฯ ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเมตตาไว้ว่า การที่บุคคลฝึกตนให้เป็นผู้มีความเมตตาจะได้รับผลประโยชน์ คือ

- (๑) ทำให้เป็นคนที่มีจิตใจอ่อนละมุน
- (๒) ช่วยทำให้สังคมทั้งภายในประเทศ และทั่วโลกสงบสุขร่มเย็น
- (๓) ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน
- (๔) เป็นที่ชื่นชอบของบุคคลทั่วไป
- (๕) ช่วยให้จิตใจเยือกเย็นไม่อาฆาตพยาบาท

บุคคลผู้ปรารถนาให้ตนเองมีจิตใจที่สูงขึ้น มีจิตใจที่ดียิ่งงาม ไม่มีโทษะ ไม่มีความพยาบาท ไม่คิดอิจฉาริษยา ก็ควรที่จะอบรมให้ตนเป็นผู้มีเมตตา ให้อยู่ในจิตใจเสมอ ไม่ให้พร่อง^{๓๕}

ว. วชิรเมธี ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีความเมตตาว่า หากบุคคลผู้มีความเมตตาจากหัวใจอันบริสุทธิ์ต่อเพื่อนมนุษย์อย่างแท้จริงแล้ว จะส่งผลให้เป็นผู้ที่เปี่ยมพรหมคุณ มีปัญญาดี มีศีลปฏิบัติดี มีความรู้สึกรู้สียงเบา สงบเย็น จิตเป็นสมาธิ มีความคิดที่แหลมคม ไปที่ใดก็จะได้รับมิตรไมตรีตอบแทน^{๓๖}

สรุปได้ว่า ความเมตตา นั้น เมื่อบุคคลใดมีความเมตตา จะส่งผลให้เป็นผู้ที่เป็นที่ชื่นชอบของบุคคลทั่วไป มีจิตใจที่เยือกเย็น ไม่เป็นผู้ที่คิดอาฆาตพยาบาท เป็นผู้ที่มีพรหมคุณ มีปัญญาดี มีความรู้สึกรู้สียงเบา สงบเย็น จิตเป็นสมาธิ มีความคิดที่แหลมคม ไปที่ใดก็จะได้รับมิตรไมตรีตอบแทน

^{๓๔} อภิวัฒน์ โพธิ์สาคร., สุขวิถีมุขยชีวิตความสุข, พิมพ์ครั้งที่๓, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : หจก. อภิชาติการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๓๘ – ๓๙.

^{๓๕} สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, รสแห่งความเมตตาชุ่มเย็นยิ่งนัก, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๘ – ๑๕.

^{๓๖} ว. วชิรเมธี, ความจริงเกี่ยวกับความรักความโกรธและความเมตตาเล่ม๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์สุภาจำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๖๕ – ๖๖.

๓) ลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตา

ประกาศรี สืออำไพ ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตา ไว้ดังนี้

- (๑) แบ่งปันในสิ่งที่ตนมีอยู่ จนเกินความจำเป็น อย่างเหมาะสมตามกำลัง
- (๒) เสียสละในสิ่งที่ตนมี หรือผู้ที่จำเป็นกว่า แม้จะทำให้ตนขาดสิ่งนั้นไป
- (๓) ช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นประสบทุกข์ภัย ด้วยความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล
- (๔) ยินดีกับความสุข ความสำเร็จที่ผู้อื่นได้รับ
- (๕) เห็นใจ ให้กำลังใจเมื่อเห็นผู้ทุกข์ และหาทางช่วยเหลือเท่าที่จะพอช่วยเหลือได้
- (๖) ให้อภัยผู้ที่ทำผิด ไม่ผูกอาฆาตพยาบาท
- (๗) ไม่ขู่มขู่ด่าทอเอาเปรียบผู้อื่น
- (๘) บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ^{๓๗}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตา ไว้ว่า คนมีเมตตาจะลักษณะ ดังนี้

- (๑) เป็นผู้ที่มิน้ำใจแก่ผู้อื่นอย่างใสสะอาด
- (๒) เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพอ่อนโยน
- (๓) เป็นผู้ที่มีเสน่ห์ให้ชวนคบหา
- (๔) เป็นผู้ที่มีร่าเริงมองโลกในแง่ดี^{๓๘}

สรุปได้ว่า บุคคลที่เต็มเปี่ยมด้วยความเมตตา จะมีคุณลักษณะคือ รู้จักการแบ่งปันให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเอื้อเฟื้อและเต็มใจ รู้จักการให้อภัยไม่เอาผิดเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง มองโลกในแง่ดี

๒. ความซื่อสัตย์

๑) ความหมายของความซื่อสัตย์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความซื่อสัตย์” หมายถึง ประพฤติตรงและจริง ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง^{๓๙}

^{๓๗} ประกาศรี สืออำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, หน้า ๖๓.

^{๓๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), เมตตาทานการให้ที่มีผลเป็นความสุขอย่างยิ่ง (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓), หน้า ๗๓ – ๗๕.

^{๓๙} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๓๘๒.

อภิญา อิงอาจ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความซื่อสัตย์” หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออก ซึ่งการประพฤติอย่างเหมาะสมตรงต่อความเป็นจริง มีความประพฤติตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น^{๔๐}

ธีรณัฐ สุนทร ได้ให้ความหมายของ “ความซื่อสัตย์” หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม ตรงต่อความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมา ทั้งทางกาย วาจาและทางใจ ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น^{๔๑}

กฤติพงศ์ บุญรงค์ ได้ให้ความหมายของ “ความซื่อสัตย์” หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง เช่น ตรงต่อหน้าที่ตรงต่อคำพูดตรงต่อกฎเกณฑ์ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสม ทั้งทางกาย วาจาใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นไม่ว่าจะต่อหน้าและลับหลัง^{๔๒}

สรุปได้ว่า “ความซื่อสัตย์” หมายถึง ความประพฤติอย่างเหมาะสมตรงและจริงใจ ทั้งทางกายวาจาและใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

๒) ความสำคัญของความซื่อสัตย์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ ความซื่อสัตย์ ไว้ว่า บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในการครองเรือนเป็นที่น่าเคารพนับถือเป็นตัวอย่างจะต้องกำกับชีวิตด้วยธรรมสี่ คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ที่เรียกว่าฆราวาสธรรม ๔ ประการคือ ๑. สัจจะ หมายถึง ความซื่อตรงความจริง ๒. ทมะ หมายถึง การฝึกตน ๓. ขันติ หมายถึง ความอดทน และ ๔. จาคะ หมายถึง การเสียสละ^{๔๓}

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสอันชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญและคุณประโยชน์ของ ความซื่อสัตย์สุจริต ไว้ดังนี้ ความสุจริต ความมุ่งมั่นในประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งจะเกิดขึ้น และยั่งยืนอยู่ได้ด้วย สติปัญญาสติ คือ ความ

^{๔๐} อภิญา อิงอาจ, “พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”, วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑, (๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๕๔), หน้า ๑๗๐.

^{๔๑} ธีรณัฐ สุนทร, “คู่มือพัฒนาความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย”, สารนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๙), หน้า ๙๘-๑๐๐.

^{๔๒} กฤติพงศ์ บุญรงค์, “การศึกษากระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหารกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านความซื่อสัตย์ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านตากแดดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๒๕๕๐), หน้า ๔๒.

^{๔๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมานุชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม, พิมพ์ครั้งที่ ๕๖, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิบรรจงสนธิและสหปฏิบัติฯ, ๒๕๕๖), หน้า ๖๓.

ระลึกรู้ ปัญญา คือ ความรู้ชัดที่เกิดขึ้นจากความฉลาด สามารถคิดพิจารณาได้อย่างถูกต้องแบบคาย ดังนั้น ความสุจริตและมุ่งมั่นจะยังยืนอยู่ได้ด้วยสติปัญญา หมายความว่า เมื่อบุคคลผู้มีสติรู้ตัว มีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของสุจริตและสร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของสุจริตแล้ว ก็จะเป็นความนิยมเชื่อมั่นพึงพอใจในความดีการกระทำดีความมั่นใจพึงพอใจนั้นจะเป็นเครื่องหนุนประคองความสุจริตพร้อมทั้งมุ่งมั่นที่จะทำให้คงอยู่ตลอดไปไม่เสื่อมคลาย^{๔๔}

พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ ได้อธิบายความสำคัญของความซื่อสัตย์ไว้ว่า ความซื่อสัตย์ เป็นข้อหนึ่งในศีล ๕ อันเป็นเครื่องมือที่จะทำให้บุคคลที่อยู่ในสังคม อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข เพราะศีลคือ ความปกติ ดังนั้น คนทุกคนจะต้องพูดกันด้วยความตรงไปตรงมา มีความจริงใจต่อกันถ้าใครโกหกหลอกลวงก็ผิดปกติไป ฉะนั้น เพื่อรักษาความปกติไว้ ศีลข้อที่ ๔ จึงขึ้นชื่อว่าคนจะต้องไม่พูดเท็จ คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน หากบุคคลไม่รักษาความซื่อสัตย์ สังคมประเทศชาติก็จะไม่สงบสุข มีแต่ความหวาดระแวงกัน นอกจากนี้ ยังส่งผลเสียต่อตนเองคือทำให้เกิดโรคความจำเสื่อมผู้ที่โกหกมากมายเข้าลงท้ายแม้กระทั่งตัวเองก็หลงลืมว่าเรื่องที่ตนพูดนั้นเป็นเรื่องจริงหรือโกหก^{๔๕}

สรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญในการทำให้บุคคลเป็นคนดีใช้ปัญญาในการพิจารณา ในการประพฤติปฏิบัติตน ให้ตั้งมั่นในคุณงามความดี มีความซื่อตรงต่อบุคคลที่เราคบหาด้วย ไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลัง

๓) ลักษณะและประเภทของความซื่อสัตย์

รสีตา กุลแถลง ได้อธิบายลักษณะของ ความซื่อสัตย์ ไว้ว่าบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ จะมีลักษณะดังนี้

- (๑) มีความซื่อตรง
- (๒) มีความนับถือตนเอง
- (๓) ไม่หลอกลวงตนเอง
- (๔) เป็นผู้ที่มีความละเอียดต่อการกระทำผิด
- (๕) ไม่คิดคดต่อผู้อื่น
- (๖) ไม่ลักขโมย
- (๗) ประพฤติปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- (๘) รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย
- (๙) รักษากฎระเบียบของสังคม และหน่วยงาน

---

^{๔๔} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม, (กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๓๔.

^{๔๕} พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, มงคลชีวิตฉบับทางก้าวหน้า, (คณะกรรมการการศึกษาศาสนา ศิลปและวัฒนธรรมวุฒิสภา, ๒๕๔๗), หน้า ๗๖ – ๘๐.

(๑๐) ไม่กระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ส่วนรวมและสังคม^{๔๖}

บุรชัย ศิริมหาสาคร ได้อธิบายลักษณะของ ความซื่อสัตย์ ไว้ว่า ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเน้นถึงความซื่อสัตย์สุจริตมาก ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่ชาวไทย ๔ ประการ คือ

(๑) การรักษาความสัตย์ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

(๒) รู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์

(๓) การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่ไม่ประพฤติปฏิบัติล่วงความสัตย์สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

(๔) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง^{๔๗}

สรุปได้ว่า บุคคลที่มีความซื่อสัตย์ จะมีคุณลักษณะโดยแบ่งออกได้เป็น ๔ ลักษณะคือ

๑. มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ๒. มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ๓. มีความซื่อสัตย์ต่อบุคคลที่อยู่รอบข้างและ ๔. มีความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติ

๓. ความมีวินัย

๑) ความหมายของความมีวินัย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “วินัย” หมายถึง ระเบียบข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ เช่น วินัยทหาร วินัยสิกขาบทของพระสงฆ์ เป็นต้น^{๔๘}

พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่๑/ยุค) ให้ความหมายของคำว่า “วินัย” หมายถึง ระเบียบแบบแผนสำหรับฝึกฝน ควบคุมความประพฤติของบุคคล ให้มีชีวิตที่ดีงาม เจริญก้าวหน้า และควบคุมหมู่ชน ให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อยดีงาม^{๔๙}

^{๔๖} รสिता กุลแถลง, “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนองค์กรักจังหวัดนครนายก”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๙.

^{๔๗} บุรชัย ศิริมหาสาคร, **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทบุ๊คพ้อยท์จำกัด, ๒๕๔๖) หน้า ๕๕ – ๕๖.

^{๔๘} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, หน้า ๑๐๗๗.

^{๔๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์** (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่๑/ยุค), หน้า ๓๗๑.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า “วินัย” หมายถึง คนที่สามารถควบคุมตนเองให้ดำเนินตามระบบ ระเบียบ หรือตามกฎหมายเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้^{๕๐}

วัฒนา สุวรรณไตรย์ และประยูร บุญใช้ ได้ให้ความหมายของคำว่า “วินัย” หมายถึง ระเบียบข้อบังคับ หรือแนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้น เพื่อให้เป็นหลักให้คนปฏิบัติ และควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข^{๕๑}

สรุปได้ว่า วินัยในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ระเบียบแบบแผนกฎหมายข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมความประพฤติของบุคคลหรือหมู่คณะ ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และเพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม

๒) ความสำคัญของความมีวินัย

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความมีวินัยไว้ว่า การสอนให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา จัดเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างนิสัยและพฤติกรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้น ดังนั้นการที่จะพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าจำเป็นที่จะต้องฝึกให้บุคคลมีระเบียบวินัย อยู่ในกฎหมายอันเป็นเครื่องมือที่จะควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม จนนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน^{๕๒}

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความมีวินัยไว้ว่าถ้าบุคคลไม่มีวินัยชีวิตก็จะมีแต่ความสับสนยุ่งเหยิง สังคมจะวุ่นวาย ไร้สาระสลาย ทำลายโอกาสในการที่จะพัฒนาตนเองและดำเนินชีวิตที่ดีงามของตน^{๕๓}

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการมีวินัยไว้ว่า การมีวินัย ถือกันว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญประจำตัวของคนทุกคน แต่ในการสร้างเสริมความมีวินัยนั้น เป็นได้ทั้งในทางบวก และทางลบ ซึ่งย่อมให้คุณหรือให้โทษได้มากเท่าๆกัน ทั้งสองทางเพราะฉะนั้น เมื่อจะอบรมจำเป็นต้องพิจารณาให้ถ่องแท้แน่ชัดก่อนว่า วินัยต้องไม่ใช่วินัยเพื่อตน เพื่อหมู่คณะของตนเท่านั้น ต้องเป็นวินัยเพื่อคนทุกคน เพื่อคนส่วนใหญ่ เป็นวินัยที่ถูกต้อง ที่เป็นการสร้างสรรค์ จึงเห็นได้ว่าการสร้างวินัยให้แก่เยาวชนต้องกระทำด้วย

^{๕๐} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์**, หน้า ๙๕ – ๙๖.

^{๕๑} วัฒนา สุวรรณไตรย์ ผศ.ดร. และประยูรบุญใช้ ผศ.ดร., **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร๕ปี), รายงานการวิจัย, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), ๒๕๔๙), หน้า ๕๔.**

^{๕๒} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญฐิตธมฺโม), **สอนดีทำให้มีคุณธรรมนำความรู้**, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทพริกหวานกราฟิกจำกัด, ๒๕๕๑) หน้า ๒๕ – ๒๖.

^{๕๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธศาสนากับการแนะแนว, พิมพ์ครั้งที่๗, (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ : ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๗.**

ความเพ่งพินิจอย่างละเอียดถี่ถ้วนเป็นพิเศษ มิฉะนั้นจะไม่บังเกิดผลที่พึงประสงค์หรือซ้ำร้ายอาจกลับกลายเป็นการทำลายอนาคต และความเจริญมั่นคงของชาติไปได้^{๕๔}

นวลศิริ เปาโรหิตย์ ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความมีวินัยไว้ว่า การมีวินัยมีความสำคัญคือส่งผลให้

(๑) เกิดความปลอดภัยแก่เยาวชน คือ เยาวชนจะรู้จักหลีกเลี่ยงจากอันตรายที่มาในรูปแบบต่างๆ

(๒) เกิดความสงบในครอบครัว คือ ถ้าเยาวชนดีมีวินัยต่อด้านอาจส่งผลให้ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่ทะเลาะกัน ขาดความสงบสุขในครอบครัว

(๓) เพื่อการมีชีวิตในสังคมกับผู้อื่น คือ ถ้าเด็กก้าวร้าวไม่ประพฤติตนอยู่ในกรอบระเบียบวินัย ย่อมไม่เป็นที่ยินดีของบุคคลทั่วไป ส่งผลให้เด็กถูกรังเกียจ

(๔) เพื่อตัวของเยาวชน คือ ถ้าเยาวชนเรียนรู้การปกครองตนเองที่ฝึกหัดบังคับตนเองให้เป็นผู้มีวินัยเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จะมีความคิดอ่านที่ดี และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างสงบสุข^{๕๕}

สรุปได้ว่า ความมีวินัยนั้น มีความสำคัญ คือ คุณสมบัติที่สำคัญที่ควรมีอยู่ในตัวของบุคคล เพราะการที่ครอบครัวชุมชนประเทศชาติจะอยู่อย่างสงบสุขคนในสังคมจะต้องเป็นผู้มีวินัย คือ การเคารพกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับต่างๆ โดยเฉพาะในเยาวชนจะต้องมีการปลูกฝังความมีวินัยไว้ตั้งแต่เป็นเด็ก เมื่อเติบโตขึ้นจะได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

๓) ลักษณะของบุคคลที่มีวินัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยไว้ ดังนี้

- (๑) แต่งกายเรียบร้อย ตามระเบียบข้อบังคับ
- (๒) มาโรงเรียนทันเวลา
- (๓) ไปตรงตามเวลาที่นัดหมายเอาไว้
- (๔) ปฏิบัติงานเสร็จตามกำหนดเวลา
- (๕) ตื่นนอนรับประทานอาหารเช้า ชับถ่ายเป็นเวลา
- (๖) ไม่ออกนอกห้องเรียนก่อนได้รับอนุญาต
- (๗) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับอย่างเคร่งครัดโดยสม่ำเสมอ
- (๘) เก็บของใช้เป็นระเบียบ
- (๙) ข้ามถนนตรงทางข้าม

---

^{๕๔} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, คำพ่อสอนประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต, (สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพและมูลนิธิสตรี – สฤณีวงศ์ : โรงพิมพ์กรุงเทพ, ๒๕๔๙), หน้า ๑๘๑.

^{๕๕} นวลศิริ เปาโรหิตย์ดร., สอนลูกให้มีวินัยฝึกเด็กและวัยรุ่นอย่างไรให้ยอมรับและไม่ต่อต้านคุณ, พิมพ์ครั้งที่๑๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บีมีเดีย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๘.

- (๑๐) เข้าคิวซื้อบัตรซื้ออาหารและขึ้นรถประจำทาง
- (๑๑) ไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงบนพื้นถนนหรือแม่น้ำลำคลอง
- (๑๒) ใช้ยานพาหนะถูกต้องตามกฎหมาย^{๕๖}

ศิริพร สะอาดล้วน ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีวินัยไว้ในงานวิจัยว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

- (๑) มีความรับผิดชอบสูง
- (๒) มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- (๓) มีความตรงต่อเวลา
- (๔) มีลักษณะความเป็นผู้นำ
- (๕) มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่น
- (๖) มีความอดทน
- (๗) มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น^{๕๗}

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัย คือ

- (๑) มีความรับผิดชอบ
- (๒) ตรงตามเวลาที่นัดหมายไว้
- (๓) มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- (๔) ทำงานเสร็จตามกำหนด
- (๕) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสถานที่นั้นๆ

จะเห็นได้ว่าการเป็นบุคคลที่มีวินัยที่ดีนั้น คือ เมื่ออยู่ในสังคมใด จะต้องมีความรู้เรื่องระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ของสังคมนั้นเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ปฏิบัติไม่ผิด เช่น นักศึกษาต้องรู้ระเบียบวินัยของมหาวิทยาลัย ประชาชนต้องรู้กฎหมายของบ้านเมือง เป็นต้น

๔. ความอดทน

๑) ความหมายของความอดทน

สุรีย์ มีผลกิจ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความอดทน” หมายถึง การมุ่งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ มั่นคงในจุดมุ่งหมาย^{๕๘}

^{๕๖} กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, ความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒๒.

^{๕๗} ศิริพร สะอาดล้วน, “ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๓โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑) หน้า ๑๔.

^{๕๘} สุรีย์ มีผลกิจ, พระไตรรัตน์ขจัดภัย, พิมพ์ครั้งที่๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทคอมฟอร์มจำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๓

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความอดทนหรือขันติ ข้อธรรมที่ ๙ ในทศพิธราชธรรม อันหมายถึง การอดทนต่องานที่தாகดร้า อดทนต่อความเหนื่อยยาก ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกย่ำยวน ถูกเย้ยหยันด้วยถ้อยคำเสียดสี หรือคำพูดถากถางต่างๆ ไม่หมดกำลังใจ ไม่ละทิ้งกิจการงานที่รับผิดชอบกลางคัน^{๕๙}

พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่๑/ยุติ) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความอดทน” หมายถึง ทนลำบากทนตรากตรำทนเจ็บใจความหนักเอาเบา สู้เพื่อบรรลุจุดหมายที่ตั้งาม^{๖๐}

สุทธีวรรณ ตันติรจนาวงศ์รศ.ดร. และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณรศ.ดร. ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความอดทน” หมายถึง คุณลักษณะแสดงถึงความเข้มแข็งทั้งทางร่างกาย จิตใจมีความมุ่งมั่นบากบั่นในการปฏิบัติกิจการต่างๆ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ถึงจะต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆก็ตาม^{๖๑}

สรุปได้ว่า “ความอดทน” หมายถึง มุมนะในการทำกิจการงาน ด้วยการรักษาสภาวะปกติของตนไว้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันพึงปรารถนา หรือไม่ก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่น ไม่หวั่นไหว เพื่อความสำเร็จของกิจการงาน

๒) ความสำคัญของความอดทน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความอดทนไว้ว่า ความเพียรนี้ หมายความว่า ไม่ใช่ความเพียรในการทำงานเท่านั้นเอง หมายถึง ความเพียรที่จะข่มใจตัวเอง ด้วยความกล้าหาญที่จะข่มใจตัวเองให้อดทนไม่ใช่อดทนแล้วก็เหมือนกับใครทำก็ทำไปเราทนเอาไว้ เท่ากับคนอื่นเขาเอาเปรียบเราไม่ใช่อดทนที่ยังไม่เห็นผลอดทนที่จะทราบว่าสิ่งใดที่เราต้องใช้ใช้เวลา ถ้าเราอดทนหรือถ้าพูดตามธรรมดาว่า “เหนียว” ไว้อดทนในความดี ทำให้ดีเหนียวไว้ในความดีแล้ว ภายภาคหน้าได้ผลแน่^{๖๒}

พระสฤทธิ์ สุมโน ได้ให้คำอธิบายถึง ความสำคัญของความอดทนไว้ว่า ความอดทนหรือขันติในทางพระพุทธศาสนามีความสำคัญ ดังนี้

(๑) ความอดทนตรากตรำ ย่อมเป็น ปัจจัยให้กระทำการงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

^{๕๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม**, หน้า ๒๖.

^{๖๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์** (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่๑ / ยุติ), หน้า ๓๒.

^{๖๑} สุทธีวรรณ ตันติรจนาวงศ์รศ.ดร. และศศิกัญจน์ทวีสุวรรณรศ.ดร., **รายงานการวิจัยการส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพกรณีศึกษาในกลุ่มเด็ก / เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ**, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

^{๖๒} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, **คำพ่อสอนประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต**, หน้า ๘๙.

(๒) ความทนลำบาก ย่อมเป็น ปัจจัยไม่ให้เกิดสติสัมปชัญญะ

(๓) ความทนเจ็บใจ ย่อมเป็น ปัจจัยไม่ให้เกิดสติผิพลาตพลั่งด้วยโทษะ^{๖๓}

สรุปได้ว่า ความสำคัญของความอดทน หรือขันติ ในทางพระพุทธศาสนา คือ ความทนต่อความยากลำบาก ตรากตรำ การทนต่อทุกขเวทนา และความเจ็บใจการทนต่ออำนาจของกิเลสหรือความอดทนต่อ อนุภูมณณารมณ ไม่พอใจที่มากระทบ

๓) ลักษณะของบุคคลที่มีความอดทน

พุทธทาส ได้กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความอดทนไว้ใน ขรรวาสธรรม ๔ ข้อที่ ๓ ขันติ คือ ความอดทนไว้ว่าบุคคลที่มีขันติ หรือความอดทนจะมีคุณลักษณะ ดังนี้

(๑) เป็นบุคคลที่มีจิตใจเข้มแข็ง

(๒) เป็นบุคคลที่มีความอาจหาญ ร่าเริง ในการกระทำความดี

(๓) เป็นบุคคลที่สามารถละความชั่วได้ง่ายกว่าคนอื่น^{๖๔}

กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้สรุปการมีความอดทนไว้ ดังนี้

(๑) บุคคลที่มีความอดทน จะสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างดี

(๒) บุคคลที่มีความอดทน จะสามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้วยความเต็มใจ และไม่แสดงอาการรังเกียจ

(๓) บุคคลที่มีความอดทน จะมีสติอยู่ตลอดเวลา

(๔) บุคคลที่มีความอดทนจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเหมาะสม^{๖๕}

พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความอดทน” มาจากคำว่า ขันติ หมายถึง การรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นเหมือนแผ่นดิน ซึ่งไม่หวั่นไหว ไม่ว่าจะมีความเดือดร้อนไป ของเสีย ของสกปรก หรือของหอม ของดีงามก็ตามถ้าขาดขันติเสียแล้ว จะไม่มีงานชิ้นใดสำเร็จได้เลย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จของงานทุกชิ้นทั้งทางโลกและทางธรรม คืออนุสสาวรีย์ของขันติทั้งสิ้น^{๖๖}

^{๖๓} พระสุทธี สุมโน, “ทัศนคติที่มีต่อการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในชาดกเรื่องพระมหาชนกไปปรับใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนประทุมวรราชวิทยาดำบลกระโสภอำเภอมืองจังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์พระพุทธศาสนามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

^{๖๔} พุทธทาส, พุทธวจนฉบับที่ ๗ ขรรวาสชั้นเลิศ, (พุทธวจนสถาบัน : มูลนิธิพุทธโฆษา, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๒ - ๑๐๓.

^{๖๕} กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป, คู่มือส่งเสริมความอดทนอดกลั้น, (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ : โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๕๓), หน้า ๔ - ๕.

^{๖๖} พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, หนังสือมงคลชีวิต ๓๘ ประการ ฉบับทางก้าวหน้า, หน้า ๒๔๔

ญาณวชิระ ได้ให้คำอธิบายถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีความอดทนไว้ว่า บุคคลที่มีความอดทนจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้ที่มีความอดทน ตรากตรำทำงานหนัก สามารถทนต่อความเจ็บใจจากการถูกกล่าวหาหรือนินทา มีความอดทนต่อสภาวะอากาศที่หนาวบ้างร้อนบ้าง ประกอบการงานเป็นใหญ่ ไม่พริ้งพริงต่อหนาวร้อน เป็นต้น

(๒) เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อทุกขเวทนา อันเกิดจากความเจ็บไข้ด้วยประการต่างๆ อย่างแรงกล้า ไม่แสดงอาการทรมานทรมาย

(๓) เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อการหมิ่นประมาท จากบุคคลรอบข้าง หรือมีความอดทนต่อคำกล่าวหาคำพูดที่เสียดสี เป็นต้น^{๖๗}

สรุปได้ว่าบุคคลที่มีความอดทน จะมีคุณลักษณะที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจ มีอารมณ์ที่มั่นคงไม่หวั่นไหวง่ายไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่างๆ ที่เข้ามาขัดขวางในการทำงาน และที่สำคัญมีความอดทนต่อการกล่าวร้ายของผู้ที่ไม่หวังดี

๕. จิตสำนึกในความรับผิดชอบ

๑) ความหมายของจิตสำนึกในความรับผิดชอบ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “รับผิดชอบ” หมายถึง ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดี ในกิจการที่ตนได้ทำลงไป หรือที่อยู่ในความดูแลของตน เช่น สมุหบัญชีรับผิดชอบเรื่องเกี่ยวกับการเงิน, รับเป็นภาระธุระเช่นงานนี้เขารับผิดชอบเรื่องอาหาร เธอจะไปไหนก็ไปเถอะ ฉันรับผิดชอบทุกอย่างในบ้านเอง^{๖๘}

กรมสุขภาพจิต ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความรับผิดชอบ” หมายถึง ลักษณะนิสัยและเจตคติของนักเรียน ซึ่งผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ พร้อมกับเคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต^{๖๙}

Dickinson ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความรับผิดชอบ” โดยเฉพาะความรับผิดชอบของนักเรียนไว้ว่า ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง นักเรียนสามารถตัดสินใจในกระบวนการเรียนของตนเองได้ เช่น การตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ การแบ่งเวลาการ

^{๖๗} ญาณวชิระ, **ทศชาติปณิธานมหาบุรุษไม่เปลี่ยนแปลง**, (กรุงเทพมหานคร: กองทุนพุทธานุภาพ, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗ - ๒๘.

^{๖๘} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, หน้า ๒๘๓.

^{๖๙} กรมสุขภาพจิต, **คู่มือดูแลสุขภาพจิตเด็กวัยเรียนสำหรับครู**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๖), หน้า ๒๘.

เรียน การประเมินผลการเรียนการเลือกทำกิจกรรมการเลือกพบอาจารย์ที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือได้เป็นต้นซึ่งอาจจะเป็นการตัดสินใจในพฤติกรรมดังกล่าวเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้^{๗๐}

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะนิสัย หรือเจตคติ ในการตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่ตนเอง จะต้องปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ และยินดีในการรับผลของการปฏิบัติงานของตน ไม่ว่าจะดีหรือไม่ดีก็ตาม

๒) ความสำคัญของจิตสำนึกในความรับผิดชอบ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบ ไว้ว่าการทำงานให้มีประสิทธิผล และให้ดำเนินไปได้โดยราบรื่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องทำด้วยความรับผิดชอบอย่างสูง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนจุดประสงค์ที่แท้จริงของงาน สำคัญที่สุดต้องเข้าใจความหมายของคำว่า "ความรับผิดชอบ" ให้ถูกต้องขอให้เข้าใจว่า "รับผิดชอบ" ไม่ใช่การรับโทษหรือถูกลงโทษ "รับชอบ" ไม่ใช่รับรางวัลหรือรับคำชมเชย การรู้จักรับผิดชอบ หรือยอมรับรู้ว่าอะไรผิดพลาดเสียหาย และเสียหายเพราะอะไรเพียงใดนั้น มีประโยชน์ทำให้บุคคลรู้จักพิจารณาตนเอง ยอมรับความผิดของตนเอง โดยใจจริงเป็นทางที่จะช่วยให้แก้ไขความผิดได้ และให้รู้ว่าจะต้องปฏิบัติแก้ไขใหม่ ส่วนการรู้จักรับชอบ หรือรู้ว่าอะไรถูก อันได้แก่ ถูกตามความมุ่งหมาย ถูกตามหลักวิชา ถูกตามวิธีการ นั้นมีประโยชน์ทำให้ทราบแจ้งว่า จะทำให้งานสำเร็จสมบูรณ์ได้อย่างไร จักได้ถือปฏิบัติต่อไป นอกจากนั้นเมื่อเข้าใจความหมายของคำว่า "รับผิดชอบ" ตามนัยดังกล่าว แล้วผู้ที่เข้าใจซึ่งในความรับผิดชอบจะสำนึกตระหนักได้ทันทีว่า ความรับผิดชอบ คือ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำจะหลีกเลี่ยงละเลยไม่ได้ จึงใคร่ขอให้บัณฑิตศึกษา และสังวรระวังในความรับผิดชอบให้มากที่สุด ผู้ใดมีความรับผิดชอบจะสามารถประกอบการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ตามที่มุ่งหมายไว้ได้อย่างแน่นอน^{๗๑}

กรมสุขภาพจิต ได้ให้อธิบายถึง ความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่า นักเรียนนักศึกษา เป็นวัยที่เริ่มก้าวออกไปสู่สังคมภายนอก เยาวชนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้การปรับตัว และการยอมรับกติกาของกลุ่มเพื่อน ของโรงเรียน เพื่อให้ตนสามารถอยู่ในกลุ่มได้อย่างภาคภูมิใจ ดังนั้น การมีวินัยในตนเอง จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบในพฤติกรรม และสิ่งที่ตนได้กระทำลงไปจนเยาวชนเหล่านี้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี^{๗๒}

อังคณา บุญสีต ได้อธิบายถึง ความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบ จะมีความเพียรพยายามอดทนตั้งใจในการ

^{๗๐} Dickinson. Charles L., *Self – Instruction in Language Learning*, Cambridge :CambridgeUniversity Press, (1998), pp. 9 – 11.

^{๗๑} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, คำพอสอนประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต, หน้า ๑๑๐.

^{๗๒} กรมสุขภาพจิต, คู่มือดูแลสุขภาพจิตเด็กวัยเรียนสำหรับครู, หน้า ๒๘.

ที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทศนคติของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ จะกลายเป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต อีกทั้งความรับผิดชอบยังเป็นสิ่งที่เกื้อหนุน ให้บุคคลปฏิบัติงาน สอดคล้องกับกฎ จริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม ปัญหาสังคมก็จะลดน้อยลง ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง พัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในทุกคน^{๗๓}

สรุปได้ ว่าความรับผิดชอบมีความสำคัญ ดังนี้ ทำให้บุคคลรู้จักพิจารณาตนเอง ยอมรับผลของการกระทำ ไม่ว่าจะดีหรือไม่ดีก็ตาม ช่วยให้ทำกิจการงานได้สำเร็จบรรลุตาม เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ ยังช่วยให้เป็นผู้ที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี และ ยังส่งผลให้กลายเป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น สุดท้ายคือ ช่วยให้สังคมมี ปัญหาอันน้อยลง ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

๓) ลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ

กัลยาสุรีย ได้ให้คำอธิบายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

- (๑) มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่
- (๒) มีความมานะพยายามในการทำงานให้เป็นผลดี
- (๓) มีความรอบคอบ และซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- (๔) ยอมรับผลของการกระทำของตนเอง
- (๕) พยายามปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้งานดีขึ้น^{๗๔}

อังคณาบุญสีส ได้ให้คำอธิบายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเต็มกำลังความสามารถ
- (๒) สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- (๓) ปรับปรุงงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- (๔) มีการวางแผนในการทำงาน
- (๕) ไม่ปัดความผิดให้กับผู้อื่น^{๗๕}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความ รับผิดชอบต่อครอบครัวโดยยึดหลัก ธรรมกุลจิริฎฐิติธรรม ๔ โดยมีลักษณะดังนี้

^{๗๓} อังคณา บุญสีส, คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่๑, สารนิพนธ์มหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๒๘.

^{๗๔} กัลยา สุรีย, การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , ๒๕๔๖), หน้า ๑๓.

^{๗๕} อังคณา บุญสีส, คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่๑, หน้า ๓๐.

(๑) มีความรับผิดชอบต่อบ้านเรือนที่ตนอาศัยอยู่ เช่น เมื่อสิ่งของเครื่องใช้หมดก็จะจัดหาซื้อมาไว้

(๒) เป็นผู้มีความประหยัด คือ เมื่อสิ่งของที่ใช้ภายในบ้านเกิดชำรุดจะทำการซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ โดยที่ไม่ต้องเสียเงินเพื่อซื้อของชิ้นใหม่มาทดแทน

(๓) เป็นผู้รู้จักการพิจารณา ในการใช้การกินการซื้อสิ่งของ

(๔) เป็นผู้ที่มีศีลมีธรรม^{๗๖}

สรุปได้ว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบ จะมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่างๆ คือ เป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความรอบคอบ มีความซื่อสัตย์ รู้จักวางแผนในการใช้จ่าย และการปฏิบัติงาน สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และยังเป็นผู้ที่ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม

๖. เศรษฐกิจพอเพียง

๑) ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอมีพอกินไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหรา ก็ได้แต่ว่าพอแม้บางอย่างอาจดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุขถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ^{๗๗}

อำพน กิตติอำพน,ดร. ได้ให้ความหมายของ เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอก^{๗๘}

สุเมธ ตันติเวชกุล ได้ให้ความหมายของ เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองอยู่ได้ โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองได้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ ไม่ไขว่หวังแต่จะทุ่มเทศสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจได้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้^{๗๙}

^{๗๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมบุญชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม, หน้า ๓๕.

^{๗๗} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, คำพ่อสอนประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต หน้า ๙.

^{๗๘} อำพน กิตติอำพน,ดร., ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกังสังคมไทย, (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : บริษัทเพชรรุ่งการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔.

^{๗๙} สุเมธ ตันติเวชกุล, เกร็ดความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง, (กรุงเทพมหานคร :สุทธาการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑.

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่พอมี พอกิน พอใช้ สามารถอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อน และตั้งอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจของตนเอง แม้บางอย่างอาจดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าไม่ทำให้เดือดร้อน ก็จัดเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเช่นกัน

๒) ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า การรู้จักประมาณตนนี้ จะทำให้คนเรารู้จักใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ ได้ถูกต้องเหมาะสมกับงาน และได้ประโยชน์สูงสุดเต็มตามประสิทธิภาพ ทั้งยังทำให้รู้จักขวนขวายศึกษาหาความรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์อยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่ในตนเอง ให้ยิ่งสูงขึ้นส่วนการรู้จักประมาณสถานการณ์นั้น ได้แก่ การรู้จักพิจารณาสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ทราบชัดถึงความเป็นมา และที่เป็นอยู่รวมทั้งที่คาดว่าจะเป็นไปได้ในอนาคต การรู้จักประมาณสถานการณ์ได้นี้ จะทำให้สามารถวางแผน และปฏิบัติการได้ถูก ตรงกับปัญหาทันแก่สถานการณ์ และความจำเป็นอันจะทำให้งานที่ทำได้ ประโยชน์ที่สมบูรณ์ คุ่มค่าการรู้จักประมาณตน และรู้จักประมาณสถานการณ์ จึงเป็นอุปการะอย่างสำคัญ ที่จะเกื้อกูลให้บุคคลดำเนินชีวิต และกิจการงานไปได้อย่างราบรื่น และก้าวหน้า^{๘๐}

พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้กล่าวถึง ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง พอสรุปได้ดังนี้

(๑) ด้านเศรษฐกิจ หากรู้จักประหยัด อดออม ใช้จ่ายแต่พอตัว ไม่สร้างหนี้จนเกินความจำเป็น ไม่ฟุ้งเฟ้อ ก็จะมีภูมิคุ้มกัน ทางเศรษฐกิจที่ดี ทุกคนพอมี พอกิน พอใช้ ก็จะสามารถสร้างความสุขให้เกิดขึ้นได้

(๒) ด้านสังคม ความพอเพียง จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม ช่วยให้ทุกคนในประเทศอยู่อย่างเป็นสุข ภายใต้ความสมานฉันท์ ไม่ต้องแก่งแย่งแข่งขัน

(๓) ด้านการต่างประเทศ ความพอเพียง ทำให้ไม่ต้องมุ่งแสวงหาประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ จนเกินความต้องการ ทำให้บ้านเมืองมีความสวยงาม น่าอยู่ เป็นที่เชื่อถือแก่ประชาคมโลก ไม่ต้องไปทะเลาะกับประเทศใดๆ ทำให้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาความมั่นคงของรัฐ^{๘๑}

เกษม วัฒนชัย ได้อธิบายถึง ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เมื่อทุกคนร่วมกันใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะทำให้ได้รับประโยชน์ คือ

(๑) ความสมดุล คือ สมดุลชีวิต สมดุลโรงเรียน สมดุลในชุมชน

^{๘๐} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, คำพ่อสอนประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต, หน้า ๓๐.

^{๘๑} สุรยุทธ์ จุลานนท์พลเอก, จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ : แนวทางการบริหารประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : บริษัทเพชรรุ่งจำกัต์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๗ – ๑๘.

(๒) ความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ ทางสังคม ทางสิ่งแวดล้อม และทางวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี พร้อมที่จะรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากทั้ง ๔ ด้าน^{๘๒}

สรุปได้ว่า ความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ทำให้รู้จักประมาณในการใช้ชีวิต ประมาณในการใช้จ่าย ในส่วนของสังคมช่วยให้สังคมเข้มแข็ง มีความสมานฉันท์ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาความมั่นคงประเทศ เพราะไม่ต้องไปทะเลาะแย่งชิงกับต่างประเทศ นอกจากนี้ยังสร้างความสมดุลให้ชีวิต และพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

๓) หลักในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ศรทธาธิป มาประสพ ได้อธิบายถึง กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า กรอบแนวคิดมี ๓ องค์ประกอบหลัก คือ

(๑) ความพอประมาณ ประกอบไปด้วย

- การมีคุณธรรมที่ถูกต้องดีงาม การรู้จักตัวเอง แบ่งปัน ไม่เอาเปรียบคนอื่น ไม่เอาเปรียบธรรมชาติ คุณธรรมนำชีวิต นำธุรกิจการงาน ไม่เอาเงินนำหน้า ปัญญาตามหลัง

- การรู้จักตัวเอง รู้รากเหง้า ภูมิใจ เชื้อมั่น รู้คุณค่าที่มาจากตนเอง เอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิใจในกาพิต ถิ่นฐานบ้านเกิด รากเหง้าเผ่าพันธุ์ บรรพบุรุษ ภูมิใจในของกินของใช้พื้นบ้าน กินอยู่แบบไทยๆ วิถีไทย เข้าถึงคุณค่ามากกว่ายึดติดรูปแบบ

- มีชีวิตเรียบง่าย พออยู่ พอใช้ ไม่หน้าใหญ่ไหลตามกระแส รู้กาลและเทศะ มีความสุขตามอัตภาพ ขนาดปริมาณที่พอดี ไม่มากเกินไป ไม่ใหญ่เกินไป ไม่ติดแบรนต์ คิดแต่สร้างภาพ ไม่ไหลตามกระแส ตามโฆษณาบ้าบริโภค

(๒) เป็นผู้มีเหตุผล ประกอบด้วย

- การมีหลักวิชา กินอยู่อย่างมีข้อมูล อย่างมีคุณภาพ ตัดสินใจด้วยข้อมูลความรู้ “รู้เขารู้เรา” รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ไม่ทำตามๆกัน รู้ตัวเอง รู้ท้องถิ่น รู้ศักยภาพรู้ “ทุนชุมชน” รู้ปัญหา รู้โลกาภิวัตน์ แสวงหาความรู้ ศึกษาในระดับสูงขึ้น ตามศักยภาพของตนเอง

- การมีแผนชีวิตครอบครัว แผนชุมชน แผนยุทธศาสตร์ แผนงานองค์กรแผนงบประมาณครอบครัว รายรับ รายจ่าย หนี้สิน แผนการลงทุน แผนเศรษฐกิจพอเพียง

- การเป็นมืออาชีพ คุณภาพมั่นคงยั่งยืน “อิทธิบาท ๔” (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ใจรักรู้จริง รู้รอบรู้ลึก ทำดีมีคุณภาพ ด้วยความสม่ำเสมอ

(๓) มีภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบด้วย

- การมีระบบชีวิตที่ดี ครอบครัวอบอุ่น มีความมั่นคงในชีวิต ลูกได้รับการเลี้ยงดูที่ดี ลูกมีการศึกษาที่ดี

^{๘๒} เกษม วัฒนชัย, **เส้นทางสู่ความพอเพียง**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : บริษัท๒๑เซ็นจูรี่จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๖๙.

- การมีระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่ดี ชุมชนเข้มแข็ง มีระบบเศรษฐกิจชุมชนสวัสดิการชุมชน เครือข่ายชุมชน เครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน เกษตรผสมผสาน สหกรณ์ SMEs เน้นการผลิตเพื่อบริโภคในท้องถิ่น ก่อนพึ่งตลาดภายนอก หรือส่งออก
- มีระบบการจัดการองค์กรที่ดี องค์กรหน่วยงานรัฐเอกชนรัฐวิสาหกิจ มีธรรมาภิบาล บรรลุระบบการจัดการที่ดี มีผู้นำและผู้ตามที่ดี ผู้นำสร้างแรงบันดาลใจ ทำให้ทุกคนใจดีใจกว้าง ใจสู้ใจถึง (เข้าใจ - เข้าถึง)^{๘๓}

๒.๒.๒ ปัจจัยภายนอกตัวนักศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย อันได้แก่ สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา สภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน

๑. ปัจจัยด้าน สภาพครอบครัวของนักเรียน

๑) ความหมายของสภาพครอบครัว

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครอบครัว” หมายถึง ผู้ร่วมครัวเรือน คือ สามีภรรยา และบุตร เป็นต้น^{๘๔}

สุนันทา ศิริวาท ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครอบครัว” ไว้ว่า หมายถึง หน่วยของสังคม อันประกอบด้วยบุคคล ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มาอยู่ร่วมกันภายใต้ครัวเรือนเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันทางกฎหมาย ทางสายโลหิต รวมทั้งทางการเลี้ยงดู มีการปฏิสัมพันธ์ในฐานะ สามีภรรยา บุตร พี่น้อง มีความรักความผูกพันต่อกัน มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม และจริยธรรมแก่กัน เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคม^{๘๕}

สรุปได้ว่า “ครอบครัว” หมายถึง หน่วยของสังคมขนาดเล็ก ที่มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป อยู่ร่วมกันโดยมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือความสัมพันธ์ด้านอื่น โดยมีการปฏิสัมพันธ์กัน ในฐานะ พ่อ แม่ ลูกชาย ลูกสาว พี่น้อง เครือญาติ โดยมีกิจกรรมการถ่ายทอดความเชื่อ วัฒนธรรมและจริยธรรมต่อกัน

๒) การทำหน้าที่ของครอบครัว

^{๘๓} ศรัทธาธิป มาประสพ, “การจัดการขยะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑), หน้า ๑๗ – ๑๘.

^{๘๔} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๓๐๓.

^{๘๕} สุนันทา ศิริวาท, “การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กวัยรุ่นที่เสพรูราในจังหวัดแพร่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘), หน้า ๑๘.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ได้อธิบายถึง การทำหน้าที่ของครอบครัว ในการเป็นแหล่งหล่อหลอมคุณธรรมด้วยความรักไว้ว่า ครอบครัวเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสมาชิกที่ดีให้กับสังคม ประเทศชาติ โดยเริ่มที่การพัฒนาให้ครอบครัว ซึ่งเป็นฐานรากของประเทศ มีความแข็งแรง สมาชิกที่ได้รับการหล่อหลอมจากครอบครัวที่อบอุ่น จะส่งผลให้สังคมเต็มไปด้วยสมาชิกที่รักใคร่กลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ดังนั้น ครอบครัวควรมีลักษณะ ดังนี้

- (๑) มีสมาชิกอยู่ร่วมกัน อยู่พร้อมหน้ากัน
- (๒) สมาชิกในครอบครัว มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน
- (๓) มีการช่วยเหลือ แบ่งปันซึ่งกันและกัน
- (๔) สมาชิกในครอบครัว ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน
- (๕) สมาชิกในครอบครัว ช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่กันและกัน
- (๖) สมาชิกในครอบครัว ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน^{๘๖}

ธาดา เจริญกุล ได้อธิบายถึง การทำหน้าที่ของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวมีภารกิจพึงปฏิบัติเพื่อให้สมาชิกทุกคนในครอบครัว ได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์ ทั้งในสภาวะปกติ และในสภาวะที่เจ็บป่วย โดยมีเป้าหมายให้สมาชิกในครอบครัวมีการพัฒนา และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ทั้งภายใน และภายนอก^{๘๗}

สรุปได้ว่า ครอบครัวจะทำหน้าที่ต่างๆดังนี้ ดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ไม่ว่าจะในสภาวะปกติ หรือในสภาวะที่ไม่ปกติ นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ให้สมาชิกในครอบครัว สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้

๒. ปัจจัยด้าน สถานศึกษา

๑) แนวคิดเกี่ยวกับสถานศึกษา

สถานศึกษา นับเป็นสถาบันหลักที่สำคัญยิ่ง ในการทำหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ให้กับเด็กทุกคน ที่ต้องผ่านระบบโรงเรียนวิทยาลัย หรือแม้กระทั่งมหาวิทยาลัย โดยมีครูที่ผ่านการฝึกอบรมมีประสบการณ์ มีจรรยาบรรณของความเป็นครู ที่เป็นที่น่าเคารพเป็นแบบอย่างของนักเรียน สถานศึกษาจึงเป็นสถาบันที่สำคัญของคนไทย และสังคมไทยมาตลอด ทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

^{๘๖} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, **ครอบครัว – แหล่งหล่อหลอมคุณธรรมด้วยความรัก**, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๗.

^{๘๗} ธาดา เจริญกุล, “การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของผู้ที่พยายามฆ่าตัวตาย”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๑๖.

สายฤดี วรกิจโกศาทร, รศ.ดร. และคณะ ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับ สถานศึกษาที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมไว้ว่า สถานศึกษาจัดเป็นสิ่งแวดล้อมแรกของชีวิต เด็กเปรียบเสมือนฐานของการเรียนรู้ ฐานแรกที่เด็กจะได้รับรู้และสัมผัส ครูอาจารย์ หรือผู้สอน จึงเป็นเหมือนพ่อแม่ เป็นบ้านหลังที่สอง แต่ที่พิเศษกว่า คือ ครุมีพื้นฐานของการพัฒนาเด็กโดยมีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาคนทั้งตัว ซึ่งแตกต่างจากพ่อแม่ตรงจุดนี้เป็นอย่างสำคัญโดยสถานศึกษามีความพร้อมด้านการพัฒนาหลักคิด และประสบการณ์ในการพัฒนาคน ให้สามารถอยู่ร่วมกันท่ามกลางต่าง ๆ สถานศึกษาจึงเป็นบริบทสำคัญในการเรียนรู้ของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป ไม่ต่างจากครอบครัว^{๘๘}

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้ทำการศึกษาถึง การปลูกฝังคุณธรรม โดยผ่านสถานศึกษา สรุปได้ว่า สถานศึกษาควรจัดรูปแบบ และกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม ดังนี้

(๑) การอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำ อย่างสม่ำเสมอ แก่นักเรียน นักศึกษา ทั้งที่เป็นส่วนบุคคล และเป็นกลุ่มโดยครูอาจารย์ให้ความเอาใจใส่ใกล้ชิด เหมือนญาติผู้ใหญ่รวมทั้งสอดแทรก จริยศึกษาในการสอนทุกรายวิชา

(๒) การนำเสนอแบบอย่างของการทำความดี โดยการเล่าหรืออ่านชีวประวัติของบุคคลที่ทำความดีให้แกสังคม เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีอุดมคติในชีวิต

(๓) การจัดสภาพแวดล้อม และกำหนดนโยบาย โดยสถานศึกษาต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

(๔) ผ่านกระบวนการกลุ่ม และการลงมือปฏิบัติ โดยจัดให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ ที่เกี่ยวกับการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมในจิตใจของผู้เรียน

(๕) ประกาศความดีให้ปรากฏ เป็นการประกาศยกย่องคนที่ ทำดี และลงโทษคนที่ทำไม่ดี โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้าแถวหน้าเสาธง หรือตามกิจกรรมต่างๆที่ทางสถานศึกษาได้จัดขึ้น

สรุปได้ว่า สถาบันการศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กโดยการให้ความรู้เป็นแบบอย่างรวมถึงการยกย่องให้เกียรติคนที่ทำความดี

๑) แนวคิดเกี่ยวกับด้านสังคม

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ได้กล่าวถึง บทบาทของสังคมในการเป็นส่วนหนึ่งที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนว่า หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน องค์กรท้องถิ่น สื่อทุกแขนง ต่างก็มีบทบาทที่สำคัญในการช่วยสร้างปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน มีคุณธรรมจริยธรรม ตัวอย่างเช่น สื่อมวลชนควบคุมดูแลสื่อที่เผยแพร่สู่เยาวชน ไม่ให้

^{๘๘} สายฤดี วรกิจโกศาทร, รศ.ดร. และคณะ, **คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานบันการศึกษา**, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทธรรมสารจำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๓๒.

เกิดแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม สร้างสภาพแวดล้อมในชุมชน ให้เอื้อต่อการพัฒนาทางด้านคุณธรรม สร้างความรักความผูกพันต่อชุมชนให้เกิดขึ้น เป็นต้น^{๘๙}

สายฤดี วรภิโจคาทร, รศ.ดร. และคณะ ได้กล่าวถึง รูปแบบของกิจกรรมที่จะนำสู่ความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไว้ว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สถาบันทางสังคมควรคำนึงถึง คือ

- (๑) มีต้นแบบที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรม
- (๒) มีรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อมวลชน
- (๓) มีรูปแบบและกระบวนการปลูกฝังที่หลากหลาย
- (๔) มีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับหรือประมวลจริยธรรม
- (๕) ผู้นำองค์กรมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม
- (๖) การได้รับการสนับสนุนให้กำลังใจในการทำความดี
- (๗) สร้างกระแสนิยมในการทำความดี^{๙๐}

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้กล่าวถึง บทบาทของสังคม โดยเฉพาะ ชุมชนท้องถิ่น ที่ควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชนไว้ว่า ชุมชน คือ ฐานที่มั่นสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมที่พึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นในสมาชิกครอบครัว และชุมชนเพื่อที่เยาวชนจะสามารถดำเนินชีวิตในชุมชนอย่างสมดุล เป็นแรงขับเคลื่อนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยมีวิธีการปลูกฝัง ดังนี้

- (๑) ด้วยระบบที่มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน มีลักษณะแห่งสังคมเรียนรู้ที่เป็นพลวัตร
- (๒) การสร้างความตระหนัก เป็นการสอนให้ค้นหาตนเองให้รู้จักตนเอง
- (๓) ใช้รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ อันเกิดจากขั้นตอนหลายขั้นตอน คือ การลงมือทดลอง

ถูก การทำจริงในสถานการณ์จริง การสาธิตสั่งสอนด้วยการบอกเล่า และอาศัยพิธีกรรม^{๙๑}

๔. ปัจจัยด้าน สถาบันทางศาสนา

๑) แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันศาสนา

กัญจน์คัทธู ปิยะกาญจน์ ได้กล่าวถึง สถาบันที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า สถาบันทางศาสนา มีความผูกพันกับคนในสังคม ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เป็นสิ่ง

^{๘๙} สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล, โครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย, หน้า ๓๒.

^{๙๐} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, **สังคมมีคุณค่าจากต้นกล้าคุณธรรม**, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๓๖.

^{๙๑} ศูนย์คุณธรรม,โครงการวิจัยคุณธรรมและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย, **รายงานการวิจัย**, (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล : ศูนย์คุณธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๘๙ - ๙๐.

ยึดเหนี่ยวจิตใจ การนำหลักธรรมในศาสนา มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ประกอบกิจกรรม ตลอดจนถึงพิธีกรรมต่างๆ มักจะทำให้เกิดเป็นมโนทัศน์ทางจริยธรรมในด้านต่างๆ อาทิเช่น ผู้นับถือศาสนาพุทธ กระทำการต่างๆโดยที่ปราศจากอกุศล และความอคติ ก็จะส่งผลให้เกิดมโนทัศน์ในด้านความยุติธรรม สามารถตัดสินใจหรือพิจารณาเรื่องต่างๆได้อย่างเที่ยงตรง เป็นต้น^{๙๒}

สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ได้กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติที่สถาบันทางศาสนา จะนำมาเป็นหลักในการมีส่วนร่วมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า

(๑) ต้องมีความร่วมมือกันในการเผยแผ่หลักคำสอนของศาสนาเข้าสู่สังคม และเยาวชน

(๒) วิธีการเผยแผ่หลักคำสอน จะต้องเน้นเชิงรุก โดยการสอนหลักธรรมเข้าสู่เยาวชน ด้วยกิจกรรมต่างๆ

(๓) เพิ่มความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ

(๔) ปรับยุทธวิธีในการเผยแผ่ศาสนา เพิ่มช่องทางการเผยแผ่ผ่านสื่อต่างๆ^{๙๓}

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้กล่าวว่า สถาบันศาสนาเป็นสถาบันพื้นฐานของชาติของมนุษย์ เป็นจุดเริ่มต้นของบรรทัดฐาน แบบแผน จริยธรรม และคุณธรรมประจำตน สถาบันศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม จึงมีหน้าที่เพื่อดำรงสังคมให้สงบสุข และนับเป็นปัจจัยหนึ่งในการปลูกฝังคุณธรรมด้วยผ่านกระบวนการต่างๆ ดังนี้

(๑) ใช้รูปแบบและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตามประเพณีนิยม

(๒) ใช้การเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาตามพลวัตร ด้วยวิธีการ ๑. จัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียน ๒. จัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม ๓. โดยใช้ระบบ คือ ผ่านโรงเรียนปริยัติธรรม เพื่อสอนบาลี และนักธรรม

(๓) ใช้รูปแบบและกระบวนการปลูกฝังโดยผ่านรูปแบบ^{๙๔}

๒.๓ แนวคิดการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

สุทธิวรณ ตันติรจนาวงศ์, รศ.ดร. และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ, รศ.ดร. ได้อธิบายถึงการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของกระทรวงศึกษาธิการไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ โดยใช้คุณธรรมเป็น

^{๙๒} กัญจน์กัญญ์ ปิยะกัญญ์, “วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕.

^{๙๓} สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ, **เข้าถึงหลักธรรมนำคำสอนสู่ชีวิตรวมพลังสร้างสันติ**, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๗.

^{๙๔} สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล, “โครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย”, หน้า ๗๙ – ๘๑.

พื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันต่างๆ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข โดยคุณธรรมพื้นฐานประกอบด้วย

๑) ประหยัด คือ ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย อยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะทางการเงินของตนเอง รู้จักเก็บออม

๒) ซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตนให้ตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ

๓) มีวินัย คือ ปฏิบัติตนในขอบเขตกฎระเบียบของสถานศึกษา องค์กรประเทศชาติ รวมถึงการมีวินัยต่อตนเอง

๔) สุภาพ คือ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ตามสถานภาพ และกาลเทศะ

๕) สะอาด คือ รักษาร่างกายที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ

๖) สามัคคี คือ เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของบุคคลรอบข้าง ทั้งที่เป็นเพื่อน เป็นพี่ หรือเป็นน้อง และรู้บทบาทของตนเอง

๗) มีน้ำใจ คือ รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรือผู้อื่นบ้าง

๘) ขยัน คือ มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องสู่งานกล้าเผชิญอุปสรรค^{๔๕}

กัญจน์คหัฐ ปิยะกาญจน์ ได้อธิบายถึง การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยครอบครัวไว้ว่า ผู้ปกครองในครอบครัวของเยาวชน ได้ใช้วิธีการปลูกฝังคุณธรรม แต่เยาวชนภายในการดูแลของตน ดังนี้

๑) โดยการสั่งสอนโดยตรง คือ การบอกให้กระทำ หรือห้ามไม่ให้กระทำสิ่งใดๆ จะใช้วิธีการชี้แนะ สั่งสอนอบรมโดยตรง ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า

๒) การเป็นต้นแบบโดยมีตัวแบบ ๓ ประเภทคือ ๑. ตัวแบบจริง ได้แก่ ผู้ปกครองแสดงให้เห็นจริง ๒. ตัวแบบสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวแบบในโทรทัศน์ ภาพยนตร์โดยการดูละครหนึ่งหรือรายการโทรทัศน์ ร่วมกันระหว่างเยาวชนกับผู้ปกครอง ๓. ตัวแบบคำบอกเล่า ได้แก่ การเล่าให้ฟังนำหนังสือมาให้อ่าน เช่น นิทาน เป็นต้น

๓) สอดแทรกขณะทำกิจกรรมยามว่างร่วมกัน

๔) ใช้หลักศาสนา ได้แก่ การชวนบุตรหลานเข้าวัดทำบุญ ฝึกให้สวดมนต์ก่อนนอน เป็นต้น^{๔๖}

^{๔๕} สุทธิวรรณ ดันติธนาวงศ์ศร.ดร. และศศิกัญจน์ทวิสุวรรณศ.ดร., รายงานการวิจัยการส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพกรณีศึกษากลุ่มเด็ก / เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ, หน้า ๒๕ – ๒๖.

^{๔๖} กัญจน์คหัฐ ปิยะกาญจน์, “วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๑ – ๑๐๒.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ได้นำเสนอขั้นตอนของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของสถานศึกษาไว้ ดังนี้

- ๑) มีคุณธรรมนำเป็นนิมิต คือ วิสัยทัศน์ปรัชญา และคำขวัญของโรงเรียน จะต้องมีความหมายไปในทิศทางของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน
- ๒) ต้นแบบคิด พูด ทำดี คือ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดดี ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีภาวะความเป็นผู้นำ เป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และลูกศิษย์ ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ปัจจัยต่างๆนี้ เป็นเครื่องยืนยันว่ามีโอกาสประสบความสำเร็จ
- ๓) สามัคคีพร้อมใจ คือ ครูบุคลากรของสถานศึกษาต้องเป็นหนึ่งในการผลักดันโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินไปจนประสบความสำเร็จ
- ๔) สร้างวินัยใจมุ่งมั่น คือ บรรยากาศในสถานศึกษา ต้องเอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม^{๙๗}

๒.๔ แนวทางการส่งเสริมพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม

แนวคิดในการส่งเสริม พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย เป็นกรอบแนวทาง ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียน ซึ่งในมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ ๖ ประการ คือ

- ๑) ผู้เรียนมีวินัยมีความรับผิดชอบ
- ๒) ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต
- ๓) ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที
- ๔) ผู้เรียนมีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว
- ๕) ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- ๖) ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม^{๙๘}

ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึง ระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้ว่า อุปสรรคของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม คือ ระบบการศึกษาที่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง ในเรื่องนี้ ท่านเจ้าคุณพรหม

^{๙๗} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, สังคมคุณธรรม :คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษาหน่วยงานของรัฐและเอกชน, หน้า ๓๖ – ๔๔.

^{๙๘} สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพัฒนาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจุดทองจำกัด, ๒๕๕๐) หน้า ๒๐.

คุณภรณ์พุดมา ๒๐ – ๓๐ ปี ว่าเป็นการศึกษาแยกส่วน แยกการศึกษาจากชีวิตเด็ก ไม่อยากคุยกับพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพราะคุยแล้วไม่ได้คะแนน อันที่แท้จริง พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย มีความรู้ในตัวเอง น่าจะเรียนรู้หากนำจริยธรรมไปทำเป็นวิชาจริยธรรม ก็จะไม่เกิดเพราะจริยธรรมไม่ใช่วิชา เหมือนกับที่ท่านอาจารย์พุทธทาสจะย้ำว่า การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ การปฏิบัติและการได้ผลจากการปฏิบัติ ที่เรียกว่า ปฏิเวธ คือ ผลจากการปฏิบัติ^{๙๙}

ภณิขญา ชมสุวรรณ ได้กล่าวถึง พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าในเรื่องเกี่ยวกับ คุณธรรมที่พึงประสงค์ อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับคนไทยได้แก่

๑) พากเพียร หมายถึง พลังในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน โดยไม่ย่อท้อต่อความเหนื่อยยากลำบาก และอุปสรรค จนสามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมาย

๒) เสริมสร้างคนดี หมายถึง การตั้งกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับให้กับตนเอง โดยใช้ปัญญาพิจารณา และวินัยการกระทำ และความประพฤตินำให้ผิดพลาด และเสื่อมเสีย

๓) รู้รักสามัคคี หมายถึง การมีความรับผิดชอบในอันที่จะใช้ความรู้ ความคิดความสามารถ ในการเกื้อกูล สร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

๔) มีน้ำใจ หมายถึง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น การให้อภัยให้กำลังใจ ตลอดจนรู้จักการวางตัวอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

๕) ใฝ่ประหยัด หมายถึง การรู้จักคิดวิเคราะห์พิจารณา ในการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยความประหยัด

๖) ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การใช้สติปัญญาในการกระทำให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ระลึกถึงความถูกต้อง จนกระทั่งได้รับความเชื่อมั่น และงานประสบความสำเร็จ

๗) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การยอมรับตนเอง ทั้งในด้านความเป็นอยู่ ด้านความรู้ความสามารถ เพื่อเรียนรู้พัฒนาตนเองในการปฏิบัติงาน ยอมรับความคิดของผู้อื่น ไม่ก้าวร้าวในหน้าที่ของผู้อื่น

๘) เรียงร้อยไมตรี หมายถึง การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวาง มีเหตุผล มีจิตใจมั่นคง ไม่มีอคติ รู้จักประสานสัมพันธ์กับบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน

๙) หวังดีมีเมตตา หมายถึง การมีความคิดและจิตใจที่เปิดกว้าง หนักแน่น มีเหตุผล ไม่เห็นแก่ตัว ร่วมแรงร่วมใจกับผู้อื่น โดยถือเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก^{๑๐๐}

^{๙๙} ประเวศ วะสี, ระบบการศึกษาที่ค่านิยมนำความรู้, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผลนนทบุรี, ๒๕๕๐), หน้า ๓ – ๕.

^{๑๐๐} ภณิขญา ชมสุวรรณ, “คุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาตามความต้องการของตลาดแรงงาน”, รายงานการวิจัย, (ทุนสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม: สำนักงานจัดการองค์ความรู้, ๒๕๕๘), หน้า ๓.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน กล่าวอธิบายถึง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้ว่า จิตลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา เป็นสิ่งสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล และมีบทบาทต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลเหล่านี้ ต่อไปในอนาคตสถาบันการศึกษา จึงควรมุ่งที่จะจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยพัฒนาจิตลักษณะสำคัญ ๑๐ ประการ ในนิสิตนักศึกษาไทยประกอบด้วยจิตลักษณะ ๘ ด้าน ได้แก่

- ๑) การมีสติปัญญาขั้นนามธรรม
- ๒) สุขภาพจิตดี และการปรับตัวได้ทางจิตสังคม
- ๓) การหยั่งลึกทางสังคมสูง
- ๔) ค่านิยมทางการศึกษา และการใฝ่รู้สูง
- ๕) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง
- ๖) เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นกฎเกณฑ์ และเหนือกฎ
- ๗) มุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูง
- ๘) เชื่ออำนาจในตนเองมาก

ส่วนจิตลักษณะที่สำคัญต่อนิสิตนักศึกษาโดยเฉพาะมี ๒ ประการ

- ๙) ทศนคติคุณธรรมและค่านิยมของคนเก่งที่มีความสุข

๑๐) จรรยาบรรณวิชาชีพซึ่ง หมายถึง คุณธรรมค่านิยมและการเคารพกฎระเบียบมีจริยธรรมตามที่วิชาการ และวิชาชีพของตนกำหนดไว้ เพื่อการเป็นคนดี คนเก่ง และมีสุขในงานอาชีพของตน^{๑๐๑}

สรุปได้ว่า การที่จะส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมนั้นสำคัญที่สุด คือสถาบันการศึกษา ที่จะจัดระบบการเรียนการสอน รวมถึงวิชาที่เรียนให้เกื้อกูล สนับสนุนให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม โดยจะต้องปลูกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรมในด้านต่างๆ อาทิ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ การมีความสามัคคี และเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๕ บริบทของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๒.๕.๑ การกิจและปัจจัยความสำเร็จ

ภารกิจสำคัญของกลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย (โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค) ตามนโยบายรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ที่อนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ทั้ง ๑๒ แห่ง ให้เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค สรุปได้ดังนี้

โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคมีภารกิจในการศึกษาค้นคว้า และดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ทั้งในระดับ

^{๑๐๑} ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ทฤษฎีต้นไมจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล, หน้า ๒๑๒.

มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในลักษณะของโรงเรียนประจำ เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้กับผู้มีความสามารถพิเศษ ที่มีกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ และเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับนักเรียนกลุ่มด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์ ทั้งนี้เพื่อพัฒนานักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เหล่านั้นไปสู่การเป็นนักวิจัย นักประดิษฐ์ นักคิดค้น ด้านคณิตศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีความสามารถระดับสูงเยี่ยม เทียบเคียงกับนักวิจัยชั้นนำของนานาชาติ (world class) มีจิตมุ่งมั่นพัฒนาประเทศชาติ มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมโลก และธรรมชาติ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กับประเทศชาติ และสังคมไทยในอนาคต ช่วยพัฒนาประเทศชาติให้สามารถดำรงอยู่และแข่งขันได้ในประชาคมโลก เป็นสังคมผู้ผลิตที่มีมูลค่ามากขึ้น สร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมแห่งคุณภาพและแข่งขันได้ และสังคมที่ยั่งยืนพอเพียง มีความสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกัน

ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของการจัดตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคประกอบด้วย ปัจจัย ๓ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ มีกระบวนการสรรหาและคัดเลือกนักเรียน มีความเที่ยงและมีความเชื่อถือได้ เป็นไปตามหลักวิชา นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเข้าเรียนตามโครงการนี้เป็นผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง เป็นเพชรแท้ เป็นกลุ่มที่มีความสามารถด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในระดับ ๓% บนของกลุ่มอายุ (มีกระบวนการค้นหาเพชรที่มีประสิทธิภาพ)

ประการที่ ๒ มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ออกแบบและพัฒนาขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ซึ่งผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นหลักสูตรที่สนองต่อความสามารถ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล (Customized Curriculum) ช่วยให้นักเรียนค้นพบตัวเองว่า มีความถนัดและความสนใจทางด้านไหน สามารถคิดตัดสินใจ แก้ปัญหา ตลอดจนกำหนดเป้าหมายและวางแผนชีวิต

ประการที่ ๓ มีครู มีการบริหารจัดการ และมีทรัพยากรสนับสนุนที่เหมาะสมเพียงพอและผู้บริหารมีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อ มีศรัทธา เห็นคุณค่าและความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีอุดมการณ์และคุณลักษณะตามอุดมการณ์และเป้าหมาย ในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ทั้ง ๙ ประการ

๒.๕.๑ นิยาม วิสัยทัศน์ พันธกิจโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค

๒.๕.๑.๑ นิยาม

โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ในที่นี้ หมายถึง โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ตามมติ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ที่อนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานโครงการพัฒนา โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย ทั้ง ๑๒ แห่ง ให้เป็นโรงเรียน วิทยาศาสตร์ภูมิภาค มีภาระกิจในการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ด้าน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในลักษณะของ โรงเรียนประจำ เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้กับผู้มีความสามารถพิเศษ ที่มีกระจายอยู่ในทุก ภูมิภาคของประเทศ และเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับนักเรียนกลุ่มด้อยโอกาสและขาดแคลนทุน ทรัพย์

โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย ทั้ง ๑๒ แห่งดังกล่าวได้แก่

- ๑) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย เชียงราย
- ๒) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย พิษณุโลก
- ๓) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย ลพบุรี
- ๔) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย เลย
- ๕) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย มุกดาหาร
- ๖) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย บุรีรัมย์
- ๗) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย ปทุมธานี
- ๘) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย ชลบุรี
- ๙) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย เพชรบุรี
- ๑๐) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช
- ๑๑) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย ตรัง
- ๑๒) โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย สตูล

๒.๕.๑.๒ วิสัยทัศน์

เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในลักษณะของโรงเรียนประจำ เพื่อ เป็นการกระจายโอกาสให้กับผู้มีความสามารถพิเศษ ที่มีกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ และ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับนักเรียนกลุ่มด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์ให้มีคุณภาพ ทัดเทียมกับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำของนานาชาติ ผู้เรียนมีจิตวิญญาณของนักวิจัย และนัก ประดิษฐ์คิดค้น มีสุขภาพพลานามัยที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม รักการเรียนรู้ มีความเป็นไทย มี ความมุ่งมั่นพัฒนาประเทศชาติ มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมโลกและธรรมชาติ

๒.๕.๑.๓ พันธกิจ

ศึกษาค้นคว้า วิจัยพัฒนา และร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อดำเนินการบริหาร และจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในลักษณะของโรงเรียนประจำ เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้กับผู้มีความสามารถพิเศษ ที่มีกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ และเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับนักเรียนกลุ่มด้อยโอกาส และขาดแคลนทุนทรัพย์

ทั้งนี้ เพื่อพัฒนานักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เหล่านั้น ไปสู่ความเป็นนักวิจัย นักประดิษฐ์ นักคิดค้น ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีความสามารถระดับสูงเยี่ยม เทียบเคียงนักวิจัยชั้นนำของนานาชาติ (world class) มีจิตวิญญาณมุ่งมั่น พัฒนาประเทศชาติ มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมโลกและธรรมชาติ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้กับประเทศชาติและสังคมในอนาคต ช่วยพัฒนาประเทศชาติให้สามารถดำรงอยู่ และแข่งขันได้ในประชาคมโลก เป็นสังคมผู้ผลิต ที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น สร้างสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ สังคมแห่งคุณภาพและแข่งขันได้ และสังคมที่ยั่งยืน มีความสมานฉันท์ เอื้ออาทรต่อกัน^{๑๐๒}

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตา

ณัฐมา ชันติธรรมกุล ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความรักในพุทธศาสนา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการมีเมตตา เพราะทางพุทธศาสนาจัดความรักกับความเมตตาเข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ เมตตา กรุณา หมายถึง การมีความรักความปรารถนาดีต่อผู้อื่น จากงานวิจัยสรุปได้ว่า รักในทางพระพุทธศาสนาสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ระดับคือ

(๑) ความรักตนเอง เป็นความรักแบบสเนหาที่เจือด้วยตัณหา อันประกอบไปด้วย คุณคือ เป็นความสุขขั้นต่ำของมนุษย์ เป็นความสุขสบายทางร่างกาย เป็นความสุขใจชื่นฉ่ำใจ สบายใจ ส่วนโทษ คือ เป็นความสุขที่เจือด้วยความทุกข์ และก่อให้เกิดอคติได้

(๒) ความรักผู้อื่น จัดเป็นความรักแบบเปมะ เกิดจากเหตุปัจจัย ๒ ประการคือ ด้วยการอยู่ร่วมกันในชาติปางก่อน และด้วยการเกื้อกูลกันในชาติปัจจุบัน ดังนั้น จึงสามารถแบ่งได้เป็น ๓ อย่างคือ ๑. ความรักระหว่างพ่อแม่ และลูก ๒. ความรักระหว่างสามีภรรยา ๓. ความรักระหว่างเพื่อน

^{๑๐๒} หลักสูตรของกลุ่มโรงเรียนจุฬารามราชวิทยาลัย (โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค) พุทธศักราช ๒๕๕๔ (ปรับปรุง ๑๑-๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕), หน้า ๑-๖.

(๓) ความรักแบบเมตตา เป็นความรักที่อยากให้ผู้อื่นมีความสุข และสามารถพัฒนาความรักแบบเมตตาให้เป็น อปปมัญญา คือ ความรักที่แผ่ไปสู่มนุษย และสัตว์ทั้งหลายด้วยความสม่ำเสมอ โดยไม่มีประมาณไม่จำกัดขอบเขต^{๑๐๓}

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ได้ทำการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเมตตา สรุปได้ว่า ความเมตตา เป็นคุณธรรมที่สนับสนุนให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมของสถานศึกษา ชุมชน หรือสังคมที่ใหญ่ขึ้น โดยมุ่งหวังผลเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นคุณธรรมที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นสุขในสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการเคารพและให้ความสำคัญต่อชีวิต ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่^{๑๐๔}

สรุปได้ว่า ในการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะเป็นเพศใด วัยใด หากขาดซึ่งความเมตตาแล้ว เมื่อนั้นจะพบแต่ความผิดของคนอื่น การแย่งชิงและศัตรูก็มีจะอยู่รอบตัวความพยายามเบียดเบียนก็จะเกิดขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่หากบุคคลทุกคนมีความเมตตาก็คจะช่วยรักษามวลมนุษยให้อยู่รอดปลอดภัยได้ และยังสามารถรักษาโลกใบนี้ให้ปลอดจากสงครามได้อีกด้วย ดังนั้น ความเมตตา จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเยาวชนของไทย เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

๒) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์

ริเรื่องรอง รัตนวิไลสกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้สึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกรัฐสภาไทย พบว่า สมาชิกรัฐสภาให้คุณค่าหรือให้ความสำคัญของความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ไม่ได้เคร่งครัดในทางปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวา นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกรัฐสภาไทย ประกอบด้วย ๓ ปัจจัย คือ ความพึงพอใจต่อเงินเดือน ระยะเวลาการสังกัดพรรคการเมือง และค่านิยมในการทำงาน จึงทำให้อนุมานได้ว่า คนไทยจะยึดถือความซื่อสัตย์ และรับผิดชอบต่อสังคมในเรื่องใดที่จะนำไปสู่ความเสียหายอันจะเกิดขึ้นกับตนแล้ว ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมจะลดน้อยลง และในกรณีที่ไม่มีความจำเป็นต้องซื่อสัตย์ หรือต้องรับผิดชอบต่อสังคมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมจะลดน้อยลงเช่นกัน^{๑๐๕}

^{๑๐๓} ญฐมา ชันดิธรรมกุล, การศึกษาความรักในพุทธศาสนา, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาพระพุทธศาสนา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓)

^{๑๐๔} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, สังคมคุณธรรม : คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันศาสนาหน่วยงานของรัฐและเอกชน, หน้า ๒๓.

^{๑๐๕} ริเรื่องรอง รัตนวิไลสกุล, ความรู้สึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกรัฐสภาไทย, วารสารวิจัยและพัฒนาจร., ปีที่๒๘ฉบับที่๑, (มกราคม – มีนาคม๒๕๔๘), หน้า ๑๐๓ – ๑๒๐.

อภิญา อิงอาจ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สรุปได้ว่า สถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อเยาวชน คือ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนิสิตนักศึกษา ในการตั้งใจที่จะประพฤติในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งหน้าที่ในครอบครัว และหน้าที่ในโรงเรียนนอกจากนี้แล้ว เด็กวัยรุ่นจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่าง และคล้อยตามลักษณะของเพื่อนๆไปได้โดยง่าย^{๑๐๖}

สุชาดากร เพชรปราณี ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการของ นักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาร้อยละ ๙๗ เคยกระทำพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ โดยส่วนใหญ่เป็นการลอกแบบฝึกหัด รองลงไปเป็นการทุจริตในการสอบ โดยนักศึกษาชายมีแนวโน้มที่จะกระทำในเรื่องความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการมากกว่านักศึกษาหญิง และจากการวิจัยทำให้ทราบอีกว่า การกระทำความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ เป็นการกระทำตามกลุ่มเพื่อนที่ตนปฏิสัมพันธ์อยู่ด้วย^{๑๐๗}

Nina Mazar ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ความไม่ซื่อสัตย์ของคนที่เชื่อว่าตนเองซื่อสัตย์ พบว่า บุคคลทั่วไปมักคิดว่าตัวเองเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ แต่จากการทดลองทำให้ทราบว่า การกระทำที่ทุจริตในสิ่งเล็กน้อยๆ ที่ไม่มีใครรู้ หรือไม่มีผลกระทบมากนัก เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง สิ่งเหล่านี้บุคคลที่กระทำก็มักเชื่อว่าตนเองไม่ได้ทำการทุจริต จากการวิจัยพบว่า ในตลาดมีการทุจริตในลักษณะแบบนี้มาก อาทิ การโกงตาชั่ง การไม่ทอนเงินจำนวนน้อยๆ โดยคิดบวกเป็นค่าสินค้า แต่จากการทดลองยังพบอีกว่า บุคคลในอีกกลุ่มหนึ่งคือบุคคลที่ทำงานในโรงงาน ข้าราชการ พนักงานบริษัท จะไม่ทำการทุจริตในผลประโยชน์เล็กน้อยๆ แต่ถ้าผลประโยชน์นั้นมากพอก็จะส่งผลให้ความสุจริตที่ตนมีอยู่ลดน้อยลงไป จนเกิดการทุจริตขึ้นได้^{๑๐๘}

สรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ของบุคคล มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล แต่ความซื่อสัตย์จะลดน้อยลงหรือการที่บุคคลไม่ให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์ก็ต่อเมื่อ มีผลประโยชน์จำนวนมากพอที่จะทำให้ไม่สนใจถึงความซื่อสัตย์ อีกประการหนึ่งการที่อยู่ในกลุ่มหรือสังคมที่ไม่ให้ความสำคัญต่อความซื่อสัตย์ บุคคลเหล่านั้นก็จะไม่สนใจความซื่อสัตย์เช่นกัน และการไม่สนใจในความซื่อสัตย์นี้มีอยู่ในทุกสังคมทุกชนชั้นไม่ว่าจะเป็น นักการเมือง นักเรียน นักศึกษาหรือแม้กระทั่งแม่ค้า

^{๑๐๖} อภิญา อิงอาจ, พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล, หน้า ๑๖๗ – ๑๗๕.

^{๑๐๗} สุชาดา กรเพชรปราณี, ความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัย, วารสารวิจัย และวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, ปีที่ ๔, ฉบับที่ ๑, (มีนาคม, ๒๕๔๘), หน้า ๑๔๑.

^{๑๐๘} Nina Mazar, The Dishonesty of Honest People : A Theory of Self-Concept Maintenance, (Toronto : University of Toronto, 2007), pp. 31 – 35.

๓) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย

เมธี ธรรมวัฒนา ได้ทำการศึกษา การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาภาพรวมอยู่ระดับที่ พอใช้ แต่เมื่อจำแนกนักศึกษาตามระดับพฤติกรรม พบว่า นักศึกษายังมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและวินัยในระดับที่ ควรปรับปรุง ในส่วนของการศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรม พบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๑๐๙}

ดวงสุดา พินนอก และสุพรรณ บุญมา ได้ทำการศึกษา พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาสาขาการศึกษาชั้นปีที่ ๑ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ และด้านการรักษาระเบียบวินัย พบว่า ในภาพรวม นักศึกษามีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่เมื่อศึกษาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการรักษาระเบียบวินัย และด้านความซื่อสัตย์ (เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย) ส่วนการวิเคราะห์ในด้านการรักษาระเบียบวินัย พบว่า นักศึกษาดูแลรักษาเครื่องใช้ให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นอันหนึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางมหาวิทยาลัยเป็นอันที่สองและนักศึกษาแต่งกายสะอาดเรียบร้อยมาเรียนสม่ำเสมอเป็นอันที่สาม^{๑๑๐}

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ทำการศึกษาถึง ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย พบว่า สาเหตุที่คนในอนาคตกลายเป็นคนที่มีระเบียบวินัยเพราะ เป็นยุคแห่งการไหลบ่าของข้อมูล ข่าวสาร จำนวนมาก การเป็นคนที่มีระเบียบวินัย จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดระเบียบ ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ให้อยู่ในรูปหรือสภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และในยุคแห่งการแข่งขันความรวดเร็ว นับว่าเป็นข้อได้เปรียบ ดังนั้น การมีระเบียบวินัยจึงจัดได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการดำเนินงานให้เกิดความคล่องตัวไม่วุ่นวาย^{๑๑๑}

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยที่ศึกษาทำให้พบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่กำลังจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป เป็นบุคคลที่ดีอยู่ในด้านความมีระเบียบวินัย ซึ่งจัดว่าเป็นคุณธรรมที่สำคัญ อันจะผลักดันให้การปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคล เป็นไปด้วยความเรียบร้อยไม่คั่งค้าง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสนใจในการพัฒนาคุณธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ

^{๑๐๙} เมธี ธรรมวัฒนา, การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม, *วารสารศึกษาศาสตร์*, ปีที่ ๑๙, ฉบับที่ ๑, (ตุลาคม ๒๕๕๐ – มกราคม ๒๕๕๑), หน้า ๙๙.

^{๑๑๐} ดวงสุดา พินนอกและสุพรรณ บุญมา, การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาสาขาการศึกษาชั้นปีที่๑มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาด้านความรับผิดชอบด้านความซื่อสัตย์และด้านการรักษาระเบียบวินัย, *รายงานการวิจัย*, (ทุนอุดหนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๘), หน้า ๖๙ – ๗๐.

^{๑๑๑} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์*, หน้า ๙๕ – ๙๖.

๔) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความอดทน

พระสฤทธิ์ สุมโน ได้ทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับ ความอดทน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีความอดทนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้ตอบแบบสอบถามบางโอกาส ประสบกับความแปรปรวนของธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นความแห้งแล้งหรือน้ำท่วม ดังนั้น การดำเนินชีวิตต้องใช้ความอดทน ทำงานหนัก รู้เท่าทันสภาพการ มีความอดทนต่อการทำความดี อดทนต่อการเรียน อดทนต่อความยุ่งยาก ความลำบาก ด้วยเหตุนี้ จึงได้ยึดหลักความอดทนในการดำเนินชีวิต ในส่วนของโรงเรียนกัณธุวัตรก็ดำเนินไปในทิศทางความเหมาะสมแล้ว พร้อมกับยึดแนวปฏิบัติ ด้านขันติมาเป็นแนวการฝึกอบรมการสั่งสอน ให้นักเรียนนำมาปฏิบัติ จนกลายเป็นผู้ที่มิวินัยในขณะเดียวกันทางโรงเรียนยังได้จัดให้มีกิจกรรมการอบรมเรื่องความอดทน หรือขันติ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม^{๑๑๒}

มารศรี กลางประพันธ์ ได้ทำการศึกษา การพัฒนาคุณธรรมด้านความอดทน(ขันติ) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การฝึกประสบการณ์ตามแนวพุทธวิธีร่วมกับ แนวคิดทางตะวันตกนั้น จะเกิดผลดีต่อการมีความอดทน ดีกว่าการฝึกประสบการณ์ด้วยการสอนแบบบรรยายในระยะของการติดตามผล ซึ่งในกรณีของความอดทนทางกาย แสดงให้เห็นว่าการฝึกประสบการณ์ตามแนวพุทธวิธี ร่วมกับแนวคิดทางตะวันตกนั้น จะส่งผลในระยะยาว คือ จะส่งผลทำให้เกิดความคงทนในความอดทนทางกาย มากกว่า การฝึกประสบการณ์ด้วยการสอนแบบบรรยาย ทั้งนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยาที่ว่า การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร หรือคงทน ย่อมมาจากการได้รับการฝึกประสบการณ์ หรือการฝึกหัด^{๑๑๓}

สรุปได้ว่า ความอดทน มีอยู่ภายในตัวของแต่ละบุคคลอยู่แล้ว เพียงแต่นำออกมาใช้ มากน้อยเพียงใด แต่ถ้าต้องการให้มีความอดทนสูงขึ้น จะต้องได้รับการฝึกฝนการใช้ความอดทน เพราะความอดทนมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตครอบครัวการทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคมกับผู้อื่น หรือแม้กระทั่งความอดทนในการเรียนหนังสือ

๕) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

พรณรงค์ สิงห์สำราญ ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัย นอร์ทกรุงเทพ ที่มีต่อคุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้าน

^{๑๑๒} พระสฤทธิ์ สุมโน, ทศนคติที่มีต่อการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในชาดเรื่อง พระมหาชนกไปปรับใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑-๓ฯ, หน้า ๑๑๔.

^{๑๑๓} มารศรี กลางประพันธ์, “การพัฒนาคุณธรรมด้านความอดทน (ขันติ) ของนักศึกษาปริญญาตรี, ปริญญาโทและปริญญาเอก, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๐.

ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ เป็นสิ่งที่ทุกคนควรรักษาและ
รองลงมาคือ รักษาทรัพยากรธรรมชาติเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน และการปิดกั้นน้ำเมื่อพบเห็น
การเปิดทิ้งไว้เป็นสิ่งที่ควรกระทำตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดได้แก่ ขอลงพลาสติกใส่ทุก
ครั้งที่ซื้อสินค้าที่พอถือเองได้^{๑๑๔}

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, รศ. ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาพฤติกรรม
ความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า

(๑) นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบในทุกด้านอยู่ใน
ระดับสูง

(๒) นักศึกษาชายและหญิง มีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อการกระทำของตนเองและ
ต่อการศึกษเล่าเรียนแตกต่างกัน (๓) นักศึกษาแต่ละชั้นปีมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อการ
กระทำของตนเอง และต่อสังคมที่แตกต่างกัน

(๔) นักศึกษาที่เรียนอยู่ในแต่ละคณะ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อการกระทำของ
ตนเอง ต่อการศึกษเล่าเรียน ต่อสถาบัน และต่อสังคมแตกต่างกัน^{๑๑๕}

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทและความรับผิดชอบของ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน ผลการวิจัย
พบว่า บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ เท่าที่
ประชาชนทราบ และเห็นด้วยมากที่สุด ๓ อันดับได้แก่ การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้าน
ความซื่อสัตย์ ตรวจสอบรับเรื่องราวร้องทุกข์ และให้การช่วยเหลือ สุดท้ายติดตามข่าวสารความ
เดือดร้อนของประชาชน จะเห็นว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความ
รับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับ ปานกลาง^{๑๑๖}

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่การงาน
ต่อสังคม หรือแม้แต่ต่อประชาชน เป็นสิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ เพราะถือว่าเป็น
คุณธรรมข้อสำคัญในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบ และยังเป็นความรับผิดชอบของนักศึกษาที่ต้อง
ศึกษาหาความรู้ เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ยิ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการมีความรับผิดชอบ
เป็นอย่างยิ่ง

^{๑๑๔} พรณรงค์ สิงห์สำราญ, “เจตคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพที่มีต่อคุณธรรมจริยธรรม
และความรับผิดชอบต่อสังคม”, **รายงานการวิจัย**, (สำนักวิจัย : วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ๒๕๕๑), หน้า ๖๐.

^{๑๑๕} พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์รศ., “การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง”, **รายงานวิจัย**, (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ

^{๑๑๖} กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา, “บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะของประชาชน”, **รายงานการวิจัย**, (สำนักวิชาการ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓๑ – ๑๓๓.

๖) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

เพ็ญพรรณ ชุตินุทสิ ได้ทำการศึกษา ถึงการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับความรู้และความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาอยู่ในระดับ ปานกลาง จนถึงระดับ ต่ำ โดยที่ด้านภูมิคุ้มกัน ในตนที่ดีด้านภาพรวมของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับ ปานกลาง ส่วนด้านคุณธรรมด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับ ต่ำ ส่วนการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนพบว่า ผู้สอนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ครอบคลุมทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการวางแผนการสอน ด้านวิธีการสอน ด้านกิจกรรมสนับสนุน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดการประเมินผลการเรียนการสอน^{๑๑๗}

นิคม กกขุนทด ได้ทำการศึกษาถึง การพัฒนาศักยภาพครู ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ผลการศึกษา ดังนี้

(๑) ขั้นการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหา ครูต้องการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บูรณาการในวิชาที่รับผิดชอบ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

(๒) ขั้นการวางแผนการพัฒนาครู ผู้ร่วมวิจัยมีการวางแผนการพัฒนาโดยกำหนดเป็นแผน และปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมกัน

(๓) ขั้นปฏิบัติการตาม โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการครู ผู้ร่วมวิจัยได้นำความรู้ที่ได้รับลงสู่การปฏิบัติจริง มีการนิเทศติดตาม และให้ข้อเสนอแนะ ตลอดการดำเนินงาน

(๔) ขั้นการประเมินผลการวิจัย เมื่อสิ้นสุดกระบวนการ พบว่า ครูผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจนกว่าเดิม และสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการบูรณาการ หลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สาระการเรียนรู้ที่สอน และรูปแบบของกิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง^{๑๑๘}

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยทั้ง ๒ ชิ้นชี้ให้เห็นว่า การใช้ชีวิต รวมถึงการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาหรือแม้กระทั่งผู้สอน ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งปลูกฝัง และทำความเข้าใจแก่นักศึกษา และผู้สอนเพื่อการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน

^{๑๑๗} เพ็ญพรรณ ชุตินุทสิ, การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี, วารสารร่วมพลัง, ปีที่ ๒๘, ฉบับที่ ๒, (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔๖.

^{๑๑๘} นิคม กกขุนทด, “การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๓).

๓) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัว

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, ดร. ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้ความรู้ในครอบครัว ของชุมชนแขวงวัดท่าพระ ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว หากความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเป็นไปในทางที่ไม่ดี ก็จะส่งผลให้การดำเนินชีวิต การรู้จักบาปบุญคุณโทษ การยึดมั่นในคุณธรรมของสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาตามมา^{๑๑๙}

สุนันทา ศิริวาท ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กวัยรุ่นที่เสพสุราในจังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษา ที่มีพฤติกรรมเสพสุรา มีการรับรู้การทำหน้าที่ของครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับที่ดีพอสมควร สำหรับการทำหน้าที่ของครอบครัวทั้ง ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ ด้านการควบคุมพฤติกรรม และด้านการทำหน้าที่ทั่วไปนักศึกษา มีความเข้าใจในระดับที่ดีพอสมควร^{๑๒๐}

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของวัยรุ่นโดยเฉพาะ การแสดงพฤติกรรมของผู้ที่เป็นผู้ปกครอง ย่อมมีผลต่อบุตรหลานที่ร่วมอยู่ด้วย

๔) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา

ปริญญา เห็นสุข ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การสื่อสารและขัดเกลาทางสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีบทบาทมากที่สุด ในการขัดเกลาด้านความซื่อสัตย์ เพราะสถานศึกษามีกฎระเบียบ มีข้อบังคับต่างๆที่ตายตัว มากกว่าครอบครัว เช่น ข้อห้ามในการทุจริตในการสอบ เป็นสิ่งที่นักศึกษาได้รับการเรียนรู้มาจากสถานศึกษา ว่าจะต้องมีความซื่อสัตย์ในการสอบ หากละเมิด จะได้รับการลงโทษ นอกจากนี้เนื้อหาวิชาที่เรียน มีความเกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ เช่น วิชาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ ความซื่อสัตย์ เป็นหนึ่งในจริยธรรมที่สำคัญในการประกอบอาชีพ นักศึกษาจึงได้รับการขัดเกลาถ่ายทอดมาจากสถานศึกษา ดังนั้น การขัดเกลาจากอาจารย์

^{๑๑๙} นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, “การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้ความรู้ในครอบครัวของชุมชนแขวงวัดท่าพระ”, รายงานการวิจัย, (ทุนสนับสนุนจากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ : วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๕.

^{๑๒๐} สุนันทา ศิริวาท, “การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กวัยรุ่นที่เสพสุราในจังหวัดแพร่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘), หน้า ๕๕.

ผู้สอนเนื้อหาวิชาที่เรียน ทำให้สถานศึกษาเป็นตัวแทนที่มีบทบาทในการขัดเกลาด้านความซื่อสัตย์
สูงที่สุด^{๑๒๑}

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, รศ.ดร. และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ, รศ.ดร. ได้
ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพกรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและ
ข้าราชการภาครัฐ พบว่า ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา พบว่า สถาบันการศึกษาควรสร้าง
เครือข่ายบุคลากรส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษา โดยให้นักเรียนเป็น
แกนนำในการดำเนินกิจกรรมสำหรับคุณธรรมทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา เป็นการสร้าง
การเรียนรู้คุณธรรมแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยให้นักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการคิดการร่วม
วางแผน และร่วมลงมือปฏิบัติ รวมทั้งร่วมประเมินกิจกรรมสำหรับคุณธรรม เป็นการสร้างความรัก
ความอบอุ่นความสัมพันธ์ที่ดีของผู้ปกครอง และอาจารย์ที่ปรึกษาต่อนักเรียน อันจะส่งผลทางอ้อมทำ
ให้เกิดความรับผิดชอบ ความมีวินัยความมั่นใจในตนเอง และเกิดวินัยรวมถึงค่านิยมที่ดีของ
นักเรียน มีจิตสาธารณะบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม^{๑๒๒}

สรุปได้ว่า สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญอย่างยิ่งในการเป็นส่วนร่วมในการ
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน เพราะเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่ที่มีกฎระเบียบ
ข้อบังคับ และมีบทลงโทษ รวมถึงมีตัวอย่าง หรือต้นแบบจากครู-อาจารย์ผู้สอน

๘) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านสังคม

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, รศ.ดร. และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ, รศ.ดร. ได้
ทำการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมชุมชน ที่มีผลต่อการ
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา พบว่า ผู้นำในชุมชน ควรกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีใน
การดำรงชีวิต การประพฤติปฏิบัติตนในการทำงาน การอุทิศตน การมีคุณธรรมและมีจิตอาสา
บริการสังคม สื่อมวลชนก็มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาเช่นกัน คือ มีบทบาท
ในด้านความคิดและการปฏิบัติโดยเฉพาะโทรทัศน์ การจัดรายการต่างๆควรสอดแทรกและ
คำนึงถึงคุณธรรมในบทละคร เพลงภาพยนตร์ รวมถึงเกมโชว์ และการโฆษณาสินค้า^{๑๒๓}

สายฤดี วรกิจโกคาทร, รศ.ดร.และคณะ ได้ทำการศึกษา คุณลักษณะและ
กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย พบว่า ชุมชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมได้โดย
ผู้นำชุมชนปฏิบัติตนเป็นต้นแบบ ให้กับคนในชุมชน เช่น โต๊ะอิหม่านบุญเสริม หนูทอง เป็นผู้ใช้

^{๑๒๑} ปริญญญา เห็นสุข, “การสื่อสารและการขัดเกลาทางสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิต
นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙).

^{๑๒๒} สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, รศ.ดร. และศศิกัญจน์ทวีสุวรรณ, รศ.ดร., รายงานการวิจัยการ
ส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพกรณีศึกษากลุ่มเด็ก / เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ, หน้า ๒๕๗.

^{๑๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า๒๕๗,

ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ซื่อสัตย์สุจริต มีความเสียสละ จนกลายเป็นที่ยอมรับนับถือของทั้งเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ในชุมชน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง จนสามารถเปลี่ยนภาพลักษณ์ของชุมชนบ้านชะวีย์ จากหมู่บ้านค้ายาเสพติด ให้กลายมาเป็นหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างได้สำเร็จ^{๑๒๔}

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่หรือแม้กระทั่งสื่อมวลชนทุกแขนง ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน โดยการเป็นตัวอย่างที่ดี หรือนำเสนอแต่พฤติกรรมที่ดีงาม

๙) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม

กัญจน์คัทธู ปิยะกาญจน์ ได้ทำการศึกษา วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมที่ดี อยู่ในระดับพอใช้ถึงดีมาก ส่วนของผู้ปกครองใช้วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ผสมผสานกันดังนี้ ๑) สั่งสอนอบรมโดยตรง โดยบอกให้กระทำ หรือห้ามกระทำ ใช้การให้รางวัล และลงโทษ ๒) เป็นต้นแบบใน ๓ ลักษณะ คือ ตัวแบบจริงตัวแบบสัญลักษณ์ และตัวแบบคำบอกเล่า ๓) สอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมระหว่างทำกิจกรรมร่วมกันในวันหยุด ๔) ใช้หลักศาสนาด้วยการพาบุตรหลานเข้าวัดทำบุญในวันหยุด สวดมนต์ก่อนนอน ชี้แจงให้รู้บาป และชี้แจงให้เห็นผลของการกระทำ^{๑๒๕}

นภดล เทียนเพิ่มพูน ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ พบว่า คุณธรรมที่ควรปลูกฝังอยู่ในระดับสูงสุดคือ ความเป็นผู้มีศีลจะและความจริงใจ คุณธรรมที่ควรปลูกฝังในระดับต่ำที่สุดคือ ความเป็นผู้มีระเบียบวินัย ในส่วนของจริยธรรมที่ควรปลูกฝังอยู่ในระดับสูงสุดคือ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ คุณธรรมที่ควรปลูกฝังในระดับต่ำที่สุดคือ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักเสียสละการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รูปแบบและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในระดับสูงสุดคือ ครูอาจารย์ควรประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี และรูปแบบและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในระดับต่ำที่สุดคือ การให้นักเรียนนายร้อยตำรวจท่องจำ^{๑๒๖}

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรมที่ประชาชนใน ๗

^{๑๒๔} สายฤดี วรกิจโกศาทร, รศ.ดร. และคณะ, **คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานบันศาสนาหน่วยงานของรัฐและเอกชน**, หน้า ๑๓๖.

^{๑๒๕} กัญจน์คัทธู ปิยะกาญจน์, “วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน”, **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (๒๕๕๓)

^{๑๒๖} นภดล เทียนเพิ่มพูน, “การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๕-๑๐๘.

สถาบันของสังคมไทยอันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง ชุมชนท้องถิ่น องค์กรธุรกิจเอกชน สื่อและสื่อสารมวลชน เห็นว่ามีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันด้วยดีคือ ๑) ความพอเพียง ๒) ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ๓) ความกตัญญูทศเวที ๔) ความซื่อสัตย์ซื่อตรง ๕) ความเสียสละ ๖) ความมีวินัย ๗) ความอดทนอดกลั้น ๘) ความรับผิดชอบ ๙) ความขยันหมั่นเพียรและ ๑๐) ความมีสติ^{๑๒๗}

สายฤดี วรกิจโกศาทร, รศ.ดร. และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัย คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย จากการวิจัยพบว่า ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ๑๐ ประการดังนี้

๑. มีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อครอบครัว และสังคม
๒. มีวิธีการผสมผสานคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับวิถีชีวิตโดยรวม
๓. เล็งเห็นประโยชน์ และให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
๔. มีผู้นำที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างของผู้มีคุณธรรมจริยธรรม สร้างความเลื่อมใสศรัทธาจากบุคคลรอบข้าง
๕. ยึดแนวทางของศาสนา เป็นวิถีในการดำเนินการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง
๖. มีการยอมรับ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน มองบุคคลอื่นในด้านบวก สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันและกัน
๗. มีการสื่อสารที่ดีกับบุคคลทั้งในภายในและภายนอกองค์กร มีการสนับสนุนให้กำลังใจสมาชิกในองค์กรที่กระทำความดีอย่างสม่ำเสมอ
๘. มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานนอกองค์กร เพื่อสนับสนุนกันและกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย
๙. ยึดมั่นในความดีงาม และหมั่นกระทำความดีอย่างสม่ำเสมอ
๑๐. มีเครือข่ายเชื่อมโยง และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายให้และฝ่ายรับ ทำให้สามารถดำเนินงานได้ในหลายบริบท^{๑๒๘}

สุทธิวรรณ ตันตรจินาวาส์, รศ.ดร. และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ, รศ.ดร. ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพกรณีศึกษากลุ่มเด็ก / เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมที่สำคัญที่สุดในขณะที่ปัจจัยด้านองค์กรทางศาสนา มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมน้อยที่สุด

^{๑๒๗} สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล, **คู่มือโรงเรียนคุณธรรม: คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา**, หน้า ๙๙.

^{๑๒๘} สายฤดี วรกิจโกศาทร, รศ.ดร. และคณะ, **“โครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในประเทศไทย”**, ทูลสนับสนุนงานวิจัยจากศูนย์ส่งเสริมและการพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒), หน้า ๑-๒.

๒) กระบวนการปลูกฝังคุณธรรม ในส่วนที่เป็นการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมสูงสุด การสร้างเครือข่ายคุณธรรม มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมต่ำที่สุด ๓) ในส่วนของการส่งเสริมคุณธรรมการเป็นแบบอย่างที่ดี มีส่วนในการส่งเสริมคุณธรรมสูงสุดการสร้างสื่อส่งเสริมคุณธรรม มีส่วนในการส่งเสริมคุณธรรมต่ำที่สุดและ ๔) ในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมมีผลต่อการดำเนินงานสูงสุด ในขณะที่การจัดงบประมาณมีผลต่อการดำเนินงานน้อยที่สุด^{๑๒๙}

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้นำเสนอผลการวิจัยเรื่อง สถานภาพสื่อโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ ด้านการปลูกฝังคุณธรรมศีลธรรมของ สกศ. ไว้ว่า เนื้อหาของสื่อโทรทัศน์สถานีโทรทัศน์ของไทย มีรายการที่ส่งเสริมคุณธรรมศีลธรรมเพียงร้อยละ ๑๗.๔๖ โดยช่องไทยทีวี่พีบีเอส มีรายการประเภทดังกล่าวมากที่สุด ในส่วนของหนังสือพิมพ์พบว่า มีคอลัมน์ที่ส่งเสริมคุณธรรมศีลธรรมเพียงร้อยละ ๒.๒๓ โดยที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีคอลัมน์ที่ส่งเสริมคุณธรรมศีลธรรมมากที่สุด ในขณะที่นิตยสาร พบว่า คอลัมน์ที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมศีลธรรมเพียงร้อยละ ๓.๒๓ โดยที่นิตยสารรักลูก มีคอลัมน์ที่มีเนื้อหาดังกล่าวมากที่สุด จากการศึกษายังพบอีกว่า สื่อโทรทัศน์มีผลกระทบมากที่สุด เมื่อดูถึงผลกระทบด้านอารมณ์พฤติกรรม และด้านสติปัญญาในส่วนของนิตยสารส่วนใหญ่ เป็นการนำเสนอในการแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศมากขึ้น ไม่ยอมรับความเท่าเทียมทางเพศ ทางทีมงานผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรเพิ่มรายการที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมศีลธรรมในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ ควรให้ความรู้ผู้บริโภคสื่อมากขึ้น และรัฐบาลควรจัดตั้งสำนักงานสื่อสร้างสรรค์ เพื่อจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ^{๑๓๐}

DiGia como ได้ทำการศึกษาพบว่า วิธีการสอนจริยธรรมให้แก่เด็กวัยรุ่นให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับการสอนว่า อะไรถูก อะไรผิด อาจารย์ผู้สอนต้องให้ความสำคัญต่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมใน ๓ ประเด็นหลักคือ ๑) ด้านวัฒนธรรม ๒) ด้านปรัชญาและความเชื่อ ๓) ด้านศาสนา นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงแรงผลักดันทางสังคมเป็นสำคัญ นอกจากนี้สื่อต่างก็มีส่วนสำคัญในการส่งเสริม หรืออาจจะขัดแย้งต่อการปลูกฝังค่านิยมทัศนคติ คำสอนที่เกี่ยวกับจริยธรรมจากคำสอนที่มาจากครอบครัว ศาสนาและสถานศึกษา

^{๑๒๙} สุทธิวรรณ ตันติธรรมาวงศ์ศ.ดร. และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณศ.ดร., รายงานการวิจัยการส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพกรณีศึกษากลุ่มเด็ก / เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ, หน้า ๒๔๙-๒๔๕.

^{๑๓๐} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, “รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๐ – ๑๒๓.

๑๒) งานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริม / พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

แสงภา ภัคดีศิริวงษ์ ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี พบว่า

๑. ด้านการสั่งสอนอบรม พระส่วนมากให้การสั่งสอนอบรมมากกว่าสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ในส่วนที่เป็นเนื้อหาที่ใช้ในการสั่งสอนคือ ความเมตตา ความกรุณา ความกตัญญู

๒. ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางด้านการส่งเสริมจริยธรรมพระ ส่วนมากมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญๆทางศาสนา อาทิการจัดโครงการอบรมศีลธรรมนักเรียนภาคฤดูร้อน เป็นต้น

๓. ด้านการให้คำแนะนำปรึกษา พระส่วนมากให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาทั่วไป อาทิ ปัญหาทางด้านการเรียน การเงิน สุขภาพ โดยส่วนมากให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนไปทำกิจกรรมที่วัด

๔. ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พระจะมีส่วนในการชักชวนสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดคือ การบอกล่าวแก่สมาชิกในชุมชน เมื่อสมาชิกในชุมชนมาประกอบกิจกรรมทางศาสนา^{๑๓๑}

อ้อมเดือน สดมณี และคณะ ได้ทำการศึกษา สภาพการจัดฝึกอบรม และการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยในเชิงลึก จากองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน ๒๐ แห่ง จากการศึกษาพบว่า สภาพการจัดฝึกอบรม และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมแบ่งได้เป็น ๓ รูปแบบ คือ

๑. การพัฒนาคุณธรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยจะเน้นทั้งความรู้การปฏิบัติ และความตระหนักในความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ในการอบรมจะใช้สื่อต่างๆเข้ามาประกอบการฝึกอบรม และใช้เทคนิคการสอนของครูมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

๒. การพัฒนาคุณธรรมโดยผ่านการปฏิบัติธรรม โดยใช้การปฏิบัติตามหลัก สติปัฏฐาน ๔ แนวทางในการปฏิบัติมีอยู่หลายแนวทาง ทั้งที่เน้นภาคปริยัติ (ภาคทฤษฎี) และปฏิบัติ ควบคู่กันไป โดยจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถพื้นฐาน ด้านความรู้ของผู้เข้าร่วมปฏิบัติ

๓. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต โดยผ่านตัวแทนทางสังคมไม่ว่าจะเป็น พระสงฆ์ครู-อาจารย์พ่อ-แม่หรือแม้กระทั่งเพื่อนเป็นต้นการพัฒนาคุณธรรม

^{๑๓๑}

แสงภา ภัคดีศิริวงษ์, “การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐจังหวัดนนทบุรี”, *ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๔ – ๑๓๖.

จริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต โดยผ่านองค์กรต่างๆเป็นรูปแบบที่เป็นการผสมผสานการพัฒนาเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตโดยที่เน้นการใช้ธรรมะควบคู่กันไป^{๑๓๒}

สรุปได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษา มีวิธีการดำเนินงานคือ การวางแผนการจัดองค์กร การจัดกิจกรรม การจัดงบประมาณเพื่อประเมินคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความข่มใจ ความอดทน เป็นต้น ส่วนปัจจัยเงื่อนไขในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว สื่อมวลชน ชุมชน สิ่งที่พบต่อมาก็คือ การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม จะต้องดำเนินการโดยการเป็นแบบอย่างที่ดี การมีสื่อที่ส่งเสริมคุณธรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมของเยาวชนและนักศึกษา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย ทำให้สามารถสรุปได้ว่า คุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวของนักศึกษาคือ ความเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความเป็นผู้มีเมตตากรุณา ความเป็นผู้ที่มีความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ และที่สำคัญยิ่งคือ การเป็นผู้รู้จักปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่รู้จักการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนที่เป็นปัจจัยแวดล้อมภายนอก หรือองค์กรต่างๆที่ควรจะมีส่วนร่วม ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สื่อสารมวลชน และรัฐบาล ในส่วนที่สำคัญยิ่งคือ การจะปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้ได้ผลมีประสิทธิภาพองค์กรต่างๆ จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง มากกว่าการจะบอกกล่าวหรือลงโทษเพราะเยาวชน หรือนักศึกษาจะเลียนแบบจากสิ่งที่พวกเขาได้รับรู้ได้เห็น

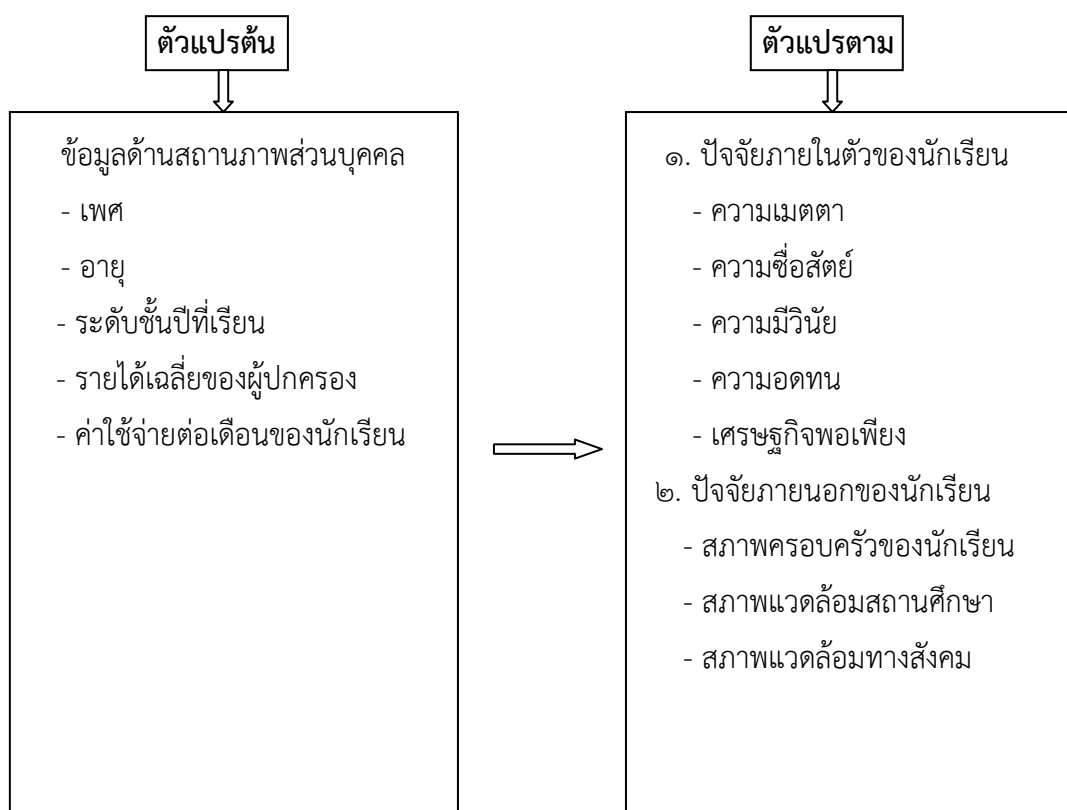
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมหลักการต่างๆ โดยนำผลการวิจัยคุณลักษณะ และกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทย โดยสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

- **ตัวแปรต้น** (Independent Variables) คือ สภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม อายุ ระดับชั้นปีที่เรียน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน

^{๑๓๒} อ้อมเดือน สดมณีและคณะ, ประสิทธิภาพในการฝึกอบรมทักษะและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรมประหยัดน้ำและไฟฟ้าของนักเรียนระดับประถมศึกษา, **รายงานการวิจัย**, ฉบับที่ ๙๘, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๒ – ๑๒๓.

- ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ กรอบแนวคิดเห็นของประชากรต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ดังแผนภาพที่แสดง

แผนภาพที่ ๒.๗ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ซึ่งกำลังศึกษาในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๖๕๕ คน ข้อมูลจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากฝ่ายทะเบียนและวัดผล โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จาก การเปิดตารางทาร์โฌยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕%^{๑๓๓} ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๕๓ คน จากนั้น ทำการเลือกตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนของประชากรที่ทำการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยการหาสัดส่วนของประชากร ต่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น ดังนี้

^{๑๓๓} Yamane อ้างถึงในศินาภรณ์ หุ้เต็ม. พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยราชพฤกษ์, ปีการศึกษา ๒๕๕๒, หน้า ๓.

ตารางที่ ๓.๑ แสดงตารางการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน	สูตรการคำนวณ	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
มัธยมศึกษาปีที่ ๑	๙๖	$(๙๖ \times ๒๕๓) / ๖๙๕$	๓๕
มัธยมศึกษาปีที่ ๒	๙๕	$(๙๕ \times ๒๕๓) / ๖๙๕$	๓๕
มัธยมศึกษาปีที่ ๓	๙๖	$(๙๖ \times ๒๕๓) / ๖๙๕$	๓๕
มัธยมศึกษาปีที่ ๔	๑๔๔	$(๑๔๔ \times ๒๕๓) / ๖๙๕$	๕๒
มัธยมศึกษาปีที่ ๕	๑๔๔	$(๑๔๔ \times ๒๕๓) / ๖๙๕$	๕๒
มัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๒๐	$(๑๒๐ \times ๒๕๓) / ๖๙๕$	๔๔
รวม	๖๙๕		๒๕๓

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการดังนี้

๓.๓.๑ ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม

๓.๓.๑.๑ ลักษณะของแบบสอบถาม (Questionnaire)

แบบสอบถาม มีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด ให้เลือกตอบแบบตรวจรายการ (check list) จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย จำนวน ๙ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านความเมตตา ๒) ด้านความซื่อสัตย์ ๓) ด้านความมีวินัย ๔) ด้านความอดทน ๕) ด้านจิตสำนึกในความรับผิดชอบ ๖) ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ๗) ด้านสภาพครอบครัวของนักศึกษา ๘) ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ๙) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยสุด จำนวน ๔๕ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริม/พัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียน ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านต่างๆ ควรจะมีแนวทางในการส่งเสริม คุณธรรม และจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างไร ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียน ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

๓.๓.๒ การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๒.๑ การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

๑. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย โดยมีขั้นตอนดังนี้

(๑) ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

(๓) สร้างแบบสอบถามจากกรอบเนื้อหาในนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน

(๔) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

(๕) เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับหน่วยการวัดที่มีใช้ประชากรในการวิจัย แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น

(๖) หากพบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นแล้ว จึงนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

๒. ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

(๑) ผู้วิจัยทำการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาจำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

๑) ดร.ธงชัย สิงอุดม

รองผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

๒) ดร.อุดร จันทวัน

อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

๓) ดร.สามารถ บุญรัตน์

อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

๔) ดร.ทนต์เกียรติ พลไชยา

ครู คศ.๓ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

๕) นางสาวสุรจิตา เศรษฐภักดี

ครู คศ.๓ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

(๒) นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตาม วัตถุประสงค์ของข้อคำถาม (Index of Congruence : IOC) ซึ่งได้ค่า IOC ๐.๘๐ ขึ้นไปทุกข้อ

(๓) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ แล้วนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุง แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนธาตุพิทยาคม ตำบลธาตุ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย จำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาตรวจคะแนนหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๘๖๒๕

(๔) แบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๓.๓ การวัดค่าตัวแปรของแบบสอบถาม

๑) การวัดค่าตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

(๑) เพศ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ประกอบด้วย ชาย และ หญิง

(๒) อายุ แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ประกอบด้วย ต่ำกว่า ๑๒ ปี, อายุ ๑๒-๑๕ ปี, และ ๑๖ ปีขึ้นไป

(๓) ระดับศึกษา แบ่งออกเป็น ๖ กลุ่ม ประกอบด้วย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕, และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

(๔) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๑ บาท, ๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท และ ๓๐,๐๐๑ ขึ้นไป

(๕) ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ประกอบด้วย ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท, และ ๓,๐๐๑ บาทขึ้นไป

๒) การวัดค่าตัวแปรตาม ประกอบด้วย ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย จำนวน ๙ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านความเมตตา, ๒) ด้านความซื่อสัตย์, ๓) ด้านความมีวินัย, ๔) ด้านความอดทน, ๕) ด้านจิตสำนึกในความรับผิดชอบ, ๖) ด้านเศรษฐกิจพอเพียง, ๗) ด้านสภาพครอบครัวของนักศึกษา, ๘) ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา, ๙) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยคำตอบเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยสุด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยคำนวณค่าร้อยละค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที่ t-test และ F-test โดยมีเกณฑ์แปลผลดังนี้

๕	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มาก
๓	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	ปานกลาง
๒	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อย
๑	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อยที่สุด

เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลดังนี้

- ๔.๕๐ – ๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝัง มากที่สุด
- ๓.๕๐ – ๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝัง มาก
- ๒.๕๐ – ๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝัง ปานกลาง
- ๑.๕๐ – ๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝัง น้อย
- ๑.๐๐ – ๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝัง น้อยที่สุด

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔ การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

๑. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย
๒. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตนำเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย
๓. แจกแบบสอบถาม จำนวน ๒๕๓ ฉบับ
๔. เก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบเรียบร้อยแล้ว
๕. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

๑. ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

๒. ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยคำนวณค่าร้อยละค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) อธิบายข้อมูลปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

๑. ใช้สถิติทดสอบค่าที่ t-test และ F-test ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม

๒. ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)^{๑๓๔} ในกรณีตัวแปรต้นมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

---

^{๑๓๔} ชูศรี วงศ์รัตน์,เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิตการพิมพ์,

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๕๓ ฉบับ จัดเก็บแบบสอบถามคืนมาได้จำนวน ๒๕๓ ฉบับคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอ ๔ ตอน คือ

๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นการพรรณนาให้เห็นลักษณะทั่วไป ของกลุ่มนักเรียนตัวอย่างจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นปี ที่กำลังศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน โดยแสดงเป็นค่าความถี่ และร้อยละ

๔.๒ วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย เป็นการอธิบายโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายของกลุ่มนักเรียนตัวอย่างในความคิดเห็นที่มีต่อตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

๔.๓ วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย เป็นการดำเนินการทดสอบสมมติฐานและอธิบายโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๔.๔ วิเคราะห์แนวทางส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย เป็นข้อมูลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นโดยอิสระและอธิบายโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล จากนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้นำข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังส่วนบุคคลมาทำการวิเคราะห์ เพื่อสรุปลักษณะทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นการจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน ผลการวิเคราะห์ดังแสดงรายละเอียด ตามตาราง

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๒๕๓)

ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๑๘	๔๖.๖๐
หญิง	๑๓๕	๕๓.๔๐
อายุ		
๑๒ - ๑๕ ปี	๑๓๖	๕๓.๘๐
๑๖ ปีขึ้นไป	๑๑๗	๔๖.๖๑
ระดับการศึกษา		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๕	๑๓.๘๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓๕	๑๓.๘๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๓๕	๑๓.๘๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๕๒	๒๐.๖๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๕๒	๒๐.๖๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๔๔	๑๗.๔๐

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

(n = ๒๕๓)

ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง		
ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๑ บาท	๙๗	๓๘.๓๓
๒๐,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาท	๖๑	๒๔.๑๒
๓๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๙๕	๓๗.๕๕
ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน		
ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท	๑๒๘	๕๐.๖๐
๓,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๑๒๕	๔๙.๔๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๐ มีอายุ ๑๒-๑๕ ปี จำนวน ๑๓๖ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘๐ มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวนชั้นละ ๕๒ คน คิดตามระดับชั้นเป็นร้อยละ ๒๐.๖๐ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๑ บาท จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓๓ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖๐

๔.๒ วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย จะวิเคราะห์ทั้งในภาพรวมของระดับปัจจัยในการปลูกฝังและในรายข้อได้แก่ ปัจจัยภายในประกอบด้วย ๑) ความเมตตา ๒) ความซื่อสัตย์ ๓) ความมีวินัย ๔) ความอดทน ๕) มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ ๖) เศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยภายนอกประกอบด้วย ๗) สภาพครอบครัวของนักเรียน ๘) สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ๙) สภาพแวดล้อมทางสังคม รายละเอียดดังตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนตัวอย่างจำแนกตามระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย โดยภาพรวม และรายด้าน

ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับปัจจัย
ปัจจัยภายใน			
๑) ความเมตตา	๔.๑๓	๐.๕๙	มาก
๒) ความซื่อสัตย์	๔.๑๐	๐.๕๗	มาก
๓) ความมีวินัย	๓.๗๔	๐.๗๓	มาก
๔) ความอดทน	๔.๑๒	๐.๕๘	มาก
๕) มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ	๔.๐๓	๐.๖๑	มาก
๖) เศรษฐกิจพอเพียง	๓.๕๓	๐.๘๕	มาก
ปัจจัยภายนอก			
๗) สภาพครอบครัวของนักเรียน	๔.๕๙	๐.๘๔	มากที่สุด
๘) สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา	๔.๑๙	๐.๘๐	มาก
๙) สภาพแวดล้อมทางสังคม	๒.๘๙	๑.๐๔	ปานกลาง
รวม	๓.๙๒	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย อยู่ในระดับมากที่สุด มาก และปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สภาพครอบครัวของนักเรียน, สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา, ความเมตตา, ความอดทน, ความซื่อสัตย์, มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ, ความมีวินัย, เศรษฐกิจพอเพียง, สภาพแวดล้อมทางสังคม ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตามปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านความเมตตา และรายชื่อ

ปัจจัยภายใน ด้านความเมตตา	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนยินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือได้ทันทีเมื่อเพื่อนมีปัญหา	๔.๓๑	๐.๗๒	มาก
๒. นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจสงสารเมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์	๔.๓๕	๐.๗๕	มาก
๓. นักเรียนชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน	๔.๑๐	๐.๗๙	มาก
๔. นักเรียนเป็นผู้ยอมรับเข้าใจนิสัยใจคอของเพื่อนได้เป็นอย่างดี	๓.๘๙	๐.๘๖	มาก
๕. นักเรียนพร้อมจะให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดหรือทำให้ไม่พอใจ	๔.๐๐	๐.๘๑	มาก
รวม	๔.๑๓	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความเมตตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจสงสารเมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์ รองลงมา คือ ยินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือได้ทันทีเมื่อเพื่อนมีปัญหา และชอบช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เป็นผู้ยอมรับ เข้าใจนิสัยใจคอของเพื่อนได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตามระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านความซื่อสัตย์ และรายชื่อ

ปัจจัยภายใน ด้านความซื่อสัตย์	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง	๔.๓๖	๐.๘๓	มาก
๒. นักเรียนทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองทุกครั้ง	๓.๖๘	๐.๘๖	มาก
๓. นักเรียนเข้าเรียนตรงต่อเวลาสม่ำเสมอ	๔.๐๐	๐.๘๐	มาก
๔. นักเรียนไม่กล่าวคำโกหกเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น	๔.๐๑	๐.๙๓	มาก
๕. นักเรียนมีความจริงใจในการคบหาเพื่อน	๔.๔๖	๐.๗๗	มาก
รวม	๔.๑๐	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีความจริงใจในการคบหา รองลงมา คือ ทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถของตัวเองด้วยความซื่อสัตย์ทุกครั้ง และไม่กล่าวคำโกหกเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองทุกครั้ง

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตามระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านความมีวินัย และรายชื่อ

ปัจจัยภายใน ด้านความมีวินัย	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน	๔.๒๑	๐.๘๐	มาก
๒. นักเรียนถามอาจารย์ทันทีเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียนที่อาจารย์สอน	๓.๕๓	๐.๙๗	มาก
๓. นักเรียนไม่เคยแอบหลับในขณะที่อาจารย์กำลังสอน	๓.๑๙	๑.๑๖	ปานกลาง
๔. นักเรียนไม่เคยแอบเล่นโทรศัพท์ในขณะที่อาจารย์กำลังสอน	๓.๕๕	๑.๑๐	มาก
๕. นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยตามที่โรงเรียนกำหนด	๔.๒๕	๐.๘๖	มาก
รวม	๓.๗๔	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยตามที่โรงเรียนกำหนด รองลงมา คือ นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน และนักเรียนไม่เคยแอบเล่นโทรศัพท์ในขณะที่อาจารย์กำลังสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนไม่เคยแอบหลับในขณะที่อาจารย์กำลังสอน

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผลจำแนกตามระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านความอดทน และรายชื่อ

ปัจจัยภายใน ด้านความอดทน	($\bar{X}$)	S.D	แปลผล
๑. นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก	๓.๙๗	๐.๘๑	มาก
๒. นักเรียนไม่คล้อยตามเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี	๔.๒๕	๐.๘๑	มาก
๓. นักเรียนจะไม่โกรธหรือแสดงความไม่พอใจเมื่อเพื่อนตำหนิหรือต่อว่า	๓.๘๘	๐.๗๘	ปานกลาง
๔. นักเรียนยอมรับฟังข้อเสนอแนะและข้อบกพร่องในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆโดยไม่แสดงความไม่พอใจออกมาให้เห็น	๔.๒๒	๐.๘๒	มาก
๕. นักเรียนไม่ใช้กำลังในการตัดสินปัญหา	๔.๓๔	๐.๘๕	มาก
รวม	๔.๑๓	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความอดทน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนไม่ใช้กำลังในการตัดสินปัญหา รองลงมา คือ นักเรียนไม่คล้อยตามเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี และนักเรียนยอมรับฟังข้อเสนอแนะและข้อบกพร่องในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆโดยไม่แสดงความไม่พอใจออกมาให้เห็น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตามระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ และรายชื่อ

ปัจจัยภายใน ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ	($\bar{X}$)	S.D	แปลผล
๑. นักเรียนส่งงานหรือการบ้านตรงตามกำหนดเสมอ	๓.๙๙	๐.๗๘	มาก
๒. นักเรียนไม่เคยผิดนัดกับเพื่อน	๓.๘๕	๐.๘๑	มาก
๓. นักเรียนชอบช่วยเหลือเพื่อนๆโดยไม่หวังผลตอบแทน	๔.๐๖	๐.๘๑	มาก
๔. นักเรียนไม่เคยหลีกเลี่ยงการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย	๔.๐๘	๐.๘๒	มาก
๕. นักเรียนพยายามแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานเสมอ	๔.๑๗	๐.๘๒	มาก
รวม	๔.๐๓	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนพยายามแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานเสมอ รองลงมา คือ นักเรียนไม่เคยหลีกเลี่ยงการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนไม่เคยผิดนัดกับเพื่อน

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตามระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และรายชื่อ

ปัจจัยภายใน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนรู้จักอดออมใช้จ่ายพอประมาณ	๓.๘๙	๑.๐๐	มาก
๒. นักเรียนทำบัญชีรายรับ-จ่ายเป็นประจำ	๒.๕๖	๑.๓๘	ปานกลาง
๓. นักเรียนคำนึงถึงประโยชน์ ความจำเป็นในการซื้อสินค้า	๓.๗๔	๑.๐๕	มาก
๔. นักเรียนไม่ต้องการสิ่งของเพียงเพื่อทันยุคสมัยหรือวัตถุนิยม	๓.๗๘	๑.๐๓	มาก
๕. นักเรียนมีการวางแผนในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	๓.๗๓	๑.๑๒	มาก
รวม	๓.๕๔	๐.๘๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (๔.๐๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนรู้จักอดออมใช้จ่ายพอประมาณ รองลงมา คือ ไม่ต้องการสิ่งของเพียงเพื่อตามทันยุคสมัยหรือวัตถุนิยม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนทำบัญชีรายรับ-จ่ายเป็นประจำ

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตาม
ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราช
วิทยาลัย เลย์ ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน และรายชื่อ

ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนมีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่พร้อมหน้าครอบครัว	๔.๖๔	๐.๗๔	มากที่สุด
๒. นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ตกเป็นทาสของ อบายมุขต่างๆ	๔.๖๑	๐.๖๙	มากที่สุด
๓. นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีเวลาให้กับนักเรียนเสมอ	๔.๔๒	๐.๗๘	มาก
๔. นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองจะว่ากล่าวตักเตือนเมื่อนักเรียน กระทำความผิดหรือกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม	๔.๖๒	๐.๗๒	มากที่สุด
๕. นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ เช่น ทานอาหารร่วมกันไปเที่ยวร่วมกัน ฯลฯ	๔.๖๘	๓.๑๐	มากที่สุด
รวม	๔.๕๙	๐.๘๔	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับ มาก
ที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด และมาก โดยข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ รองลงมา คือ นักเรียน
มีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่พร้อมหน้าครอบครัว และนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองจะว่ากล่าว
ตักเตือนเมื่อนักเรียนกระทำความผิดหรือกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ
นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีเวลาให้กับนักเรียนเสมอ

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตามระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษาและรายชื่อ

ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนไม่เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากเพื่อนในห้องเรียน, เพื่อนบ้านที่อยู่ในวัยเดียวกัน	๔.๒๕	๐.๘๗	มาก
๒. นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรง สร้างความอับอายให้กับนักเรียนต่อหน้าเพื่อนๆ	๔.๒๔	๐.๘๙	มาก
๓. นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนไม่มีการลงโทษหรือตำหนิ เมื่อนักเรียนกระทำผิดหรือไม่เชื่อฟัง	๔.๑๐	๐.๗๖	มาก
๔. สถานศึกษาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้ง	๔.๔๕	๐.๖๘	มาก
๕. สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณ ประโยชน์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก	๔.๒๘	๐.๘๖	มาก
รวม	๔.๑๙	๐.๘๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้ง รองลงมา คือ ส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนไม่มีการลงโทษหรือตำหนิเมื่อนักเรียนกระทำผิดหรือไม่เชื่อฟัง

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลจำแนกตามระดับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และรายชื่อ

ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนไม่ได้มีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น	๓.๙๙	๐.๗๒	มาก
๒. นักเรียนชอบเลียนแบบพฤติกรรมของดารา – นักร้อง	๒.๖๑	๐.๗๘	ปานกลาง
๓. นักเรียนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม	๑.๙๕	๐.๗๓	ปานกลาง
๔. การใช้สื่อทาง Internet มีผลทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนเสื่อม	๒.๔๑	๐.๘๒	ปานกลาง
๕. ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม มีผลทำให้นักเรียนเลียนแบบค่านิยมที่ผิดๆ	๒.๗๖	๐.๘๕	ปานกลาง
รวม	๒.๘๙	๑.๐๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมาก และปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนไม่ได้มีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น รองลงมา คือ นักเรียนข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม

๔.๓ วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย จะวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ แตกต่างกัน ดังที่ปรากฏในตารางที่ ๔.๑๒ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามเพศ และรายด้าน

(n=๒๕๓)

ปัจจัยที่ส่งเสริม การปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม	นักศึกษาชาย		นักศึกษาหญิง		t	Sig
	$\bar{X}$	S. D.	$\bar{X}$	S. D.		
ปัจจัยภายใน						
๑) ความเมตตา	๔.๐๙	๐.๖๗	๔.๑๖	๐.๕๑	-.๙๓	.๓๕
๒) ความซื่อสัตย์	๔.๐๑	๐.๖๑	๔.๑๗	๐.๕๓	-๒.๑๙*	.๐๒
๓) ความมีวินัย	๓.๗๔	๐.๗๓	๓.๗๓	๐.๗๓	.๐๘๙	.๙๒
๔) ความอดทน	๔.๐๘	๐.๖๕	๔.๑๖	๐.๕๑	-๑.๑๑	.๒๖
๕) มีจิตสำนึกในความ รับผิดชอบ	๓.๙๓	๐.๖๕	๔.๑๑	๐.๕๗	-๒.๒๒*	.๐๒
๖) เศรษฐกิจพอเพียง	๓.๕๗	๐.๘๘	๓.๕๐	๐.๘๓	.๖๔	.๕๒
ปัจจัยภายนอก						
๗) สภาพครอบครัวของ นักเรียน	๔.๔๕	๐.๖๔	๔.๗๒	๐.๙๖	-๒.๕๕*	.๐๑
๘) สภาพแวดล้อมด้าน สถานศึกษา	๔.๑๐	๑.๐๑	๔.๒๖	๐.๕๔	-๑.๖๓	.๑๐
๙) สภาพแวดล้อมทาง สังคม	๒.๘๘	๑.๐๔	๒.๘๙	๑.๐๕	-.๐๓	.๙๗
รวม	๓.๘๖	๓.๙๗	๐.๕๖	๐.๓๙	-๑.๗๐	.๐๘

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า นักเรียนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จำนวน ๓ ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ และสภาพครอบครัวของนักเรียน ส่วนด้านอื่นๆนักเรียนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ แตกต่างกัน ดังที่ปรากฏในตารางที่ ๔.๑๓ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ตารางแสดงระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามอายุ และรายด้าน
(n=๒๕๓)

ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม	ต่ำกว่า ๑๒ ปี		๑๒ - ๑๕ ปี		๑๖ ปีขึ้นไป	
	$\bar{X}$	S. D.	$\bar{X}$	S. D.	$\bar{X}$	S. D.
ปัจจัยภายใน						
๑) ความเมตตา	๕.๐๐	๐	๔.๑๑	.๕๒	๔.๑๒	.๖๖
๒) ความซื่อสัตย์	๔.๐๐	๐	๔.๐๘	.๕๔	๔.๑๐	.๖๑
๓) ความมีวินัย	๔.๔๐	๐	๓.๗๔	.๖๗	๓.๗๕	.๗๕
๔) ความอดทน	๔.๖๐	๐	๔.๑๓	.๕๒	๔.๑๑	.๖๔
๕) มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ	๔.๒๐	๐	๓.๙๙	.๕๖	๔.๐๗	.๖๖
๖) เศรษฐกิจพอเพียง	๔.๖๐	๐	๓.๔๖	.๘๔	๓.๖๒	.๘๒
ปัจจัยภายนอก						
๗) สภาพครอบครัวของนักเรียน	๔.๔๐	๐	๔.๖๐	๑.๐๒	๔.๕๘	.๕๘
๘) สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา	๔.๖๐	๐	๔.๑๔	.๕๖	๔.๒๕	๑.๐๑
๙) สภาพแวดล้อมทางสังคม	๒.๒๐	๐	๒.๘๐	๐	๒.๙๘	๐
รวม	๔.๒๒	๐	๓.๘๙	.๔๑	๓.๙๔	.๕๕

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
จำแนกตาม ระดับอายุ และรายด้าน

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	p-value
๑. ความเมตตา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๒๓ ๘๙.๑๙ ๘๙.๔๒	๑ ๒๕๑ ๒๕๒	.๒๓ .๓๕	.๖๕	.๔๑
๒. ความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๐๒ ๘๓.๔๖ ๘๓.๔๘	๑ ๒๕๑ ๒๕๒	.๐๒ .๓๓	.๐๖	.๘๐
๓. ความมีวินัย	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๐๑ ๑๓๕.๓๒ ๑๓๕.๓๔	๑ ๒๕๑ ๒๕๒	.๐๑ .๕๓	.๐๓	.๘๕
๔. ความอดทน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๐๓ ๘๕.๓๓ ๘๕.๓๖	๑ ๒๕๐ ๒๕๑	.๐๓ .๓๔	.๐๙	.๗๕
๕. มีจิตสำนึกใน ความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๓๙ ๙๕.๗๒ ๙๖.๑๒	๑ ๒๕๑ ๒๕๒	.๓๙ .๓๘	๑.๐๓	.๓๐
๖. เศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๕๔ ๑๗๙.๐๖ ๑๘๓.๖๑	๑ ๒๕๑ ๒๕๒	๔.๕๔ .๗๑	๖.๓๗*	.๐๑
๗. สภาพครอบครัว ของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๐๓ ๑๗๘.๒๘ ๑๗๘.๓๑	๑ ๒๕๑ ๒๕๒	.๐๓ .๗๑	.๐๔	.๘๒
๘. สภาพแวดล้อม ด้านสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๓๔ ๑๖๑.๒๐ ๑๖๑.๕๔	๑ ๒๕๑ ๒๕๒	.๓๔ .๖๔	.๕๓	.๔๖
๙. สภาพแวดล้อม ทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๕๒ ๒๖๘.๐๑ ๒๗๕.๕๔	๑ ๒๕๐ ๒๕๑	๗.๕๒ ๑.๐๗	๗.๐๒*	.๐๐

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
จำแนกตาม ระดับอายุ และรายด้าน (ต่อ)

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๔๘	๑	.๔๘	๒.๐๙	.๑๔
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๖๒	๒๔๙	.๒๓		
	รวม	๕๘.๑๑	๒๕๐			

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า นักเรียนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นปีที่เรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ที่แตกต่างกัน ดังที่ปรากฏในตารางที่ ๔.๑๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
จำแนกตาม ระดับชั้นปีที่เรียน และรายด้าน

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
๑. ความเมตตา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๔.๐๒ ๘๕.๔๒ ๘๙.๔๒	๕ ๒๔๗ ๒๕๒	.๘๐ .๓๔	๒.๓๒*	.๐๔
๒. ความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๖.๒๖ ๗๗.๒๒ ๘๓.๔๘	๕ ๒๔๗ ๒๕๒	๑.๒๕ .๓๑	๔.๐๑*	.๐๐
๓. ความมีวินัย	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๘.๗๘ ๑๒๖.๕๕ ๑๓๕.๓๔	๕ ๒๔๗ ๒๕๒	๑.๗๕ .๕๑	๓.๔๓*	.๐๐
๔. ความอดทน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๗.๗๓ ๗๗.๖๓ ๘๕.๓๖	๕ ๒๔๖ ๒๕๑	๑.๕๔ .๓๑	๔.๙๐*	.๐๐
๕. มีจิตสำนึกใน ความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๗.๙๖ ๘๘.๑๕ ๙๖.๑๒	๕ ๒๔๗ ๒๕๒	๑.๕๙ .๓๕	๔.๔๖*	.๐๐
๖. เศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๑๔.๖๔ ๑๖๘.๙๗ ๑๘๓.๖๑	๕ ๒๔๗ ๒๕๒	๒.๙๒ .๖๘	๔.๒๘*	.๐๐
๗. สภาพครอบครัว ของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๑.๖๘ ๑๗๖.๖๓ ๑๗๘.๓๑	๕ ๒๔๗ ๒๕๒	.๓๓ .๗๑	๐.๔๗	.๗๙
๘. สภาพแวดล้อม ด้านสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๖.๕๐ ๑๕๕.๐๔ ๑๖๑.๕๔	๕ ๒๔๗ ๒๕๒	๑.๓๐ .๖๒	๒.๐๗	.๐๗
๙. สภาพแวดล้อม ทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๒๖.๙๕ ๒๔๘.๕๘ ๒๗๕.๕๔	๕ ๒๔๖ ๒๕๑	๕.๓๙ ๑.๐๑	๕.๓๓*	.๐๐

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
จำแนกตาม ระดับชั้นปีที่เรียน (ต่อ)

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๕.๙๑	๕	๑.๑๘	๕.๕๕*	.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๒.๑๙	๒๔๕	.๒๑		
	รวม	๕๘.๑๑	๒๕๐			

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นปีที่เรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างกันในด้าน ความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ เศรษฐกิจพอเพียง สภาพแวดล้อมทางสังคม ส่วนด้าน สภาพครอบครัวของนักเรียน และสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงนำผลวิเคราะห์ข้อมูลไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least Square Difference) ต่อไป ดังตารางที่ ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านความเมตตา

(n=๒๕๓)

ระดับชั้นปีที่เรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๑๒$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๑๒$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๔.๐๔$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๑๙$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๙๕$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๓๔$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๑๒$	-	.๐๐ (.๙๖)	.๐๘ (.๕๓)	-.๐๖ (.๖๐)	.๑๗ (.๑๘)	-.๒๑ (.๑๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๑๒$		-	.๐๗ (.๕๙)	-.๐๗ (.๕๓)	.๑๖ (.๑๙)	-.๒๒ (.๐๙)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๔.๐๔$			-	-.๑๔ (.๒๕)	.๐๙ (.๔๗)	-.๒๙* (.๐๒)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๑๙$				-	.๒๓* (.๐๔)	-.๑๔ (.๒๑)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๙๕$					-	-.๓๘* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๓๔$						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตัวเลขใน ( ) หมายถึง p-value

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความเมตตา แตกต่าง จากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านความเมตตา มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ แตกต่าง จากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านความเมตตา มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านความซื่อสัตย์

(n=๒๕๓)

ระดับชั้นปีที่เรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๒๒$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๐๕$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๔.๐๔$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๐๕$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๙๐$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๓๗$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๒๒$	-	.๑๖ (.๒๑)	.๑๗ (.๑๘)	.๑๖ (.๑๖)	.๓๒* (.๐๐)	-.๑๕ (.๒๒)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๐๕$		-	.๐๑ (.๙๓)	.๐๐ (.๙๗)	.๑๕ (.๒๐)	-.๓๒* (.๐๑)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๔.๐๔$			-	-.๐๐ (.๙๔)	.๑๔ (.๒๓)	-.๓๓* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๐๕$				-	.๑๕ (.๑๖)	-.๓๒* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๙๐$					-	-.๔๗* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๓๗$						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตัวเลขใน ( ) หมายถึง p-value

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ แตกต่าง จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านความซื่อสัตย์ มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แตกต่าง จากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านความซื่อสัตย์ มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านความมีวินัย

(n=๒๕๓)

ระดับชั้นปีที่เรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๓.๙๓$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๓.๘๕$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๓.๕๑$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๓.๗๕$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๕๐$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๓.๙๖$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๓.๙๓$	-	.๐๘ (.๖๔)	.๔๑* (.๐๑)	.๑๘ (.๒๔)	.๔๓* (.๐๐)	-.๐๓ (.๘๒)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๓.๘๕$		-	.๓๓* (.๐๕)	.๑๐ (.๕๑)	.๓๕* (.๐๒)	-.๑๑ (.๔๗)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๓.๕๑$			-	-.๒๓ (.๑๓)	.๐๑ (.๙๒)	-.๔๕ (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๓.๗๕$				-	.๒๕ (.๐๗)	-.๒๑ (.๑๓)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๕๐$					-	-.๔๖* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๓.๙๖$						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตัวเลขใน ( ) หมายถึง p-value

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีวินัย แตกต่างจาก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านความเมตตา มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ แตกต่างจาก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านความเมตตา มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แตกต่างจาก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านความเมตตา มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน ด้านความอดทน

(n=๒๕๓)

ระดับชั้นปีที่เรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๓๓$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๐๖$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๓.๙๘$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๒๐$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๘๘$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๓๓$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๓๓$	-	.๒๗* (.๐๔)	.๓๕* (.๐๐)	.๑๓ (.๒๗)	.๔๕* (.๐๐)	.๐๐ (.๙๘)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๐๖$		-	.๐๘ (.๕๕)	-.๑๔ (.๒๕)	.๑๘ (.๑๓)	-.๒๗* (.๐๓)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๓.๙๘$			-	-.๒๒ (.๐๗)	.๑๐ (.๔๐)	-.๓๕* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๒๐$				-	-.๓๒ (.๐๐)	-.๑๓ (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๘๘$					-	-.๔๕* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๓๓$						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตัวเลขใน ( ) หมายถึง p-value

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความอดทน แตกต่างจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านความอดทน มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แตกต่างจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความมีความเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านความอดทน มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน

ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ

(n=๒๕๓)

ระดับชั้นปีที่เรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๐๙$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๓.๙๓$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๓.๙๒$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๐๘$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๘๐$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๓๔$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๐๙$	-	-๑๖ (.๒๖)	.๑๗ (.๒๑)	.๐๑ (.๙๐)	-.๒๘* (.๐๒)	-.๒๔ (.๐๖)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๓.๙๓$		-	.๐๑ (.๙๐)	-.๑๔ (.๒๗)	.๑๒ (.๓๒)	-.๔๐* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๓.๙๒$			-	-.๑๖ (.๒๒)	๑.๑๑ (.๓๙)	-.๔๒* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๐๘$				-	.๒๗* (.๐๒)	-.๒๖* (.๐๓)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๘๐$					-	-.๕๓* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๓๔$						-
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตัวเลขใน ( ) หมายถึง p-value						

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ แตกต่างนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แตกต่างจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีเรียน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

(n=๒๕๓)

ระดับชั้นปีเรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๓.๕๔$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๓.๖๕$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๓.๐๕$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๓.๔๙$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๕๐$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๓.๕๓$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๓.๕๔$	-	-๑๑ (.๕๖)	.๔๘* (.๐๑)	.๐๔ (.๗๙)	.๐๓ (.๘๔)	-.๓๖ (.๐๕)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๓.๖๕$		-	.๖๐* (.๐๐)	.๑๖ (.๓๗)	.๑๔ (.๔๐)	-.๒๔ (.๑๘)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๓.๐๕$			-	-.๔๓* (.๐๑)	-.๔๕* (.๐๑)	-.๘๕* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๓.๔๙$				-	-.๐๑ (.๙๔)	-.๔๐* (.๐๑)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๕๐$					-	-.๓๙* (.๐๒)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๓.๕๓$						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตัวเลขใน ( ) หมายถึง p-value

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ แตกต่างจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีเรียน ด้านสภาพครอบครัว

(n=๒๕๓)

ระดับชั้นปีเรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๖๑$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๗๒$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๔.๕๖$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๕๖$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๔.๔๗$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๖๗$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๖๑$	-	-๑๐ (.๕๙)	.๐๕ (.๗๗)	.๐๔ (.๗๙)	.๑๔ (.๔๔)	-.๐๕ (.๗๗)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๗๒$		-	.๑๖ (.๔๑)	.๑๕ (.๓๙)	.๒๔ (.๑๘)	.๕๓ (.๗๘)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๔.๕๖$			-	.๐๐ (.๙๖)	.๐๘ (.๖๕)	-.๑๑ (.๕๕)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๕๖$				-	.๐๙ (.๙๔)	-.๑๐ (.๕๕)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๔.๔๗$					-	-.๑๙ (.๒๕)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๖๗$						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตัวเลขใน ( ) หมายถึง p-value

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า นักเรียนระดับชั้นปีที่เรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็น
ต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านสภาพครอบครัว ไม่แตกต่างกัน ทุกระดับชั้น
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน

ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา

(n=๒๕๓)

ระดับชั้นปีที่เรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๓๑$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๑๒$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๔.๑๐$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๑๘$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๙๙$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๔๗$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๔.๓๑$	-	.๑๘ (.๓๒)	.๒๑ (.๒๖)	.๑๓ (.๔๔)	.๓๒ (.๐๖)	-.๑๕ (.๓๗)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๔.๑๒$		-	.๐๒ (.๙๐)	-.๐๕ (.๗๕)	.๑๓ (.๔๔)	-.๓๔ (.๐๕)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๔.๑๐$			-	-.๐๗ (.๖๕)	.๑๑ (.๕๒)	-.๓๖* (.๐๔)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๔.๑๘$				-	.๑๘ (.๒๒)	-.๒๙ (.๐๗)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๓.๙๙$					-	-.๔๘* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๔.๔๗$						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตัวเลขใน ( ) หมายถึง p-value

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา แตกต่างจาก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้น ไม่แตกต่าง

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงจำนวนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด จำแนกตามระดับชั้นปีที่เรียน

ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

(n=๒๕๓)

ระดับชั้นปีที่เรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๒.๕๒$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๓.๑๓$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๒.๕๒$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๒.๘๕$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๒.๗๗$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๓.๔๖$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ $\bar{X} = ๒.๕๒$	-	-.๖๑* (.๐๑)	-.๐๐ (.๙๘)	-.๓๓ (.๑๓)	-.๒๕ (.๒๕)	-.๙๕* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ $\bar{X} = ๓.๑๓$		-	.๖๐* (.๐๑)	.๒๗ (.๒๑)	.๓๕ (.๑๐)	-.๓๓ (.๑๔)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ $\bar{X} = ๒.๕๒$			-	-.๓๒ (.๑๓)	-.๒๕ (.๒๖)	-.๙๕* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ $\bar{X} = ๒.๘๕$				-	.๐๘ (.๒๒)	.๖๘ (.๐๗)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ $\bar{X} = ๒.๗๗$					-	-.๖๑* (.๐๐)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ $\bar{X} = ๓.๔๖$						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ตัวเลขใน ( ) หมายถึง p-value

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านสภาพแวดล้อมด้านสังคม แตกต่างจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แตกต่างจาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ แตกต่างจาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้น ไม่แตกต่าง

สมมติฐานที่ ๕ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองที่ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างกัน ดังที่ปรากฏในตารางที่ ๔.๒๕ – ๔.๒๖

ตารางที่ ๔.๒๕ ตารางแสดงระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง และรายด้าน

*

ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม	ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๑บาท		๒๐,๐๐๑- ๓๐,๐๐๐บาท		๓๐,๐๐๑ - ขึ้นไป	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S. D.	$\bar{X}$	S. D.
ปัจจัยภายใน						
๑) ความเมตตา	.๑๑	.๕๓	.๑๐	.๖๙	.๑๖	.๕๙
๒) ความซื่อสัตย์	.๑๔	.๔๖	.๑๒	.๖๘	.๑๐	.๕๙
๓) ความมีวินัย	๓.๗๖	.๖๓	๓.๖๗	.๗๕	๓.๗๖	.๘๑
๔) ความอดทน	๔.๑๒	.๔๕	๔.๒๑	.๖๗	๔.๐๘	.๖๓
๕) มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ	๓.๙๘	.๕๔	๔.๐๔	.๖๘	๔.๐๖	.๖๔
๖) เศรษฐกิจพอเพียง	๓.๔๒	.๗๒	๓.๕๗	.๘๔	๓.๖๒	.๙๖
ปัจจัยภายนอก						
๗) สภาพครอบครัวของนักเรียน	๔.๕๗	.๔๙	๔.๗๐	๑.๔๑	๔.๕๔	.๕๙
๘) สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา	๔.๑๕	.๕๐๐	๔.๒๓	๑.๒๙	๔.๒๐	.๖๒
๙) สภาพแวดล้อมทางสังคม	๒.๖๘	.๙๒	๒.๙๐	๑.๐๙	๓.๐๙	๑.๑๐
รวม	๓.๘๘	.๓๔	๓.๙๒	.๕๗	๓.๙๖	.๕๓

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรม จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง

ปัจจัย	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
๑. ความเมตตา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๒๐๘ ๘๙.๒๒ ๘๙.๔๒	๒ ๒๕๐ ๒๕๒	.๑๐ .๓๕	.๒๙	.๗๔
๒. ความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๕๗ ๘๒.๙๑ ๘๓.๔๙	๒ ๒๕๐ ๒๕๒	.๒๘ .๓๓	.๘๖	.๔๒
๓. ความมีวินัย	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๔๐ ๑๓๔.๙๓ ๑๓๕.๓๔	๒ ๒๕๐ ๒๕๒	.๒๐ .๕๔	.๓๗	.๖๘
๔. ความอดทน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๖๔๔ ๘๔.๗๒ ๘๕.๓๖	๒ ๒๔๙ ๒๕๑	.๓๒ .๓๔	.๙๔	.๓๙
๕. มีจิตสำนึกใน ความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๓๓ ๙๕.๗๘ ๙๖.๑๒	๒ ๒๕๐ ๒๕๒	.๑๖ .๓๘	.๔๓	.๖๔
๖. เศรษฐกิจ พอเพียง	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๒.๑๗ ๑๘๑.๔๓ ๑๘๓.๖๑	๒ ๒๕๐ ๒๕๒	๑.๐๘ .๗๒	๑.๕๐	.๒๒
๗. สภาพครอบครัว ของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๑.๐๑ ๑๗๗.๓๐ ๑๗๘.๓๑	๒ ๒๕๐ ๒๕๒	.๕๐ .๗๐	.๗๑	.๔๙
๘. สภาพแวดล้อม ด้านสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.๒๘ ๑๖๑.๒๕ ๑๖๑.๕๔	๒ ๒๕๐ ๒๕๒	.๑๔ .๖๔	.๒๒	.๘๐
๙. สภาพแวดล้อม ทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๘.๓๔ ๒๖๗.๑๙ ๒๗๕.๕๔	๒ ๒๔๙ ๒๕๑	๔.๑๗ ๑.๐๗	๓.๘๘*	.๐๒

ตารางที่ ๔.๒๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรม จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง (ต่อ)

ปัจจัย	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๒๙	๒	.๑๔	.๖๓	.๕๓
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๘๒	๒๔๘	.๒๓		
	รวม	๕๘.๑๑	๒๕๐			

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองที่ แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๖ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียนที่ แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างกัน ดังปรากฏในตารางที่ ๔.๒๗ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตาม ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน และรายด้าน (n=๒๕๓)

ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม	ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท		๓,๐๐๑ บาทขึ้นไป		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S. D.		
ปัจจัยภายใน						
๑) ความเมตตา	๔.๑๑	.๕๗	๔.๑๔	.๖๑	-.๔๖	.๖๔
๒) ความซื่อสัตย์	๔.๐๗	.๕๙	๔.๑๒	.๕๕	-.๖๔	.๕๒
๓) ความมีวินัย	๓.๗๕	.๖๓	๓.๗๓	.๘๒	.๒๘	.๗๗
๔) ความอดทน	๔.๑๒	.๕๕	๔.๑๓	.๖๑	-.๐๗	.๙๓
๕) มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ	๔.๐๔	.๕๙	๔.๐๑	.๖๔	.๓๗	.๗๐
๖) เศรษฐกิจพอเพียง	๓.๕๘	.๗๑	๓.๔๘	.๙๗	.๙๐	.๓๖
ปัจจัยภายนอก						
๗) สภาพครอบครัวของนักเรียน	๔.๖๐	.๕๔	๔.๕๘	๑.๐๖	.๒๔	.๘๑
๘) สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา	๔.๑๗	.๖๑	๔.๒๑	.๙๕	-.๓๒	.๗๔
๙) สภาพแวดล้อมทางสังคม	๒.๗๕	๑.๐๔	๓.๐๒	๑.๐๓	-๒.๐๔*	.๐๔
รวม	๓.๙๑	.๔๒	๓.๙๓	.๕๓	-.๒๓	.๘๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียนที่ ต่างกัน มีระดับความ
คิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตาม
สมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ	ผลการทดสอบ	
	ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์	
เพศ		√
อายุ		√
ระดับชั้นปีที่เรียน	√	
อาชีพของผู้ปกครอง		√
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของ ผู้ปกครอง		√
ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน		√

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นปีที่เรียน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มี เพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๔.๔ วิเคราะห์แนวทางส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย เป็นข้อมูลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

การวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถาม (Contents Analysis) ที่เป็นคำถามปลายเปิดในข้อคำถามที่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงจำนวนความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว

แนวทางในการส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	จำนวน (คำตอบ)
สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว	
- สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักรักสามัคคีกัน มีการทานอาหารร่วมกันและมีการพูดคุยปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดในทุกปัญหา	๘๗
- บิดา-มารดาหรือผู้ปกครองควรมีเวลาให้กับครอบครัว	๔๔
- บิดา-มารดาหรือผู้ปกครองต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน	๔๑
รวม	๑๗๒

จากตารางที่ ๔.๒๙ พบว่า แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ดังนี้ สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักรักสามัคคีกัน มีการทานอาหารร่วมกัน และมีการพูดคุยปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดในทุกปัญหา จำนวน ๘๗ คำตอบ บิดา-มารดาหรือผู้ปกครองควรมีเวลาให้กับครอบครัว จำนวน ๔๔ คำตอบ และบิดา-มารดาหรือผู้ปกครองต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน จำนวน ๔๑ คำตอบ รวมจำนวน ๑๗๒ คำตอบ

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงจำนวนความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา

แนวทางในการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	จำนวน (คำตอบ)
สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา	
- สถานศึกษาควรจัดให้ครูและนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง	๓๘
- ครูควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบที่ดีแก่นักเรียน	๓๗
รวม	๗๕

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ดังนี้ สถานศึกษาควรจัดให้ครูและนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง จำนวน ๓๘ คำตอบ ครูควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบที่ดีแก่นักเรียน จำนวน ๓๗ คำตอบ รวมจำนวน ๗๕ คำตอบ

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงจำนวนความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

แนวทางในการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	จำนวน (คำตอบ)
สภาพแวดล้อมทางสังคม - สมาชิกในชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ที่นักเรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้	๒๖
รวม	๒๖

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนี้ สมาชิกในชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่นักเรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ จำนวน ๓๗ คำตอบ

บทที่ ๕

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ เกิดขึ้นจากการที่ผู้วิจัย ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนของไทย โดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รวมถึงปัญหาการทะเลาะกันของนักเรียน ระหว่างสถาบัน ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยเชื่อว่าเกิดจาก การขาดการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมที่ดีพอ จึงได้ทำการศึกษาถึงแนวทางในการส่งเสริม ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางนำเสนอในการพัฒนาต่อไป เพื่อให้เป็นภูมิคุ้มกันด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่เข้มแข็งในการดำเนินชีวิตของนักเรียน อันเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอรายงานการวิจัย อันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๑.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๐ มีอายุ ๑๒-๑๕ ปี จำนวน ๑๓๖ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘๐ มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวนชั้นละ ๕๒ คน คิดตามระดับชั้นเป็นร้อยละ ๒๐.๖๐ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๑ บาท จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓๓ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖๐

๕.๑.๒ ระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์

โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สภาพครอบครัวของนักเรียน, สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา, ความเมตตา, ความอดทน, ความซื่อสัตย์, มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ, ความมีวินัย, เศรษฐกิจพอเพียง, สภาพแวดล้อมทางสังคม ตามลำดับ

๕.๑.๒.๑ ด้านความเมตตา ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านความเมตตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจสงสารเมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์ ยินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือได้ทันทีเมื่อเพื่อนมีปัญหา ขอความช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่หวังผลตอบแทน พร้อมจะให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดหรือทำให้ไม่พอใจ และเป็นผู้ยอมรับ เข้าใจนิสัยใจคอของเพื่อนได้เป็นอย่างดี

๕.๑.๒.๒ ด้านความซื่อสัตย์ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักเรียนมีความจริงจังในการคบหา ทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถของตัวเองด้วยความซื่อสัตย์ทุกครั้ง ไม่กล่าวคำโกหกเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เข้าเรียนตรงต่อเวลาสม่ำเสมอ และทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์ทุกครั้ง

๕.๑.๒.๓ ด้านความมีวินัย ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านความมีวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยนักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่เคยแอบเล่นโทรศัพท์ในขณะที่อาจารย์กำลังสอน ถ้ามองอาจารย์ทันทีเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียนที่อาจารย์สอน และไม่เคยแอบหลับในขณะที่อาจารย์กำลังสอน

๕.๑.๒.๔ ด้านความอดทน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านความอดทน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยนักเรียนไม่ใช้กำลังในการตัดสินปัญหา ไม่คล้อยตามเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี ยอมรับฟังข้อเสนอแนะและข้อบกพร่องในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆโดยไม่แสดงความไม่พอใจออกมาให้เห็น ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก และจะไม่โกรธหรือแสดงความไม่พอใจเมื่อเพื่อนตำหนิ

๕.๑.๒.๕ ด้านความมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายในด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักเรียนพยายามแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานเสมอ ไม่เคยหลีกเลี่ยงการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย ขอความช่วยเหลือเพื่อนๆโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งงานหรือการบ้านตรงตามกำหนดเสมอ และนักเรียนไม่เคยผัดนัดกับเพื่อน

๕.๑.๒.๖ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยนักเรียนรู้จักอดออมใช้จ่ายพอประมาณ ไม่ต้องการสิ่งของเพียงเพื่อตามทันยุคสมัยหรือวัตถุนิยม คำนึงถึงประโยชน์ ความจำเป็นในการซื้อสินค้า มีการวางแผนในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และนักเรียนทำบัญชีรายรับ-จ่ายเป็นประจำ

๕.๑.๒.๗ ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ เช่น ทานอาหารร่วมกันไปเที่ยวร่วมกัน ฯลฯ มีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่พร้อมหน้าครอบครัว อยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองจะว่ากล่าวตักเตือนเมื่อนักเรียนกระทำความผิดหรือกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม อยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ตกเป็นทาสของอบายมุขต่างๆ และอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีเวลาให้กับนักเรียนเสมอ

๕.๑.๒.๘ ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้ง ส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก นักเรียนไม่เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากเพื่อนในห้องเรียน, เพื่อนบ้านที่อยู่ในวัยเดียวกัน นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงสร้างความอับอายให้กับนักเรียนต่อหน้าเพื่อนๆ นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนไม่มีการลงโทษหรือตำหนิเมื่อนักเรียนกระทำความผิดหรือไม่เชื่อฟัง

๕.๑.๒.๙ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก และปานกลาง โดยชุมชนไม่ได้มีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม มีผลทำให้นักเรียนเลียนแบบค่านิยมที่ผิดๆ ชอบเลียนแบบพฤติกรรมของดารา – นักร้อง การใช้สื่อทาง Internet มีผลทำให้คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเสื่อม และนักเรียนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม

๕.๑.๓ ผลเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย จำแนกตามข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า

๕.๑.๓.๑ สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ และสภาพครอบครัวของนักเรียน ส่วนด้านอื่นๆนักเรียนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓.๒ สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓.๓ สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างกันในด้าน ความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ เศรษฐกิจพอเพียง สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมทางสังคม ส่วนด้าน สภาพครอบครัวของนักเรียน ไม่แตกต่างกัน จึงนำผลวิเคราะห์ข้อมูลไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least Square Difference) ด้วยผลต่างนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .๐๕ ดังนี้

ด้านความเมตตา พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่าง จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แตกต่าง จากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่าง จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แตกต่าง จากระดับชั้น

คิดเห็น มากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ นอกนั้นไม่แตกต่าง

สภาพครอบครัวของนักเรียน พบว่า นักเรียนระดับชั้นปีที่เรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ทุกระดับชั้น

ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างจาก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นอกนั้น ไม่แตกต่าง

ด้านสภาพแวดล้อมด้านสังคม พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างจาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แตกต่างจาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ แตกต่างจาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นอกนั้น ไม่แตกต่าง

๕.๑.๓.๔ สมมติฐานที่ ๔ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .๐๕ จำนวน ๑ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคม ส่วนด้านความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ เศรษฐกิจพอเพียง สภาพครอบครัวของนักเรียน และสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓.๕ สมมติฐานที่ ๕ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียนที่ต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ แนวทางส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

ผลการวิเคราะห์คำถามปลายเปิด ถึงแนวทางส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนี้

๕.๑.๔.๑ ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน

แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ดังนี้ สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักรักสามัคคี มีการทานอาหารร่วมกันและมีการพูดคุย ปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดในทุกปัญหา จำนวน ๘๗ คำตอบ บิดา-มารดาหรือผู้ปกครองควรมีเวลาให้กับครอบครัว จำนวน ๔๔ คำตอบ บิดา-มารดาหรือผู้ปกครองต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน จำนวน ๔๑ คำตอบ รวมจำนวน ๑๗๒ คำตอบ

๕.๑.๔.๒ ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา

แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ดังนี้ สถานศึกษาควรจัดให้ครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่อง จำนวน ๓๘ คำตอบ ครูควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบที่ดีแก่นักเรียน จำนวน ๓๗ คำตอบ รวมจำนวน ๗๕ คำตอบ

๕.๑.๔.๓ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนี้ สมาชิกในชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่นักเรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ จำนวน ๓๗ คำตอบ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาพิจารณากับแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

๕.๒.๑ ปัจจัยภายใน เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเทียบกับปัจจัยภายนอก จัดว่ามีความสำคัญเป็นอันดับแรก ที่จะต้องให้การส่งเสริมและปลูกฝัง

ปัจจัยภายในประกอบด้วย ความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน มีจิตสำนึกใน ความรับผิดชอบ และเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาอภิปรายเป็นรายข้อได้ดังนี้

๕.๒.๑.๑ ความเมตตา เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีความเมตตา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) โดยเฉพาะนักเรียนจะมีความเห็นอกเห็นใจสงสารเมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์ ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนได้รับการปลูกฝังหลักคุณธรรม จริยธรรม จาก ครอบครัวและการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ **ประภาศรี สีหอำไพ** ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตาว่า จะเป็นผู้ที่รู้จักการเสียสละในสิ่งที่มีแก่ผู้ที่มีความจำเป็นกว่ารู้จักยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จนอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่รู้จักเห็นใจปลอบโยนให้กำลังใจเมื่อเพื่อนประสบกับความทุกข์พร้อมหาทางช่วยเหลือและพร้อมที่จะให้อภัยแก่เพื่อนที่ทำผิด

๕.๒.๑.๒ ความซื่อสัตย์ เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$) โดยเฉพาะนักเรียนมีความจริงใจในการคบหากับเพื่อนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและนักเรียนทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถของตัวเองด้วยความซื่อสัตย์ทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนเห็นว่าการที่คบเพื่อนจะต้องให้ความจริงใจซึ่งจัดเข้าได้ในความซื่อสัตย์ต่อเพื่อน นอกจากนี้นักเรียนยังทำข้อสอบด้วยความซื่อสัตย์ไม่ทุจริต แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีความซื่อสัตย์เป็นอย่างดี จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ตามคำจำกัดความของ **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ** ที่ได้ให้คำนิยามของคุณลักษณะของผู้มีความซื่อสัตย์ไว้ว่าเป็นผู้ที่รักษาคำพูดรักษาคำมั่นสัญญากล้าหาญในการทำมาดีและกล้าที่จะยอมรับความผิดพร้อมทั้งเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีจะเห็นได้ว่าการเข้าเรียนตรงต่อเวลาก็กจัดเป็นความซื่อสัตย์ในการรับผิดชอบในหน้าที่ของความเป็นนักศึกษา

๕.๒.๑.๓ ความมีวินัย เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนเป็นผู้มีวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๔$) โดยเฉพาะ นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยตามที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่เคยแอบเล่นโทรศัพท์ในขณะที่อาจารย์กำลังสอน ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นสิ่งที่นักเรียนถูกบังคับให้ปฏิบัติตามอยู่แล้วหากไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ดวงสุดา พินนอก และสุพรรณ บุญมา** ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษา สาขาการศึกษาชั้นปีที่๑ ด้านการรักษาระเบียบวินัย พบว่า นักศึกษาดูแลรักษาเครื่องใช้ให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นลำดับหนึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางมหาวิทยาลัยเป็นลำดับสองและนักศึกษาแต่งกายสะอาดเรียบร้อยมาเรียนสม่ำเสมอเป็นลำดับที่สาม

๕.๒.๑.๔ ความอดทน เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีความอดทนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๒$) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนไม่ใช้กำลังในการตัดสินปัญหา

นอกจากนี้นักเรียนไม่ค่อยตามเพื่อนที่ซุกงูไปในทางที่ไม่ดี นักเรียนยอมรับฟังข้อเสนอแนะ และข้อบกพร่องในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ โดยไม่แสดงความไม่พอใจออกมาให้เห็น ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนทราบกันเป็นอย่างดีว่า การที่ใช้กำลังในการตัดสินปัญหาไม่ได้เป็นตัวช่วยให้ปัญหานั้นหมดไปได้ในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะรับผิดชอบงานของตนเองให้ดีที่สุด ด้วยความอดทน สอดคล้องกับงานเขียนของ **มารศรี กลางประพันธ์** ได้ทำการศึกษาการพัฒนาคุณธรรมด้านความอดทน (ขันติ) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปได้ว่าการฝึกประสบการณ์ด้านความอดทนตามแนวพุทธวิธีร่วมกับแนวคิดทางตะวันตกนั้นจะส่งผลในระยะยาวคือจะส่งผลทำให้เกิดความคงทนในความอดทนทางกายมากกว่าการฝึกประสบการณ์ด้วยการสอนแบบบรรยายในชั้นเรียน ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยาที่ว่า การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวรหรือคงทนมาจากการได้รับการฝึกประสบการณ์หรือการฝึกหัด

๕.๒.๑.๕ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่านักเรียนมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนพยายามแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานเสมอ นอกจากนี้แล้วยังไม่เคยหลีกเลี่ยงการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบในงานหรือในสิ่งที่ตนต้องรับผิดชอบอย่างดีเสมอซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ **อังคณา บุญเลิศ** ที่ว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความเพียรพยายามอดทน ตั้งใจในการที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การเป็นผู้มีความรับผิดชอบจะเป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน ถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบ จะช่วยให้สังคมมีความสุข ความเจริญก้าวหน้า ปัญหาสังคมก็จะลดน้อยลง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในทุกคน

๕.๒.๑.๖ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่านักเรียนเป็นผู้รู้จักประยุกต์ใช้ หลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓$) โดยเฉพาะนักเรียนรู้จักอดออมใช้จ่ายพอประมาณ นอกจากนี้ นักเรียนไม่ต้องการสิ่งของเพียงเพื่อตามทันยุคสมัยหรือวัตถุนิยม คำนึงถึงประโยชน์ ความจำเป็นในการซื้อสินค้า ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนพยายามที่จะใช้จ่ายให้อยู่ในสถานะที่ตนเองสามารถกระทำได้ ไม่ใช้เงินเกินตัวจนเกินไป เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง และใช้จ่ายไปในสิ่งที่จำเป็น สอดคล้องกับงานเขียนของ **เพ็ญพรรณ ชูติวิศุทธิ์** ได้ทำการศึกษาถึงการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จนถึงระดับต่ำ โดยที่ด้านภูมิคุ้มกันในตนที่ดี ด้านภาพรวมของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ส่วนด้านคุณธรรม ด้านความพอประมาณกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ

๕.๒.๒ ปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา มี ๓ ปัจจัยดังนี้

๕.๒.๒.๑ สภาพแวดล้อมด้านครอบครัวนักเรียน เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยภายนอกด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) โดยนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ เช่น ทานอาหารร่วมกันไปเที่ยวร่วมกัน ฯลฯ มีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่พร้อมหน้าครอบครัว อยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองจะว่ากล่าวตักเตือนเมื่อนักเรียนกระทำความผิดหรือกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม อยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ตกเป็นทาสของอบายมุขต่างๆ และอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีเวลาให้กับนักเรียนเสมอ ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่าสถาบันครอบครัว นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพราะเป็นสถาบันที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดสอดคล้องกับงานเขียนของ **ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม** ได้อธิบายว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสมาชิกที่ดีให้กับสังคมประเทศชาติโดยเริ่มจากการพัฒนาให้ครอบครัวซึ่งเป็นฐานรากของประเทศมีความแข็งแรงสมาชิกที่ได้รับการหล่อหลอมจากครอบครัวที่อบอุ่นจะส่งผลให้สังคมเต็มไปด้วยสมาชิกที่รักใคร่กลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมีการช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกันให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

๕.๒.๒.๒ สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้ง ส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก นักเรียนไม่เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากเพื่อนในห้องเรียน, เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกัน นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงสร้างความอับอายให้กับนักเรียนต่อหน้าเพื่อนๆ นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนไม่มีการลงโทษหรือตำหนิเมื่อนักเรียนกระทำความผิดหรือไม่เชื่อฟัง ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่าสถานศึกษา ถือว่าเป็นบ้านหลังที่สองที่ให้การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนจึงถือได้ว่าสถานศึกษามีบทบาทมาก อันอาจจะเนื่องมาจากสถานศึกษามีกฎระเบียบที่เป็นทางการมากกว่าบ้าน มีข้อบังคับต่างๆที่ตายตัวซึ่งนักเรียนจะได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จากการเรียนรู้ เช่น ต้องมีความซื่อสัตย์ในการสอบ เพราะหากละเมิดข้อบังคับจะได้รับการลงโทษนอกจากนี้ยังได้รับการปลูกฝังจากครู-อาจารย์ผู้สอนหรือจากเนื้อหาบทเรียนที่ได้รับการเรียนรู้

๕.๒.๒.๓ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า อยู่ในระดับมาก และปานกลาง โดยชุมชนไม่ได้มีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม มีผลทำให้นักเรียนเลียนแบบค่านิยมที่ผิดๆ ชอบเลียนแบบพฤติกรรมของดารา – นักร้อง การใช้สื่อทาง Internet มีผลทำให้คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเสื่อม และนักเรียนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า สภาพแวดล้อมทางสังคม จัดว่ามีความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนไม่น้อยดังงานเขียนของ **ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม** ได้กล่าวถึง บทบาทของสังคมในการเป็นส่วนหนึ่งที่จะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่เด็กและเยาวชนว่าหน่วยงานภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนองค์กรท้องถิ่นสื่อทุกแขนงต่างก็มีบทบาทที่สำคัญในการช่วยสร้างปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรมตัวอย่างเช่นสื่อมวลชนควบคุมดูแลสื่อที่เผยแพร่สู่เยาวชนไม่ให้เกิดแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม ชุมชนซึ่งอยู่ใกล้ชิดสามารถปลูกฝังความดีมีคุณธรรมได้ครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษาที่อยู่ในความดูแล สร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เอื้อต่อการพัฒนาทางด้านคุณธรรม สร้างความรักความผูกพันต่อชุมชนให้เกิดขึ้น

๕.๓ อภิปรายผลการเปรียบเทียบ

ผลการเปรียบเทียบ ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่มี เพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นปีที่เรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ใน แต่ละระดับชั้นปีที่เรียน มีความยากง่าย แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพียเจต์ ที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการ ทางด้านสติปัญญา และความคิดของเพียเจต์ มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการจัดการศึกษา โดยนักการศึกษาได้นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความยากง่าย เหมาะกับระดับของเด็ก การจัดให้มีศูนย์กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เลือกประสบการณ์การเรียนเอง เด็กควรได้รับการส่งเสริมการพูด การแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง เพื่อช่วยเสริมสร้างให้เกิดสติปัญญา ออกจากขึ้น อย่าบังคับเด็กให้เรียนในเมื่อยังไม่พร้อม แต่ควรช่วยจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กเกิดความพร้อม

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน

๑. ปัจจัยภายใน ที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนจากงานวิจัยพบว่า การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีมากขึ้นในตัว ของนักเรียน เพราะความพอเพียง จะช่วยให้นักเรียนลดสิ่งเกินในการดำเนินชีวิต หรือลดความโลภ คุณธรรมที่จะตามมาโดยอัตโนมัติก็คือ ความมีวินัย ความอดทน และความซื่อสัตย์ ในการปฏิบัติ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เป็นผู้ที่มีความเสียสละ คือมีเมตตาต่อผู้อื่น

๒. ปัจจัยภายนอก เป็นการนำเสนอการทำหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของสถาบันต่างๆดังนี้

สภาพครอบครัวของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญใน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน โดยเฉพาะ การที่พ่อ – แม่และผู้ปกครอง มีเวลา ให้กับนักเรียน จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีมากขึ้นถึงแม้จะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในปัจจุบัน การดำรงชีวิตจะต้องแข่งขันกับหลายๆอย่าง แต่การที่จะพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและ จริยธรรม พ่อ-แม่ และผู้ปกครอง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เวลาให้กับนักเรียน ในการพูดคุย ทาน อาหาร หรือทำกิจกรรมอื่นๆร่วมกัน

สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญ มาก ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน โดยเฉพาะในประเด็นที่ ครู – อาจารย์ ผู้สอนจะต้องมีการกล่าวตักเตือน หรือลงโทษนักเรียนที่ทำผิด หรือไม่เชื่อฟังคำสอน และ สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ที่รู้จักการเสียสละ สถานศึกษาจะต้องไม่ทำหน้าที่เพียงแค่การให้ความรู้ ทางวิชาการเท่านั้น แต่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนควบคู่กันไปด้วย เพื่อ ทำให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กัน

สภาพแวดล้อมด้านสังคม ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ สื่อมวลชน รวมถึงรัฐบาลล้วนแต่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียน โดยเฉพาะสื่อมวลชนควรจะใช้ความได้เปรียบ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาสาระ ประโยชน์ ที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนและเยาวชนของชาติให้มากที่สุดมิใช่ เพียงแต่นำเสนอความบันเทิงเพลิดเพลินเท่านั้น เพราะนักเรียนมักจะเลียนแบบพฤติกรรมของ ดารา-นักร้องที่ตนชื่นชอบโดยไม่ได้พิจารณาว่า พฤติกรรมนั้นเหมาะสมหรือไม่รวมถึงรัฐบาลที่ จะต้องให้ความสำคัญกับการไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาปัจจัยภายในด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อตระหนักถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการสัมภาษณ์นักเรียนด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นเชิงลึก และมีความละเอียดของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

๒. ควรศึกษาปัจจัยภายนอกด้านศาสนา ที่เอื้อต่อการเรียนและการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการเฉพาะลงไป โดยมีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำมาพัฒนาได้อย่างเหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ข้อมูลวิทยานิพนธ์

(๑) หนังสือ :

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ประกาศกระทรวงฯ เรื่องการจัดระเบียบหอพัก. ประกาศ ณ วันที่ ๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐.
- ราชกิจจานุเบกษา. หมวดที่ ๑ บททั่วไปความหมายและหลักการ. เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก. ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒.
- สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษา. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : นาบี๊คพับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ ขำระเพิ่มเติมช่วงที่ ๑/ยุติ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๔.
- พุทธทาสภิกขุ. แนวแนวจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริพัทธ์, ๒๕๐๕.
- วศิน อินทสระ. พุทธจริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เมตตา, ๒๕๔๙.
- ประกาศรี สืออำไพ. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- ลิขิต ธีรเวคิน. คนไทยในอุดมคติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, ๒๕๔๘.
- พุทธทาสภิกขุ. พุทธทาสแนวจริยธรรมร่วมสมัยชุดที่ ๓ จุดหมายปลายทาง และตัวแท้ของจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงตะวัน, ๒๕๕๓.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. โครงการตำราสำนักปริชากรมอเนมัย : กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖.
- ทิตนา แคมมณี. ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- ปวย อังภากรณ์. ทศนะว่าด้วยการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกลนคิมทอง, ๒๕๔๕.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). **สังคมมีคุณค่าจากต้นกล้า**

คุณธรรม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม, ๒๕๕๑.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล.** พิมพ์ครั้งที่๔.

กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สถาบัน, ๒๕๔๔.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. **ประวัติศาสตร์ศาสนา.** พิมพ์ครั้งที่๘. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิมิ่งกุฎราช

วิทยาลัย, ๒๕๔๐.

สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. **เมตตาทานการให้ที่มีผลเป็น**

ความสุขอย่างยิ่ง. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓.

พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์). **เมตตาทานการให้ที่มีผลเป็นความสุขอย่างยิ่ง.**

กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓.

มิตซูโอะ คเวสโก. **ความจริงเกี่ยวกับความรักความโกรธและความเมตตาเล่ม๒.** พิมพ์ครั้งที่๘.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์สุภาจำกัด, ๒๕๕๑.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อดำรง ฐิตธมฺโม). **เมตตาทานการให้ที่มีผลเป็นความสุขอย่างยิ่ง**

กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓.

อภิรักษ์ โพธิ์สาน ดร. **สุขวิถีนุชนิยมชีวิตความสุข.** พิมพ์ครั้งที่๓. คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : หจก. อภิชาติการพิมพ์, ๒๕๕๓.

สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. **รสแห่งความเมตตาชุ่มเย็นยิ่ง**

นัก. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐.

ว. วชิรเมธี. **ความจริงเกี่ยวกับความรักความโกรธและความเมตตาเล่ม๓** กรุงเทพมหานคร :

บริษัทสำนักพิมพ์สุภาจำกัด, ๒๕๕๒.

ประภาศรี สีหอำไพ. **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม.**

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **เมตตาทานการให้ที่มีผลเป็นความสุขอย่างยิ่ง.**

กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. **พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส**

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม.

กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **ธรรมบุญชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.** พิมพ์ครั้งที่

๕๖. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิบรรจงสนธิและสหปฏิบัติฯ, ๒๕๔๖.

พระมหาสมชาย ฐานวุฑฺโฒ. **มงคลชีวิตฉบับทางก้าวหน้า.** คณะกรรมการการศึกษาศาสนา

ศิลปและวัฒนธรรมวุฒิสภา, ๒๕๔๗.

บุรชัย ศิริมหาสาคร. **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์.**

กรุงเทพมหานคร : บริษัทบุ๊คพ้อยท์จำกัด, ๒๕๔๖.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญฐิตธมฺโม). สอนดีทำดีมีคุณธรรมนำความรู้. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา

พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด, ๒๕๕๑.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธศาสนากับการแนะแนว. พิมพ์ครั้งที่๗. กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ : ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, ๒๕๔๕.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. คำพ่อสอนประมวลพระบรมราโชวาทและ

พระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต. สำนักงานกองทุนการสร้างเสริม

สุขภาพและมูลนิธิสิดศรี – สฤชต์วงศ์ : โรงพิมพ์กรุงเทพ, ๒๕๔๙.

นวลศิริ เปาโรหิตย์ ดร. สอนลูกให้มีวินัยฝึกเด็กและวัยรุ่นอย่างไรให้ยอมรับและไม่ต่อต้านคุณ.

พิมพ์ครั้งที่๑๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บีมีเดีย, ๒๕๕๓.

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. ความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร

กรมวิชาการ, ๒๕๔๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). ธรรมานุญชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.

สุรีย์ มีผลกิจ. พระไตรรัตน์ขจัดภัย. พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทคอมฟอร์มจำกัด

, ๒๕๕๐.

พุทธทาส. พุทธวจนฉบับที่๗ ขรवासชั้นเลิศ. พุทธวจนสถาบัน : มูลนิธิพุทธโฆษา, ๒๕๕๔.

กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป. คู่มือส่งเสริมความอดทนอดกลั้น. มหาวิทยาลัยแม่โจ้: โรงพิมพ์แห่ง

มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๕๓.

ญาณวชิระ. ทศชาติปณิธานมหาบุรุษไม่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: กองทุนพุทธานุภาพ

, ๒๕๕๑.

กรมสุขภาพจิต. คู่มือดูแลสุขภาพจิตเด็กวัยเรียนสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่๓. กรมสุขภาพจิต

กระทรวงสาธารณสุข : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๖.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. คำพ่อสอนประมวลพระบรมราโชวาทและ

พระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต.

อังคณา บุญสีสด. คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). ธรรมานุญชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.

อำพน กิตติอำพนดร. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย. สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : บริษัทเพชรรุ่งการพิมพ์, ๒๕๕๐.

สุเมธ ตันติเวชกุล. เกร็ดความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สุทธาการพิมพ์

, ๒๕๕๐.

สุรยุทธ์ จุลานนท์พลเอก. จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ : แนวทางการบริหาร
ประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่๑. สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : บริษัทเพชรรุ่งจำกัด, ๒๕๕๑.

เกษม วัฒนชัย. เส้นทางสู่ความพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่๑. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ : บริษัท๒๑เซ็นจูรี่จำกัด, ๒๕๕๑.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. **ครอบครัว – แหล่งหล่อหลอมคุณธรรมด้วย
ความรัก.** ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทพริกหวานกราฟ
ฟิคจำกัด, ๒๕๕๑.

สายฤดี วรกิจโกศาทรศ ดร. และคณะ. **คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบัน
การศึกษา.** ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทธรรมสารจำกัด,
๒๕๕๒.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. **สังคมมีคุณค่าจากต้นกล้าคุณธรรม.** ศูนย์
ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด,
๒๕๕๑.

สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ. **เข้าถึงหลักธรรมนำคำสอนสู่ชีวิตรวมพลังสร้างสันติ.** ศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด, ๒๕๕๑.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. **สังคมคุณธรรม :คู่มือการปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรมในสถาบันการศึกษาหน่วยงานของรัฐและเอกชน.**

สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. **มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพัฒนา
เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรุงเทพมหานคร :**
บริษัทจุดทองจำกัด, ๒๕๕๐.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. **ทฤษฎีต้นไม้วีธีธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล.**

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. **สังคมคุณธรรม : คู่มือการปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรมในสถาบันศาสนาหน่วยงานของรัฐและเอกชน, หน้า๒๓.**

อภิญา อิงอาจ. **พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล.**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึง
ประสงค์.**

พระสุภที สุมโน. **ทัศนคติที่มีต่อการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในชาดกเรื่อง
พระมหาชนกไปปรับใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑-๓๗.**

สายฤดี วรกิจโกศาทรศ ดร. และคณะ. **คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันศาสนา
หน่วยงานของรัฐและเอกชน.**

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล. **คู่มือโรงเรียนคุณธรรม : คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา.**

(๒) วิทยานิพนธ์/ งานวิจัย :

วัฒนากร เรืองจินดา. “คุณธรรมที่จะช่วยให้สังคมเข้มแข็งและก้าวหน้า : ศึกษากรณีทัศนคติของนักคิดในสังคมไทย”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๘.**

เพ็ญแข ประจันปัจฉิกและคณะ. **รายงานการวิจัยการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๑.**

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล. **โครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย. รายงานวิจัย. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, ๒๕๕๒.**

ธีรณัฐ สุนทร. “คู่มือพัฒนาความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย”. **สารนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙.**

กฤติพงศ์ บุญรงค์. “การศึกษากระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหารกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านความซื่อสัตย์ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านตากแดดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๒๕๕๐.**

รลิตา กุลถลาง. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนองค์รักษ์จังหวัดนครนายก”. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.**

วัฒนา สุวรรณไตรย์ ผศ.ดร. และประยูร บุญใช้ ผศ.ดร. **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตร๕ปี. รายงานการวิจัย. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ องค์การมหาชน, ๒๕๔๙.**

ศิริพร สอาดล้วน. “ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๓ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.**

สุทธิวรณ ตันติรจนาวงศ์ รศ. ดร. และศศิกัญจน์ทวิสุวรรณ รศ. ดร. รายงานการวิจัยการ
ส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพกรณีศึกษากลุ่มเด็ก / เยาวชนและข้าราชการ
ภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม. ๒๕๕๒.

พระสฤทธิ์ สมโน. “ทัศนคติที่มีต่อการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในชาดกเรื่องพระ
มหาชนก ไปปรับใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑-๓ โรงเรียนประทุมวรราชวิทยา
ตาบลกระโสบ อำเภอมะนัง จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์พระพุทธศาสนา
มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

อังคณา บุญสีสด. คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่๑. **สารนิพนธ์มหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑.

กัลยา สุริย์. การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่๖. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

ศรัทธาธิป มาประสพ. “การจัดการขยะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. **วิทยานิพนธ์ศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

สุนันทา ศิริวาท. “การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กวัยรุ่นที่เสพสุราในจังหวัดแพร่”.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๔๘.

ธาดา เจริญกุล. “การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของผู้ที่พยายามฆ่าตัวตาย”.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๔๕.

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล. **โครงการวิจัยคุณลักษณะ
และกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย**.

ศูนย์คุณธรรม. **โครงการวิจัยคุณธรรมและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย**.
รายงานการวิจัย. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
มหาวิทยาลัยมหิดล : ศูนย์คุณธรรม, ๒๕๕๒.

กัญจน์คัทธ ปิยะกัญจน์. “วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน”. **วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล. **“โครงการวิจัยคุณลักษณะ
และกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย”**.

สุทธิวรณ ตันติรจนาวงศ์. รศ.ดร. และศศิกัญจน์ ทวิสุวรรณ รศ.ดร. รายงานการวิจัยการ
ส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพกรณีศึกษากลุ่มเด็ก / เยาวชนและข้าราชการ
ภาครัฐ.

กัญจน์คหฬ ปิยะกาญจน์. “วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน”. **วิทยานิพนธ์**

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓

ณัฐมา ชันติธรรมกุล. การศึกษาความรักในพุทธศาสนา. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.

สาขาพระพุทธศาสนา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ดวงสุดา พินนอกและสุพรรณ บุญมา. การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาสาขา

การศึกษาชั้นปีที่๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาด้านความรับผิดชอบด้านความซื่อสัตย์และด้านการรักษาระเบียบวินัย. **รายงานการวิจัย**. ศูนย์ทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๘.

มารศรี กลางประพันธ์, “การพัฒนาคุณธรรมด้านความอดทน (ขันติ) ของนักศึกษาปริญญาตรี,

ปริญญาานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๘.

พรณรงค์ สิงห์สำราญ. “เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพที่มีต่อคุณธรรมจริยธรรมและ

ความรับผิดชอบต่อสังคม”. **รายงานการวิจัย**. สำนักวิจัย : วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ๒๕๕๑.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ รศ. “การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อของนักศึกษามหาวิทยาลัย

รามคำแหง”. **รายงานวิจัย**. สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา. “บทบาทและความรับผิดชอบต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก

วุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะของประชาชน”. **รายงานการวิจัย**. สำนักวิชาการ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๓.

นิคม กกขุนทด. “การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๓.

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. “การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของชุมชน

แขวงวัดท่าพระ”. **รายงานการวิจัย**, ทุนสนับสนุนจากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ : วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, ๒๕๕๒.

สุนันทา ศิริวาท. “การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กวัยรุ่นที่เสพสุราในจังหวัดแพร่”.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.

ปริญญา เห็นสุข. “การสื่อสารและการขัดเกลาทางสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา

ระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙.

สุทิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. รศ.ดร. และศศิกัญจน์ทิวสุวรรณ รศ.ดร. รายงานวิจัยการส่งเสริม
คุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ.

ปริญญา เห็นสุข. “การสื่อสารและการขัดเกลาทางสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา
 ระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.**
 บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙.

กัญจน์คัทธู ปิยะกาญจน์. “วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน”. **วิทยานิพนธ์สังคม
 เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

นภดล เทียนเพิ่มพูน. “การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ”.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏนครปฐม,
 ๒๕๔๖.

สายฤดี วรกิจโกศาทรศ. ดร. และคณะ. “โครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝัง
คุณธรรมและจริยธรรมในประเทศไทย”.ทุนสนับสนุนงานวิจัยจากศูนย์ส่งเสริมและ
 การพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ องค์การ
 มหาชน. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒.

สุทิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. รศ.ดร. และศศิกัญจน์ ทิวสุวรรณ รศ.ดร. รายงานการวิจัยการ
**ส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพกรณีศึกษากลุ่มเด็ก / เยาวชนและข้าราชการ
 ภาครัฐ.**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. “รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมและ
 คุณลักษณะที่พึงประสงค์”. **รายงานการวิจัย.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา :
 กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๐.

แสงสภา ภักดีศิริวงษ์. “การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน
 โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐจังหวัดนนทบุรี”. **ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.**
 สาขาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.

อ้อมเดือน สดมณีและคณะ. ประสิทธิภาพในการฝึกอบรมทักษะและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรม
 ประหยัดน้ำและไฟฟ้าของนักเรียนระดับประถมศึกษา. **รายงานการวิจัย.** ฉบับที่ ๙๘.
 กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
 ๒๕๔๘.

กัญจน์คัทธู ปิยะกาญจน์. วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
 มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

Yamane อ้างถึงใน ศิณามรณ์ หุ้เต็ม. **พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาในระดับ
 ปริญญาตรี วิทยาลัยราชพฤกษ์, ปีการศึกษา ๒๕๕๒.**

ณัฐมา ชันติธรรมกุล. การศึกษาความรักในพุทธศาสนา. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.**
 สาขาพระพุทธศาสนา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของชุมชน
แขวงวัดท่าพระ. **รายงานการวิจัย**. ทูลสนับสนุนจากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
ไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ : วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, ๒๕๕๒.

พรณรงค์ สิงห์สำราญ. เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ที่มีต่อคุณธรรมจริยธรรมและ
ความรับผิดชอบต่อสังคม. **รายงานการวิจัย**. สำนักวิจัย : วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ,
๒๕๕๑.

พระสฤทธิ์ สุมโน. ทศนคติที่มีต่อการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในชาดกเรื่องพระ
มหาชนกไปปรับใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑-๓ โรงเรียนประทุมวรราชวิทยา
ตำบลดกระโสบ อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี. **วิทยานิพนธ์พระพุทธศาสนา
มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

(๓) วารสาร :

หลักสูตรของกลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย (โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค). พุทธศักราช
๒๕๕๔, ปรับปรุง ๑๑-๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕.

อภิญา อิงอาจ. “พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล”, **วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**, ปีที่
๒๑ ฉบับที่๑, ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๕๔.

ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล. ความรู้สึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิก
รัฐสภาไทย. **วารสารวิจัยและพัฒนามจร**. ปีที่๒๘ฉบับที่๑, มกราคม – มีนาคม
๒๕๕๘.

สุชาดา กรเพชรปราณี. ความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัย. **วารสารวิจัยและ
วัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา**. ปีที่๔. ฉบับที่๑, มีนาคม ๒๕๕๙.

เมธี ธรรมวัฒนา, การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่าง
อุตสาหกรรม. **วารสารศึกษาศาสตร์**. ปีที่๑๙. ฉบับที่๑, ตุลาคม๒๕๕๐ – มกราคม
๒๕๕๑.

เพ็ญพรรณ ชูติวิศุทธิ์. “งานวิจัยการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน
ระดับปริญญาตรี”. **วารสารร่มพญักษ์**. ปีที่๒๘ ฉบับที่๒, กุมภาพันธ์-พฤษภาคม
๒๕๕๓.

๒. ภาษาอังกฤษ

Longman. **Dictionary of Contemporary English**. London : Longman Group 1995.

Jean Piaget. **The Moral Judgment of the Child**. London :Routledge&Kegan Paul
Ltd., 1997.

- Lawrence Kohlberg. **Development of Moral Character and Moral Ideology Review of ChildDevelopment Research**. New York : Russell Sage Foundation, 2000.
- Maslow Abraham. **Motivation and Personnality**. New York : Harper and Row Publishers, 1987.
- Venerable Sujiva Kota Tinggi. **Loving-kindness Meditation**. Malaysia : Buddha Dharma Education Association Inc., 2000.
- Dickinson. Charles L., **Self – Instruction in Language Learning**. Cambridge :Camgridge University Press, 1998.
- Nina Mazar. **The Dishonesty of Honest People : A Theory of Self-Concept Maintenance**. Toroto : University of Toronto, 2007.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน
โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลข

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาครั้งนี้ จึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ และขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพ และการเรียนของท่านแต่อย่างใดผู้ศึกษาจะใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน

ตอนที่ ๓ แนวทางในการส่งเสริม/พัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียน

นายอุไทย โกยชัย
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน
โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ตามความเป็นจริง

๑. เพศ ☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ ☐ ต่ำกว่า ๑๒ ปี

☐ อายุ ๑๒-๑๕ ปี

☐ อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป

๓. ปัจจุบันท่านกำลังศึกษาอยู่ในระดับ

☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๔. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง

☐ ๑๐,๐๐๐ บาท หรือต่ำกว่า

☐ ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท

☐ ๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท

☐ ๓๐,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐ บาท

☐ ๔๐,๐๐๑ - ๕๐,๐๐๐ บาท

☐ ๕๐,๐๐๑ ขึ้นไป

๕. ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน

☐ ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท

☐ ๓,๐๐๑ บาทขึ้นไป

ตอนที่ ๒ ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน
คำชี้แจง นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าปัจจัยต่อไปนี้ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของ
 นักเรียนโดยทำเครื่องหมาย ตามระดับคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน

- ๕ หมายถึง ปัจจัยนั้น ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับ มากที่สุด
 ๔ หมายถึง ปัจจัยนั้น ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับ มาก
 ๓ หมายถึง ปัจจัยนั้น ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับ ปานกลาง
 ๒ หมายถึง ปัจจัยนั้น ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับ น้อย
 ๑ หมายถึง ปัจจัยนั้น ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับ น้อยที่สุด

๒.๑ ปัจจัยภายในตัวของนักเรียน

ข้อ ที่	ปัจจัยภายในตัวของนักเรียนที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
ปัจจัยภายในด้านความเมตตา						
๑	นักเรียนยินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือได้ทันทีเมื่อเพื่อนมีปัญหา					
๒	นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจ สงสาร เมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์					
๓	นักเรียนชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน					
๔	นักเรียนเป็นผู้ยอมรับ เข้าใจนิสัยใจคอของเพื่อนได้เป็นอย่างดี					
๕	นักเรียนพร้อมจะให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด หรือทำให้ไม่พอใจ					
ปัจจัยภายในด้านความซื่อสัตย์						
๖	นักเรียนทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง					
๗	นักเรียนทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองทุกครั้ง					
๘	นักเรียนเข้าเรียนตรงต่อเวลาสม่ำเสมอ					
๙	นักเรียนไม่กล่าวคำโกหกเพื่อทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น					
๑๐	นักเรียนมีความจริงใจในการคบหาเพื่อน					
ปัจจัยภายในด้านความมีวินัย						
๑๑	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
๑๒	นักเรียนถามอาจารย์ทันที เมื่อไม่เข้าใจในบทเรียนที่อาจารย์สอน					
๑๓	นักเรียนไม่เคยแอบหลับในขณะที่อาจารย์กำลังสอน					
๑๔	นักเรียนไม่เคยแอบโทรศัพท์ในขณะที่อาจารย์กำลังสอน					

ข้อ ที่	ปัจจัยภายในตัวของนักเรียนที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๕	นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยตามที่โรงเรียนกำหนด					
ปัจจัยภายในด้านความอดทน						
๑๖	นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก					
๑๗	นักเรียนไม่คล้อยตามเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี					
๑๘	นักเรียนจะไม่โกรธหรือแสดงความไม่พอใจเมื่อเพื่อนตำหนิหรือต่อว่า					
๑๙	นักเรียนยอมรับฟังข้อเสนอแนะ และข้อบกพร่องในการทำงานร่วมกับ เพื่อนๆ โดยไม่แสดงความไม่พอใจออกมาให้เห็น					
๒๐	นักเรียนไม่ใช้กำลังในการตัดสินปัญหา					
ปัจจัยภายในด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ						
๒๑	นักเรียนส่งงาน หรือการบ้านตรงตามกำหนดเสมอ					
๒๒	นักเรียนไม่เคยผิดนัดกับเพื่อน					
๒๓	นักเรียนชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน					
๒๔	นักเรียนไม่เคยหลีกเลี่ยงการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย					
๒๕	นักเรียนพยายามแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานเสมอ					
ปัจจัยภายในด้านเศรษฐกิจพอเพียง						
๒๖	นักเรียนรู้จักอดออมใช้จ่ายพอประมาณ					
๒๗	นักเรียนทำบัญชีรายรับ – จ่าย เป็นประจำ					
๒๘	นักเรียนคำนึงถึงประโยชน์ ความจำเป็นในการซื้อสินค้า					
๒๙	นักเรียนไม่ต้องการสิ่งของเพียงเพื่อตามทันยุคสมัยหรือวัตถุนิยม					
๓๐	นักเรียนมีการวางแผนในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน					

๒.๒ ปัจจัยภายนอก

ข้อ ที่	ปัจจัยภายนอกตัวของนักเรียนที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
ปัจจัยภายนอกด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน						
๓๑	นักเรียนมีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่พร้อมหน้าครอบครัว					
๓๒	นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครอง ไม่ตกเป็นทาสของอบายมุขต่างๆ					
๓๓	นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครอง มีเวลาให้กับนักเรียนเสมอ					
๓๔	นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครอง จะว่ากล่าวตักเตือนเมื่อนักเรียน กระทำความผิด หรือกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม					
๓๕	นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ เช่น ทาน อาหารร่วมกัน ไปเที่ยวร่วมกันฯ					
ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา						
๓๖	นักเรียนไม่เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากเพื่อนในห้องเรียน,เพื่อนบ้าน ที่อยู่ใกล้เคียงกัน					
๓๗	นักเรียนรู้สึกไม่ดี ถ้าอาจารย์ผู้สอน ใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงสร้าง ความอับอายให้กับนักเรียนต่อหน้าเพื่อนๆ					
๓๘	นักเรียนรู้สึกไม่ดี ถ้าอาจารย์ผู้สอน ไม่มีการลงโทษ หรือตำหนิเมื่อ นักเรียนกระทำความผิด หรือไม่เชื่อฟัง					
๓๙	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้ง					
๔๐	สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ ร่วมกับหน่วยงานภายนอก					
ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม						
๔๑	ชุมชนไม่ได้มีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น					
๔๒	นักเรียนชอบเลียนแบบพฤติกรรมของดารา – นักร้อง					
๔๓	นักเรียนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม					
๔๔	การใช้สื่อทาง Internet มีผลทำให้คุณธรรม และจริยธรรมของ นักเรียนเสื่อม					
๔๕	ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม มีผลทำให้ นักเรียนเลียนแบบค่านิยมที่ผิดๆ					

ตอนที่ ๓ แนวทางในการส่งเสริม / พัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียน

คำชี้แจง นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านต่างๆ ต่อไปนี้ ควรจะมีแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างไร

๑. ปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียน

.....

.....

.....

๒. ปัจจัยด้านสถานศึกษา

.....

.....

.....

๓. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

.....

.....

.....

*****

ขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือ

นายอุไทย โกยชัย

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน
๑	ดร.ธงชัย สิงอุดม	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย	วิทยาลัยสงฆ์เลย
๒	ดร.อุดร จันทวัน	อาจารย์ประจำ	วิทยาลัยสงฆ์เลย
๓	ดร.สามารถ บุญรัตน์	อาจารย์ประจำ	วิทยาลัยสงฆ์เลย
๔	ดร.ทนต์เกียรติ พลไชยา	ครู ค.ศ.๓ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย	โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย
๕	นางสาวสุรจิตา เศรษฐภูภักดี	ครู ค.ศ.๓ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย	โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

ภาคผนวก ค
ผลการหาค่า IOC แบบสอบถาม

ตารางการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)

ข้อ	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					รวม	IOC	แปลผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
	ด้านความเมตตา								
๑.	นักเรียนยินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือได้ทันทีเมื่อเพื่อนมีปัญหา	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			
๒.	นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจ สงสาร เมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			
๓.	นักเรียนชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			
๔.	นักเรียนเป็นผู้ยอมรับ เข้าใจนิสัยใจคอของเพื่อนได้เป็นอย่างดี	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			
๕.	นักเรียนพร้อมจะให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด หรือทำให้ไม่พอใจ	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			
	ด้านความซื่อสัตย์								
๑.	นักเรียนทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			
๒.	นักเรียนทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองทุกครั้ง	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			
๓.	นักเรียนเข้าเรียนตรงต่อเวลาสม่ำเสมอ	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			
๔.	นักเรียนไม่กล่าวคำโกหกเพื่อทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			
๕.	นักเรียนมีความจริงใจในการคบหาเพื่อน	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
		๑	๑	๑	๑	๑			

ข้อ	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					รวม	IOC	แปล ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
	ด้านความมีวินัย								
๑.	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของโรงเรียน	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	นักเรียนถามอาจารย์ทันที เมื่อไม่ เข้าใจในบทเรียนที่อาจารย์สอน	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	นักเรียนไม่เคยแอบหลับในขณะที่ อาจารย์กำลังสอน	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	นักเรียนไม่เคยแอบโทรศัพท์ใน ขณะที่อาจารย์กำลังสอน	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕.	นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยตามที่ โรงเรียนกำหนด	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	ด้านความอดทน								
๑.	นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	นักเรียนไม่คล้อยตามเพื่อนที่ชักจูง ไปในทางที่ไม่ดี	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	นักเรียนจะไม่โกรธหรือแสดงความ ไม่พอใจเมื่อเพื่อนตำหนิ หรือต่อว่า	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	นักเรียนยอมรับฟังข้อเสนอแนะ และข้อบกพร่องในการทำงานรวม กับเพื่อนๆ โดยไม่แสดงความไม่ พอใจออกมาให้เห็น	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕.	นักเรียนไม่ใช้กำลังในการตัดสิน ปัญหา	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					รวม	IOC	แปล ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
	ด้านมีจิตสำนึกในความ รับผิดชอบ								
๑.	นักเรียนส่งงาน หรือการบ้านตรง ตามกำหนดเสมอ	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	นักเรียนไม่เคยผัดนัดกับเพื่อน	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	นักเรียนชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	นักเรียนไม่เคยหลีกเลี่ยงการ ทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕.	นักเรียนพยายามแก้ไข ปรับปรุง ข้อบกพร่องในการทำงานเสมอ	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง								
๑.	นักเรียนรู้จักอดออมใช้จ่าย พอประมาณ	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	นักเรียนทำบัญชีรายรับ - จ่าย เป็นประจำ	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	นักเรียนคำนึงถึงประโยชน์และ ความจำเป็นในการซื้อสินค้า	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	นักเรียนไม่ต้องการสิ่งของเพียง เพื่อตามทันยุคสมัยหรือวัตถุนิยม	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕.	นักเรียนมีการวางแผนในการใช้ จ่ายในชีวิตประจำวัน	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					รวม	IOC	แปล ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
	ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน								
๑.	นักเรียนมีความรู้สึกรอบอุ่นเมื่ออยู่ พร้อมหน้าครอบครัว	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
๒.	นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ ผู้ปกครอง ไม่ตกเป็นทาสของ อบายมุขต่างๆ	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
๓.	นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ ผู้ปกครอง มีเวลาให้กับท่านเสมอ	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
๔.	นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่ ผู้ปกครอง จะว่ากล่าวตักเตือนเมื่อ นักเรียนกระทำผิด หรือกระทำใน สิ่งที่ไม่เหมาะสม	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
๕.	นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีการทำ กิจกรรมร่วมกันเสมอ เช่น ทาน อาหารร่วมกัน ไปเที่ยวร่วมกันฯ	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					รวม	IOC	แปล ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
	ด้านสภาพแวดล้อมของ สถานศึกษา								
๑.	นักเรียนไม่เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากเพื่อนในห้องเรียน, เพื่อนบ้านที่อยู่ในวัยเดียวกัน	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
๒.	นักเรียนรู้สึกไม่ดี ถ้าอาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงสร้างความอับอายให้กับนักเรียนต่อหน้าเพื่อนๆ	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
๓.	นักเรียนรู้สึกไม่ดี ถ้าอาจารย์ผู้สอนไม่มีการลงโทษ หรือตำหนิเมื่อนักเรียนกระทำผิด หรือไม่เชื่อฟัง	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
๔.	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้ง	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้
๕.	สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก	+	+	+	+	+	๕	๑	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					รวม	IOC	แปล ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
	สภาพแวดล้อมทางสังคม								
๑.	ชุมชนไม่ได้มีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	นักเรียนชอบเลียนแบบพฤติกรรมของดารา – นักร้อง	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	นักเรียนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	การใช้สื่อทาง Internet มีผลทำให้คุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนเสื่อม	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕.	ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับเศรษฐกิจการเมือง วัฒนธรรม มีผลทำให้นักเรียนเลียนแบบค่านิยมที่ผิดๆ	+	+	+	+	+			
		๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A๑	๑๗๓.๒๐๐๐	๗๗๕.๙๕๘๖	.๕๙๔๔	.๙๖๑๗
A๒	๑๗๓.๔๓๓๓	๗๖๘.๐๔๗๑	.๖๑๔๓	.๙๖๑๕
A๓	๑๗๓.๖๐๐๐	๗๗๗.๐๗๕๙	.๔๙๑๘	.๙๖๒๐
A๔	๑๗๓.๗๐๐๐	๗๘๑.๙๔๑๔	.๓๕๓๘	.๙๖๒๖
A๕	๑๗๓.๖๓๓๓	๗๘๒.๒๔๐๒	.๓๑๘๖	.๙๖๒๘
B๑	๑๗๓.๔๐๐๐	๗๖๒.๔๕๕๒	.๖๖๒๓	.๙๖๑๓
B๒	๑๗๓.๗๐๐๐	๗๕๗.๐๔๔๘	.๗๒๖๘	.๙๖๑๐
B๓	๑๗๓.๙๐๐๐	๗๖๓.๔๐๓๔	.๖๕๐๙	.๙๖๑๔
B๔	๑๗๓.๗๐๐๐	๗๕๗.๔๕๘๖	.๖๑๓๒	.๙๖๑๖
B๕	๑๗๓.๖๐๐๐	๗๕๖.๘๖๙๐	.๕๗๒๒	.๙๖๑๙
C๑	๑๗๓.๔๐๐๐	๗๕๓.๕๕๘๖	.๗๔๙๗	.๙๖๐๙
C๒	๑๗๓.๕๓๓๓	๗๖๑.๐๑๖๑	.๗๖๐๔	.๙๖๐๙
C๓	๑๗๓.๙๐๐๐	๗๗๑.๔๐๓๔	.๕๙๕๖	.๙๖๑๖
C๔	๑๗๓.๗๓๓๓	๗๖๓.๒๓๖๘	.๖๑๔๖	.๙๖๑๕
C๕	๑๗๓.๓๓๓๓	๗๗๖.๕๐๕๗	.๕๗๘๘	.๙๖๑๘
D๑	๑๗๓.๑๖๖๗	๗๘๕.๔๕๔๐	.๓๖๓๘	.๙๖๒๕
D๒	๑๗๓.๔๓๓๓	๗๘๙.๙๗๘๒	.๓๐๑๖	.๙๖๒๖
D๓	๑๗๓.๖๖๖๗	๗๖๗.๘๑๖๑	.๖๖๒๒	.๙๖๑๔
D๔	๑๗๓.๕๖๖๗	๗๖๔.๕๒๙๙	.๖๕๓๓	.๙๖๑๔
D๕	๑๗๓.๖๐๐๐	๗๖๑.๔๒๐๗	.๖๐๐๓	.๙๖๑๖
E๑	๑๗๓.๔๖๖๗	๗๖๕.๗๗๔๗	.๖๙๗๙	.๙๖๑๒

E၂	တေးဂ.၁၈၈၈	၈၁၈.၈၂၁၄	.၈၂၄၄	.၈၁၈၈
E၈	တေးဂ.၄၁၁၈	၈၈၀.၄၄၈၈	.၄၄၈၈	.၈၁၈၈
E၄	တေးဂ.၄၁၁၈	၈၁၈.၀၈၁၁	.၁၄၁၈	.၈၁၈၄
E၄	တေးဂ.၄၈၈၈	၈၄၈.၀၈၄၈	.၈၀၈၄	.၈၁၀၁
F၈	တေးဂ.၄၁၁၈	၈၄၈.၈၀၈၈	.၈၈၈၄	.၈၁၀၈
F၂	တေးဂ.၄၈၈၈	၈၁၁.၁၈၈၈	.၁၈၈၈	.၈၁၈၄
F၈	တေးဂ.၁၀၀၀	၈၁၈.၁၈၈၁	.၁၈၈၈	.၈၁၈၂
F၄	တေးဂ.၄၁၁၈	၈၁၁.၄၈၈၈	.၁၄၄၈	.၈၁၈၄
F၄	တေးဂ.၄၁၁၈	၈၁၈.၈၁၀၈	.၁၈၈၀	.၈၁၈၈
G၈	တေးဂ.၈၀၀၀	၈၈၈.၀၈၄၈	.၈၈၀၈	.၈၁၈၁
G၂	တေးဂ.၄၈၈၈	၈၈၈.၈၄၄၀	.၄၈၈၄	.၈၁၈၀
G၈	တေးဂ.၈၈၈၈	၈၁၈.၄၈၈၁	.၁၈၈၀	.၈၁၈၄
G၄	တေးဂ.၄၁၁၈	၈၁၄.၈၀၈၈	.၁၈၈၀	.၈၁၈၈
G၄	တေးဂ.၄၈၈၈	၈၄၄.၈၀၄၈	.၈၈၈၄	.၈၁၈၀
H၈	တေးဂ.၄၁၁၈	၈၁၈.၈၈၈၈	.၁၀၄၀	.၈၁၈၁
H၂	တေးဂ.၁၈၈၈	၈၈၁.၈၀၈၈	.၄၈၈၀	.၈၁၈၈
H၈	တေးဂ.၁၈၈၈	၈၈၁.၄၈၈၈	.၄၈၈၁	.၈၁၈၄
H၄	တေးဂ.၈၁၁၈	၈၁၁.၈၀၈၈	.၄၄၈၀	.၈၁၈၁
H၄	တေးဂ.၈၈၈၈	၈၁၈.၀၈၈၈	.၄၈၈၈	.၈၁၈၈
I၈	တေးဂ.၈၈၈၈	၈၁၈.၈၈၄၈	.၄၄၈၈	.၈၁၈၁
I၂	တေးဂ.၈၁၁၈	၈၄၄.၄၁၈၈	.၄၈၄၄	.၈၁၈၈
I၈	တေးဂ.၈၀၀၀	၈၄၄.၄၀၈၄	.၄၄၈၈	.၈၁၈၈
I၄	တေးဂ.၈၀၀၀	၈၄၄.၀၈၈၈	.၁၄၈၈	.၈၁၈၈
I၄	တေးဂ.၈၁၁၈	၈၁၈.၈၁၀၈	.၄၀၁၈	.၈၁၈၈

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = ၈၀.၀

N of Items = ၄၄

Alpha = .၈၁၈၄

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

สำนักงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย โทร ๐๘๖-๒๓๗-๐๑๕๕

ที่ ศธ ๖๑๓๓/ว ๐๗๗

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร ดร.ธงชัย สิงอุตม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายอุไทย โกยชัย รหัสประจำตัว ๕๖๒๐๔๐๕๐๔๒ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬารามราชวิทยาลัย เลย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

เพื่อให้งานศึกษาวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระสิริรัตนเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ปลัดวิทยาลัย

ดร.ธงชัย สิงอุตม
๗ มิ.ย ๕๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย โทร ๐๘๖-๒๓๗-๐๑๕๕

ที่ ศธ ๖๑๓๓/ว ๐๗๗

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร ดร.สามารถ บุญรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายอุไทย โกยชัย รหัสประจำตัว ๕๖๒๐๔๐๕๐๔๒ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬารามราช
วิทยาลัย เลย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

เพื่อให้งานศึกษาวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความ
เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระสิริรัตนเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

บันทึกข้อความ

สำนักงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย โทร ๐๘๖-๒๓๗-๐๑๕๕

ที่ ศธ ๖๑๓๓/ว ๐๗๗

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร ดร.อุดร จันทวัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายอุไทย โกยชัย รหัสประจำตัว ๕๖๒๐๔๐๕๐๔๒ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

เพื่อให้งานศึกษาวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระสิริรัตน์เมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

๐๘/๐๖/๕๘

ที่ ศธ.๖๑๓๓/ว๐๗๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง
จังหวัดเลย ๔๒๑๐๐

๗ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร ดร.ทงเกียรติ พลไชยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายอุไทย โกยชัย รหัสประจำตัว ๕๖๒๐๔๐๕๐๔๒ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราช
วิทยาลัย เลย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

เพื่อให้งานศึกษาวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความ
เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระสิริรัตนเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย

ผู้ประสานงาน พระมหาสมศักดิ์ ๐๘๖-๒๓๗-๐๑๕๕

-ทราบ

-บันทึกไว้ในแฟ้มข้อมูล

พระพรหมวชิรโณ สังข

(ดร.ทงเกียรติ พลไชยา)

หัวหน้าฝ่ายจัดการศึกษาและพัฒนาวิชาการ

ที่ ศธ.๖๑๓๓/ว๐๗๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง
จังหวัดเลย ๕๒๑๐๐

๗ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร นางสาวสุรจิตา เศรษฐภักดี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการศึกษาวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายอุไทย โกยชัย รหัสประจำตัว ๕๖๒๐๔๐๕๐๔๒ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราช
วิทยาลัย เลย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

เพื่อให้งานศึกษาวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความ
เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระสิริรัตนเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย

ผู้ประสานงาน พระมหาสมศักดิ์ ๐๘๖-๒๓๗-๐๑๕๕

-ทวง-

- ยื่นคำร้องตรวจสอบ / ๓๑ มิ.ย. ๕๘
สภ.ภคก. ภาคที่๓๗๑๒.

(พระสิริรัตนเมธี ๓๑ มิ.ย. ๕๘)

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ.๖๑๓๓/๐๕๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เลย ตำบลศรีสองรัก

อำเภอเมือง   จังหวัดเลย   ๕๒๑๐๐

โรงเรียนอาชีวศึกษา
โรงเรียนพณิชยการฯนอก
เลขที่ 118
วันที่ 2 1 2558
เรียน
เรียน อาจารย์ วิชาภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัย
อาจารย์
๕๐๓๐๐

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนธาตุพิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย นายอุไทย โกษชัย รหัสประจำตัว ๕๖๒๐๔๐๕๐๔๒ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราช
วิทยาลัย เลข” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

เพื่อให้วิทยานิพนธ์ของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือจากท่านให้นิสิตได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ชื่อ (ข้าวนายการโรงเรียนธาตุพิทยาคม)
 ๑ เพื่อไปทนาย
 ๑ เพื่อไปศาลากลาง
 ๑ ฝาก
 ๒ ๒ / ๒๕๖ ๒๕๖๘

เจริญพร

(พระสิริรัตนเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย

ผู้ประสานงาน พระมหาสมศักดิ์ ๐๘๖-๒๓๗-๐๑๕๕

- ၁၃၄၂၁၅၅၅

23 મિ.પ. 2558

U. H. H. H.

- Ветеринар

- உணர்வுகள்

22 Feb. 58

- 11-12
 - 13-14
 - 15-16
 - 17-18
 - 19-20
 - 21-22
 - 23-24
 - 25-26
 - 27-28
 - 29-30
 - 31-32
 - 33-34
 - 35-36
 - 37-38
 - 39-40
 - 41-42
 - 43-44
 - 45-46
 - 47-48
 - 49-50
 - 51-52
 - 53-54
 - 55-56
 - 57-58
 - 59-60
 - 61-62
 - 63-64
 - 65-66
 - 67-68
 - 69-70
 - 71-72
 - 73-74
 - 75-76
 - 77-78
 - 79-80
 - 81-82
 - 83-84
 - 85-86
 - 87-88
 - 89-90
 - 91-92
 - 93-94
 - 95-96
 - 97-98
 - 99-100
 - 101-102
 - 103-104
 - 105-106
 - 107-108
 - 109-110
 - 111-112
 - 113-114
 - 115-116
 - 117-118
 - 119-120
 - 121-122
 - 123-124
 - 125-126
 - 127-128
 - 129-130
 - 131-132
 - 133-134
 - 135-136
 - 137-138
 - 139-140
 - 141-142
 - 143-144
 - 145-146
 - 147-148
 - 149-150
 - 151-152
 - 153-154
 - 155-156
 - 157-158
 - 159-160
 - 161-162
 - 163-164
 - 165-166
 - 167-168
 - 169-170
 - 171-172
 - 173-174
 - 175-176
 - 177-178
 - 179-180
 - 181-182
 - 183-184
 - 185-186
 - 187-188
 - 189-190
 - 191-192
 - 193-194
 - 195-196
 - 197-198
 - 199-200
 - 201-202
 - 203-204
 - 205-206
 - 207-208
 - 209-210
 - 211-212
 - 213-214
 - 215-216
 - 217-218
 - 219-220
 - 221-222
 - 223-224
 - 225-226
 - 227-228
 - 229-230
 - 231-232
 - 233-234
 - 235-236
 - 237-238
 - 239-240
 - 241-242
 - 243-244
 - 245-246
 - 247-248
 - 249-250
 - 251-252
 - 253-254
 - 255-256
 - 257-258
 - 259-260
 - 261-262
 - 263-264
 - 265-266
 - 267-268
 - 269-270
 - 271-272
 - 273-274
 - 275-276
 - 277-278
 - 279-280
 - 281-282
 - 283-284
 - 285-286
 - 287-288
 - 289-290
 - 291-292
 - 293-294
 - 295-296
 - 297-298
 - 299-300
 - 301-302
 - 303-304
 - 305-306
 - 307-308
 - 309-310
 - 311-312
 - 313-314
 - 315-316
 - 317-318
 - 319-320
 - 321-322
 - 323-324
 - 325-326
 - 327-328
 - 329-330
 - 331-332
 - 333-334
 - 335-336
 - 337-338
 - 339-340
 - 341-342
 - 343-344
 - 345-346
 - 347-348
 - 349-350
 - 351-352
 - 353-354
 - 355-356
 - 357-358
 - 359-360
 - 361-362
 - 363-364
 - 365-366
 - 367-368
 - 369-370
 - 371-372
 - 373-374
 - 375-376
 - 377-378
 - 379-380
 - 381-382
 - 383-384
 - 385-386
 - 387-388
 - 389-390
 - 391-392
 - 393-394
 - 395-396
 - 397-398
 - 399-400
 - 401-402
 - 403-404
 - 405-406
 - 407-408
 - 409-410
 - 411-412
 - 413-414
 - 415-416
 - 417-418
 - 419-420
 - 421-422
 - 423-424
 - 425-426
 - 427-428
 - 429-430
 - 431-432
 - 433-434
 - 435-436
 - 437-438
 - 439-440
 - 441-442
 - 443-444
 - 445-446
 - 447-448
 - 449-450
 - 451-452
 - 453-454
 - 455-456
 - 457-458
 - 459-460
 - 461-462
 - 463-464
 - 465-466
 - 467-468
 - 469-470
 - 471-472
 - 473-474
 - 475-476
 - 477-478
 - 479-480
 - 481-482
 - 483-484
 - 485-486
 - 487-488
 - 489-490
 - 491-492
 - 493-494
 - 495-496
 - 497-498
 - 499-500
 - 501-502
 - 503-504
 - 505-506
 - 507-508
 - 509-510
 - 511-512
 - 513-514
 - 515-516
 - 517-518
 - 519-520
 - 521-522
 - 523-524
 - 525-526
 - 527-528
 - 529-530
 - 531-532
 - 533-534
 - 535-536
 - 537-538
 - 539-540
 - 541-542
 - 543-544
 - 545-546
 - 547-548
 - 549-550
 - 551-552
 - 553-554
 - 555-556
 - 557-558
 - 559-560
 - 561-562
 - 563-564
 - 565-566
 - 567-568
 - 569-570
 - 571-572
 - 573-574
 - 575-576
 - 577-578
 - 579-580
 - 581-582
 - 583-584
 - 585-586
 - 587-588
 - 589-590
 - 591-592
 - 593-594
 - 595-596
 - 597-598
 - 599-600
 - 601-602
 - 603-604
 - 605-606
 - 607-608
 - 609-610
 - 611-612
 - 613-614
 - 615-616
 - 617-618
 - 619-620
 - 621-622
 - 623-624
 - 625-626
 - 627-628
 - 629-630
 - 631-632
 - 633-634
 - 635-636
 - 637-638
 - 639-640
 - 641-642
 - 643-644
 - 645-646
 - 647-648
 - 649-650
 - 651-652
 - 653-65

- இராமகிருஷ்ணன்
பிரமீதம்

(นายอนุชา สีลาเกษ)
ผู้อำนวยการโรงเรียนธาตุพิทยาคม

ทะเบียนรับหนังสือโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย

รับที่ ๙๐๓๓

วันที่ 27 ต.ค. 2558

วันที่ 08.35

ที่ ศธ.๖๑๓๓/๐๙๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕

ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย

๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหใ้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายอุไทย โกยชัย รหัสประจำตัว ๕๖๒๐๔๐๕๐๔๒ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราช
วิทยาลัย เลย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

เพื่อให้วิทยานิพนธ์ของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือจากท่านให้
นิสิตได้สัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มี
ผลกระทบต่อนานแต่ประการใด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

เพื่อตรวจสอบข้อมูล

โดย

โปรดทราบ

โปรดพิจารณา/ลงท้าว

(แนบสำเนา ๓ ชุด)

เจริญพร

(พระสิริรัตนเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย

ผู้ประสานงาน พระมหาสมศักดิ์ ๐๘๖-๒๓๗-๐๑๕๕

E-mail : Somsak_maha2011@hotmail.com

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : นายอุไทย โกยชัย
- เกิด : วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐
- สถานที่เกิด : บ้านเลขที่ ๔๘ หมู่ ๑๒ บ้านดอนมัน ตำบลตาจ่ง
อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
- การศึกษา : ศีษศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๔๗
- ประสบการณ์การทำงาน : ครูโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย
ปี พ.ศ. ๒๕๕๒-ปัจจุบัน
- ที่อยู่ปัจจุบัน : โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ๑๒๙ หมู่ ๕ ตำบลธาตุ
อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
- : โทรศัพท์ ๐๘๙-๙๙๐๔๒๖๒
- : Email Uthai๒๕๕๒@hotmail.co.th